

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE JABLANICA

broj 4/2024.

S A D R Ź A J
SLUŽBENOG GLASNIKA OPĆINE JABLANICA
BROJ: 4/2024

Red. br.	N A Z I V A K T A	Strana
1.	Odluka o donošenju Strategije prema mladima općine Jablanica za period 2024. – 2027. godina	5
2.	Strategija prema mladima općine Jablanica za period 2024. – 2027. godina	6
3.	Odluka o raspisivanju javnog poziva za zakup poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu na području općine Jablanica	77
4.	Zaključak o prihvatanju Inicijative Udruženja privrednika Jablanica	79
5.	Zaključak – uplata sredstava – „RK Turbina” Jablanica	79
6.	Zaključak – uplata sredstava KUD „Prijatelji” Jablanica	80

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20) Općinsko vijeće Općine Jablanica na 40. sjednici održanoj dana 30.04.2024. godine, donijelo je

ODLUKU
o donošenju Strategije prema mladima općine Jablanica
za period 2024. – 2027. godina

Član 1.

Donosi se Strategija prema mladima općine Jablanica za period 2024. – 2027. godina.

Član 2.

Sastavni dio ove Odluke je Strategija prema mladima općine Jablanica za period 2024. – 2027. godina.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenom glasniku općine Jablanica”.
Federacija Bosne i Hercegovine

Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA

OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-856-2/24-40

Jablanica, 30.04.2024.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a

Emir Muratović, BA ing. građ., s.r.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
Općina Jablanica

STRATEGIJA PREMA MLADIMA OPĆINE JABLANICA ZA PERIOD 2024-2027.

Decembar 2023

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027
SADRŽAJ

I. UVOD	3
1.1. METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE	5
II. ANALIZA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH U OPĆINI JABLANICA	7
2.1. SITUACIONA ANALIZA	7
2.1.1. Opće i demografske karakteristike Općine Jablanica sa osvrtom na mlade	7
2.1.2. Analiza stanja zapošljivosti i samozapošljivosti mladih u općini Jablanica	8
Pravci djelovanja u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja	13
2.1.3. Analiza stanja u oblasti obrazovanja i nauke	13
Pravci djelovanja u oblasti obrazovanja	17
2.1.4. Analiza stanja u oblasti socijalne brige za mlade	17
Pravci djelovanja u oblasti socijalne brige za mlade	20
2.1.5. Analiza stanja u oblasti zdravstvene zaštite mladih	20
Pravci djelovanja u oblasti zdravstvene zaštite mladih	22
2.1.6. Analiza stanja u oblasti kulture i sporta	22
Pravci djelovanja u oblasti kulture i sporta	26
2.1.7. Analiza stanja u oblasti aktivizma mladih (učesće, volontiranje, mobilnost i informiranje)	27
Pravci djelovanja u oblasti omladinskog aktivizma	30
2.2. STRATEŠKO FOKUSIRANJE	32
2.2.1. SWOT analiza	32
2.2.2. Strateški fokusi	33
2.3. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA	35
III. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA	37
3.1. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 1.	37
3.2. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 2.	39
3.3. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 3.	40
IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI	42
V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA	43
VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR	46
VII. SAŽETI PREGLED STRATEGIJE	48
VIII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE	55
IX. PRILOZI:	58
IX.1. DETALJAN PREGLED MJERA	58

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***I. UVOD**

Strategija za mlade Općine Jablanica 2024 – 2027. godine temeljni je pokazatelj društveno-političke vizije razvoja položaja mladih na području općine Jablanica. Strategija za mlade predstavlja skup načela, vrijednosti i ciljeva kojima Općina Jablanica želi poboljšati kvalitetu života mladih, nudeći im sistemski pristup u izgradnji socijalnih, ekonomskih, obrazovnih, kulturnih i drugih uslova za njihov kvalitetan razvoj, što bi u konačnici trebalo dovesti do smanjenje odliva mladih sa područja općine Jablanica.

Ova Strategija napisana je na osnovi sveobuhvatnog i temeljnog Istraživanja položaja i potreba mladih na području općine Jablanica, na uzorku od 105 ispitanika/ca, kao i iskustava učesnika koji su svakodnevno u kontaktu s mladima i koji su članovi tima za razvoj Strategije za mlade, te su u okviru toga sprovedene aktivnosti anketiranja mladih na terenu, konsultacija s predstavnicima omladinskih organizacija koje se bave mladima, a sve uz stalnu koordinaciju s Vijećem mladih općine Jablanica čiji predstavnici su sastavni dio radne grupe za razvoj Strategije za mlade.

Značajno je spomenuti da su na izradi ovog dokumenta u najvećoj mjeri radili upravo mladi s područja općine Jablanica, zatim predstavnici omladinskog i privrednog sektora, čime im je omogućen veći utjecaj kako na planiranje i aktivnije učešće u procesima donošenja odluka koje se tiču njih samih. Rješenjem br. 01-04-2369/22, od 28.05.2022.g. od strane Načelnika Općine formirana je Radna grupa za izradu Strategije koja broji 7 članova:

1. Haris Halilhodžić, predsjednik
2. Alma Ćosić, član
3. Said Ivković, član
4. Alma Bajramović, član
5. Nejra Imamović, član
6. Kenan Begović, član
7. Ema Babić, član

Strategija prati i usklađena je sa niz preporuka važnih evropskih i domaćih strateških dokumenata, kao i Ciljeva održivog razvoja u BiH, pri čemu afirmira aktivno učešće mladih u društvu te njihovo pravo na pristup svim društvenim događajima, aktivnostima za kvalitetno upotunjavanje slobodnog vremena, informacijama, programima mobilnosti, razvojnog omladinskog rada, kao i različitim programima obrazovanja. Osim toga, podstiče i povećanje zaposlenosti mladih, te suzbijanje uzroka nezaposlenosti, stambeno osamostaljivanje i druge aspekte socijalne politike, pristup zdravstvenim uslugama, a posebno onim koji se tiču prevencije reproduktivnih bolesti, konzumiranja alkohola, konzumiranja igara na sreću i psihoaktivnih supstanci. Period implementacije Strategije prema mladima Općine Jablanica 2024-2027 je uskladjen sa razvojnim periodom implementacije važeće Strategije razvoja Općine Jablanica 2021-2027, te je namjera da se sa istekom navedene razvojne strategije uskladi programiranje prema mladima sa sveobuhvatnim razvojnim planiranjem u općini Jablanica.

Pravni okvir

Kada je u pitanju regionalni razvojni okvir, značajno je naglasiti da se Bosna i Hercegovina u procesu pridruživanja EU mora uskladiti sa njenom pravnom stečevinom. U kontekstu podrške mladim, to znači da se razvojni okvir BiH mora uskladiti sa inicijativama, strategijama i regulativama EU.

U kontekstu prethodno navedenog, razvojni pravci u BiH trebaju biti usklađeni sa **EU Strategijom prema mladima za razdoblje 2019–2027**. EU-a predstavlja strateški dokument u kojem su sadržane smjernice svim učesnicima u oblasti mladih, što uključuje prvenstveno vlade država članica, određene agencije i institucije, te organizacije civilnog društva, regionalne i lokalne jedinice samouprave, ali i sve ostale koji se bave radom za mlade i s mladima, te one koji u svom radu obuhvataju na neki način oblast od interesa za mlade. Dokument sadrži važne smjernice i ciljeve koje nastoji ostvariti, te se prvenstveno oslanja na saradnju, zajedničku koordinaciju i sinergiju navedenih donosilaca i provodilaca odluka koje uključuju mlade. Strategija prema mladima EU-a promovira učešće mladih ljudi u demokratskom životu i treba se provoditi u državama članicama EU-a na osnovu 11 evropskih ciljeva za mlade.

Pored Strategije prema mladima EU-a, važno je spomenuti još dva dokumenta koja pružaju poticaj i daju prijedloge za unapređenje okruženja u kojem mladi žive i djeluju. To su **Rezolucija o Strategiji omladinskog sektora Vijeća Evrope** do 2030. god., usvojena u januaru 2020. godine, a koja pruža poticaj

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

jačanju, priznavanju i daljem razvoju politika i praksi u području rada s mladima i predstavlja okvir unutar kojeg će se provoditi sljedećih pet dvogodišnjih programa Mladi za demokratiju. i **Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou** je dokument koji sadrži preporuke mladim ljudima, omladinskim radnicima, organizacijama i lokalnim vlastima za promoviranje i poticanje lokalnog učešća mladih ljudi širom Evrope. Ovim dokumentom promoviraju se instrumenti za učešće mladih, i to: obuka mladih za učešće u precesima odlučivanja, informiranje i promoviranje učešća mladih putem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, promoviranje učešća mladih u medijima, poticanje mladih da se bave aktivizmom i volonterizmom, kao i poticanje mladih za pretvaranje vlastitih ideja u biznis poduhvate.

Kada je u pitanju Bosna i hercegovina, u pravnom sistemu ne postoji zakonska regulativa koja se bavi pitanjima mladih na državnom nivou, iako su pitanja mladih pod nadležnošću Ministarstva civilnih poslova BiH. Ustav BiH predviđa da je entitetima data u nadležnost briga o mladima na području djelovanja njihovih institucija, taksativnim navođenjem nadležnosti institucija BiH i klauzulom koja navodi da ovlaštenja koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH pripadaju entitetima.

S tim u vezi, osnovni pravni okvir za planiranje razvojnih inicijativa za unaprijeđnje položaja mladih čini **Zakon o mladima u Federaciji BiH**. Pored toga što naglašava važnost poštovanja ljudskih i građanskih prava mladih, zakon definiše dodatna prava za mlade u društvu. Mladi imaju pravo na podršku i unapređivanje svog razvoja bez diskriminacije po bilo kojem osnovu. Zakon o mladima FBiH odgovornost pružanja podrške mladima delegira svim nivoima vlasti u Federaciji BiH, prije svega kroz definiranje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Članom 12. Zakona propisano je da je općinski/gradski, kao i kantonalni nivo vlasti dužan odrediti službenika/icu za pitanja mladih, odnosno odjel prinadležnom ministarstvu, što je u općini Jablanica i urađeno. Također, Zakon je propisao obavezu općinskom odnosno gradskom nivou vlasti da samostalno osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, te mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
- osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine;
- određivanje nadležne općinske službe za pitanja mladih;
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade;
- osnivanje komisija za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela;
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima;
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima;
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Općina Jablanica je uskladila svoju organizacionu strukturu i politiku prema mladima u svim prethodno navedenim segmentima.

Zakonom o mladima FBiH jasno je definirano da mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informisani o svim pitanjima koja su od interesa za njih, te da svi nivoi vlasti u Federaciji BiH trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima i dijelova budžeta koji se tiče pitanja mladih. Član 25. Zakona o mladima FBiH definisao je obavezu izrade Strategije za mlade koja u svom programskom opredjeljenju treba da adresira sljedeća pitanja:

- formalno, neformalno i cjeloživotno obrazovanje;
- zapošljavanje, mjere protiv nezaposlenosti te omladinsko poduzetništvo;
- socijalna, zdravstvena i preventivna zaštita mladih te reproduktivno zdravlje mladih;
- stambeno zbrinjavanje mladih;
- rad sa mladima, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i slobodno vrijeme mladih;
- aktivno učešće mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo;
- mobilnost i saradnju među mladima;
- informiranje i savjetovanje mladih;
- stručni rad i usavršavanje u vezi sa radom s mladima;
- usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade;
- omladinski turizam, oporavak mladih i boravak u prirodi;
- aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije, duhovnosti, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti;

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

- rad sa mladima sa posebnim potrebama;
- i druga pitanja od interesa za mlade i poboljšanje njihovih uvjeta života.

Pored navedenog pravnog okvira, prilikom izrade Strategije za mlade općine Jablanica u obzir se uzeo **Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine i Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine**. Ovim zakonodavnim okvirom uspostavljen je novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave, a kojem pripada proces planiranja svih sektorskih strategija, uključujući i Strategiju za mlade.

Osim navedenih zakona, podlogu za izradu Strategije za mlade općine Jablanica činila je važeća Strategija razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. U okviru ove Strategije, razvoj ambijenta za djelovanje mladih je definisan kao poseban prioritet, u okviru kojeg su definisane dvije mjere: 2.4.1. Podrška mladim i porodicama i 2.4.2. Jačanje stambene politike mladih. Ključna područja djelovanja prve mjere definisana su na način da daju podršku mladima u: materijalnoj podršci mladim roditeljima prilikom rođenja djeteta, sticanju opštih znanja i vještina mladih i sticanju znanja i vještina mladih u IT sektoru. U okviru druge mjere ključna područja djelovanja se odnose na rješavanje stambenih problema mladih kao jednog od preduslova sticanja kvalitetnih uslova za život i zadržavanja mladih na prostoru općine. Mjera obuhvata izgradnju „zgrade za mlade“ po povoljnijim uslovima kupovine što podrazumjeva učešće općine, investitora i mladih kupaca stanova po cjenama ispod tržišnih cijena po modelima koji se uspješno primjenjuju. Mjera također obuhvata i podršku kroz subvencioniranje dijela kupoprodajne cijene stana za već izgrađene stanove.

Na osnovu navedenog, ali i Analize položaja i potreba mladih, Općina Jablanica je djelovanje prema mladima za period 2023–2027. usmjerila kroz tri strateška cilja, a koji su vezani za oblasti od interesa za mlade na području općine Jablanica.

Oblasti su definirane i usklađene i sa Zakonom o mladima FBiH.

1.1. Metodologija izrade Strategije

Na osnovu Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH i Uredbe o izradi strateških dokumenata u FBiH, a u cilju kontinuiranog rada na poboljšanju položaja mladih, Općina je pristupila izradi Strategije prema mladima za period 2023–2027. godine. Nosilac ovog procesa je Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove Općine Jablanica. U svrhu izrade strateškog dokumenta za mlade u decembru 2022. godine potpisan je Sporazum o saradnji između Omladinski klub „Pod istim suncem“ Jablanica i Udruženje Bosanski savez za pomoć „BOSPO“ Tuzla, kao organizacije koja će pripremiti istraživanje o položaju i potrebama mladih te voditi proces izrade dokumenta strategije. Općina Jablanica je za potrebe izrade ovog dokumenta imenovala Koordinaciono tijelo, koje je radilo na analizi postojećih razvojnih prioriteta namijenjenih unapređenju položaja mladih te kreiranju prijedloga novih Strateških ciljeva, prioriteta i mjera za provedbu Strategije. Terensko istraživanje o potrebama i problemima mladih radili su angažirane mlade osobe sa područja općine Jablanica uz stručnu podršku Udruženja BOSPO iz Tuzle. Proces izrade dokumenta Strategija prema mladima odvijao se u nekoliko faza, koje navodimo u nastavku.

Pripremna faza je uključivala iniciranje procesa izrade strateškog dokumenta sa zaduženom službom i službenikom, definiranje članova Koordinacionog tijela i pripremu metodologije za istraživanje o položaju i potrebama mladih. Istraživačka faza je uključivala saradnju s Vijećem mladih na kreiranju tima anketara, zatim obuku anketara, pripremu i provedbu terenskog istraživanja s mladima na području općine.

Istraživanje je provedeno tehnikom ankete kroz standardizirani upitnik. Osnova za upitnik jesu pitanja koja Evropski statistički ured (Eurostat) koristi prilikom istraživanja položaja i potreba mladih u Evropskoj uniji (EU), te oblasti definisane Zakonom o mladima u FBiH. Rezultati istraživanja na ovaj način su uporedivi s rezultatima istraživanja drugih lokalnih zajednica u kojima je provedeno istraživanje potreba mladih.

Metoda slučajnog odabira ispitanika u okviru prethodno identificiranih geografskih područja koja osiguravaju ravnomjernu pokrivenost ruralnog i urbanog područja, osigurava reprezentativnost uzorka. Naime, svaka mlada osoba iz 10 uzorkovanih MZ (uključujući urbane i ruralne MZ) na području Jablanica je imala jednaku šansu da bude dio uzorka. Anketiranje su vršile mlade osobe s područja općine Jablanica, te su mladi i na ovaj način dali doprinos u provedbi istraživanja za izradu ove analize. Prilikom formiranja uzorka

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

za ovo istraživanje te prikupljanja odgovora na upitnik s terena vodilo se računa o parametrima kao što su dob, spol i mjesto boravka mladih osoba.

Anketirano je 105 mladih osoba s područja općine Jablanica (od kojih je 57,14% žena i 42,86% muškaraca), što prema procijenama Vijeća mladih (obzirom da ne postoji tačan podatak o broju mladih u općini Jablanica) predstavlja uzorak sastavljen od 11% populacije koja je predmet istraživanja. Uzorak ove veličine ima grešku od $\pm 5\%$ s nivoom pouzdanosti od 95%. Greška uzorka mora postojati u svakom istraživanju koje tretira uzorak određene populacije, a ne cijelu populaciju zbog toga što rezultati koji se dobiju iz uzorka u ukupnoj populaciji znače procjene, koje kao takve ne mogu biti 100% precizne i moraju imati određeni postotak greške. U praktičnom primjeru ovog istraživanja to znači da svi dobijeni rezultati mogu biti veći ili manji od 5% u odnosu na prikazane.

Ispitane su mlade osobe, dobi od 15 do 30 godina starosti, što predstavlja zakonsku starosnu odrednicu za mlade. Prikupljanje podataka provedeno je u februaru/martu 2023. godine korištenjem standardiziranog upitnika. Kroz terensko istraživanje anketirano je 105 mladih osoba.

Oblasti koje su razmatrane u Situacionoj Analizi Strategije prema mladima Općine Jablanica su:

1. rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih
2. obrazovanje i nauka mladih;
3. socijalna briga mladih;
4. zdravstvena zaštita mladih;
5. kultura i sport;
6. aktivizam (učešće, volontiranje, mobilnost, slobodno vrijeme);
7. sigurnost mladih.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

II. ANALIZA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH U OPĆINI JABLANICA

2.1. Situaciona analiza

2.1.1. Opće i demografske karakteristike Općine Jablanica sa osvrtom na mlade

Općina Jablanica sa svojih 301 km² površine i 9.658 stanovnika spada u red manjih općina u Federaciji Bosne i Hercegovine. Gustina naseljenosti iznosi 32,08 km². Smještena je u kotlini rijeke Neretve, između planina Prenja i Čvrsnice, koje svojom prelijepom dolinom otvaraju litičasti kanjon dug više od 30 kilometara. Sam grad je smješten na nekoliko terasa na nadmorskoj visini od 202 metra.

Općina Jablanica je jedna od 9 općina Hercegovačko-neretvanskog kantona. Smještena je u sjevernom dijelu gornje ili visoke Hercegovine. Nalazi se na raskrsnici magistralnih puteva Sarajevo-Mostar i Mostar Banjaluka, te regionalnih puteva Jablanica-Posušje i Ostrožac-Fojnica. Kroz Jablanicu prolazi i željeznička pruga Sarajevo-Ploče. Jablanica je od Mostara udaljena 45, a od Sarajeva 80 kilometara. U narednoj tabeli su prikazani uporedni pokazatelji o površini u km² za Bosnu i Hercegovinu, Federaciju Bosne i Hercegovine, Hercegovačko-neretvanski kanton i Općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina	51.209,20
Federacija Bosne i Hercegovine	26.110,00
Hercegovačko-neretvanski kanton	4.401,00
Općina Jablanica	301,00

Slika 1. Karta Hercegovačko-neretvanskog kantona

Kada je riječ o stanovništvu, demografskim karakteristikama i kretanjima stanovništva, prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, općina Jablanica je u 2022. godine imala 9.440 stanovnika u 33 naseljena mjesta. Procjenjuje se da u urbanom dijelu općine živi oko 40% stanovnika.

Tabela 1. Pregled broja stanovnika prema popisu stanovništva iz 1991 i 2013. godine i procjena broja stanovnika za period 2020-2022. godina

Godina	1991	2013	2020	2021	2022
Broj stanovnika	12691	10.111	9.622	9.517	9.440

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Broj stanovnika općine Jablanica u 2022. godine manji je za 6,63% u odnosu na 2013. godinu kada je zabilježeno 10.111 stanovnika. Iako je u prethodnom periodu implementiran niz projekata koji targetiraju poboljšanje kvaliteta života svih građana općine Jablanica, uključujući i mlade, trend smanjenja broja stanovnika u proteklih pet godina je evidentan. Razlog smanjenja broja stanovnika leži u negativnom

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

prirodnom priraštaju kao i negativnom migracijskom saldu, odnosno fluktuaciji stanovništva, posebno mladih prema ekonomski razvijenijim centrima u BiH, regiji i Zapadnoj Evropi.

Trend odlaska i dolaska stanovnika u općinu Jablanica vidljiv je iz sljedeće tabele

Tabela 2. Podaci o migracijama stanovnika u općini Jablanica za period 2017-2021

Godine	Napustili općinu (broj)			Doselili u općinu (broj)		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
2017	16	30	46	10	23	33
2018	10	43	53	13	33	46
2019	20	47	67	6	22	28
2020	14	37	51	10	22	32
2021	7	25	32	10	16	26

Izvor: Općina Jablanica

Jedan od ključnih razloga odlaska stanovništva, naročito mladih sa područja općine Jablanica leži u njihovom nezadovoljstvu statusom, nemogućnosti pronalaska posla i sveukupnoj kvaliteti života. Iako je 32% mladih završilo ili završava visoko obrazovanje, a čak 66% mladih ima završenu srednju školu, ekonomski prosperitet i mogućnost dobijanja kvalitetnih i pristojno plaćenih poslova nije dostupno.

Naime, prema rezultatima ankete, 39% mladih se izjasnilo da je njihov status lošiji ili mnogo lošiji u odnosu na mlade u drugim sredinama u BiH, što je zaista i odlika nezadovoljstva mladih njihovim statusom i položajem.

Također, u cilju ozbiljnosti pristupa analiziranim podacima zadovoljstva mladih njihovim statusom potrebno je uzeti u obzir da 69,5% anketiranih živi u urbanom dijelu Jablanice, sa kvalitetnijim pristupom javnim uslugama i infrastrukturi, dok 30,5% živi u ruralnom dijelu općine.

Zbog trenda povećanja broja stanovnika starije životne dobi (za 5% u posljednjih 5 godina) pretpostavka je da najveći broj stanovnika koji odlaze iz općine predstavljaju mlade osobe. Zbog neusaglašenosti evidencija stanovnika i činjenice da mnogi stanovnici odlaze iz Jablanice ali još uvijek ostaju prijavljeni sa adresom prebivališta u općini Jablanica, procjene su da broj mladih osoba u 2022.g. u dobi od 15-35 godina iznosi oko 1.000.

2.1.2. Analiza stanja zapošljivosti i samozapošljivosti mladih u općini Jablanica

Općina Jablanica kao i ostale općine u BiH susreće se s određenim brojem nezaposlenih osoba, a posebno je taj problem izražen kod mladih. Problem je prije svega uzrokovan stanjem u čitavoj BiH, gdje se pitanja velikog broja nezaposlenih mladih osoba postavlja isključivo u svrhu predizbornih kampanja ili dnevnih politika. U vrijeme kad je Općina Jablanica započela aktivnosti na izradi Strategije prema mladima, kao jedno od prvih područja djelovanja nametnuo se problem zapošljavanja i samozapošljavanja mladih.

Općina Jablanica je lokalna zajednica koja je svoju privrednu aktivnost 80-tih i 90-tih zasnivala na korištenju hidropotencijala i razvoju prerađivačke industrije kamena, gdje je bio zanemaren razvoj malih i srednjih preduzeća i poduzetničkih vještina. Međutim, u posljednjih dvadeset godina došlo je do zaokreta u pristupu ekonomskog razvoja općina, te se lokalna zajednica, pored razvoja navedenih industrija, okrenula i razvoju sektora malih i srednjih preduzeća, te razvoju poduzetništva. U tom kontekstu Općina je unaprijedila saradnju javnog i privatnog sektora kroz rad Vijeća za konkurentnost u okviru kojeg se usaglašavaju sva bitna pitanja vezana za poslovni sektor kao što su: donošenje regulacionih planova privrednih zona, Donošenje Programa poticaja MSP, Donošenje Odluke o izmjenama odluke o radnom vremenu, Prezentacija kreditnih linija Razvojne banke FBiH, Izrada registra parafiskalnih nameta u saradnji sa LINK-om i slično. Pored unaprijeđenja navedene saradnje, kao jedna od prvih općina u BiH, Općina Jablanica je tokom 2017. godine dobila prestižni BFC SEE certifikat kao općina koja ispunjava međunarodne priznate uslove za povoljno poslovno okruženje.

Osim BFC, općina Jablanica je kreirala Program poticaja MSP u Općini Jablanica. Cilj Programa je da se putem poticanja: startup i mladih preduzeća, zapošljavanja u MSP kroz projektne aktivnosti industrijske proizvodnje, obrta, trgovine, turizma i ugostiteljstva, omogući zapošljavanje i samozapošljavanje lica

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

prijavljenih na evidenciju nezaposlenih, a radi ostvarivanja i održavanja veće stope zaposlenosti. Pored navedenih programa, općina je u proteklom petogodišnjem periodu provodila i druge programe podrške malim i srednjim preduzećima koje su se odnosile na: Program poticaja industrijske proizvodnje (prerada i obrada kamena), Program poticanja razvoja obrta, Program poticanja trgovine i ugostiteljstva i Program o subvencioniranju volontera i zaposlenika visoke i više školske spreme na osnovu koje se subvencionira zapošljavanje i u privatnom sektoru.

U segmentu zapošljavanja, Općina Jablanica i Služba za zapošljavanje HNK su zaključile Memorandum o saradnji, formiran je Savjet za zapošljavanje i redovno se dostavljaju informacije o stanju nezaposlenih, pri čemu se provode postupak prekvalifikacije radne snage prema zahtjevima privrednog sektora.

Sve navedeno je uticalo da se sektor MSP i poduzetništva postepeno započne razvijati i stvarati preduslove za kvalitetnije zapošljavanje i samozapošljavanje u Općini Jablanica.

Međutim, i pored navedenih inicijativa općina Jablanica nije zabilježila značajan trend zapošljavanja, što se može uočiti iz naredne tabele koja prikazuje broj registriranih nezaposlenih u periodu 2017-2021.

Tabela 3. Struktura nezaposlnih lica u općini Jablanica za period 2017 - 2021

Starosna struktura	2017	2018	2019	2020	2021
15-18	55	48	37	40	35
18-24	246	257	254	238	177
24-30	335	315	261	294	255
30-35	331	311	290	289	242
35-40	237	234	232	260	255
40-45	214	239	225	248	233
45-50	197	200	179	186	195
50-60	418	423	413	443	418
60+	99	91	94	122	139
Ukupno	2132	2118	1985	2120	1949

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022

Iako je primjetan trend smanjenja broja ukupno registriranih nezaposlenih osoba za 8,5% u periodu 2017-2021.g., on se ne može u potpunosti vezati za mjere koje je provodila općina i viši nivoi vlasti, jer je evidentno primjetan odlazak radno sposobnog stanovništva, prvenstveno mladih, u zemlje EU ali i druge gradove BiH (prvenstveno u Mostar i Sarajevo, na što je ukazala Analiza potreba mladih općine Jablanica, urađena u aprilu 2023.).

Također, ukoliko sagledamo podatke iz prethodne tabele vezane za mlade u razdoblju od 15-30 godina, uočićemo da je u periodu 2017-2021. došlo do smanjenja broja registrovanih nezaposlenih mladih za 26,7%. Međutim, smanjenje broja nezaposlenih nije isključivo vezano za programe poticaja i zapošljavanja mladih, već i za odlazak mladih iz Jablanice i njihovo brisanje sa zvanične evidencije nezaposlenih.

Obzirom da nemamo izvore podataka koji bi utvrdili tačan broj mladih u Općini Jablanica u dobi od 15-30 godina, u izračun ukupne nezaposlenosti mladih uključena je procijenjena broja mladih od strane Vijeća mladih općine Jablanica, koja ukazuje da je ukupan broj mladih u periodu 2017-2022. godini u prosijeku iznosio oko 1.000.

Uzimajući u obzir prethodnu procjenu možemo doći do zaključka da je procijenjena registrirana nezaposlenost mladih na području općine Jablanica u 2017. godini iznosila 63,6%, dok je u 2021.g. ona iznosila 46,7%. Položaj mladih žena na tržištu rada u općini Jablanica je nepovoljniji u odnosu na položaj muškaraca, s obzirom na to da od ukupnog broja nezaposlenih mladih osoba u 2021.g. njih 54,17% čine žene, u odnosu na muškarce s udjelom od 45,83%. Ovaj odnos se nije značajnije mijenjao u prethodne četiri godine, na što ukazuje i naredna tabela:

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Tabela 4. Struktura nezaposlenih u dobi od 15-30 godina starosti, Općina Jablanica

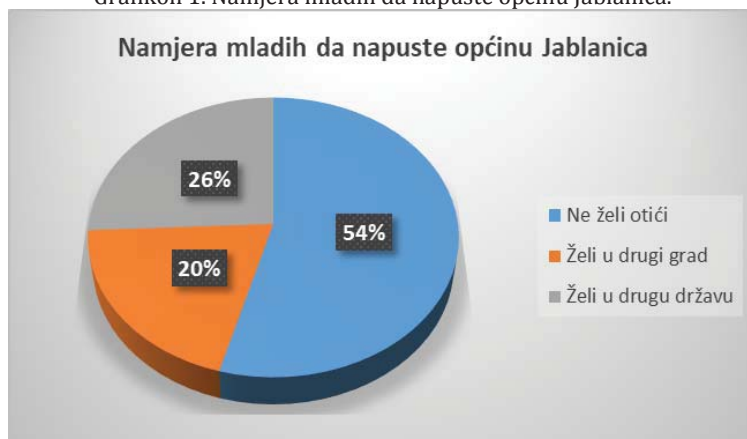
Starosna struktura	2018			2019			2020			2021		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
15-18	22	26	48	20	17	37	21	19	40	25	10	35
18-24	135	122	257	126	128	254	122	116	238	87	90	177
24-30	155	160	315	115	146	261	121	173	294	102	153	255
Ukupno	312	308	620	261	291	552	264	308	572	214	253	467

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2022

Potrebno je u obzir uzeti da određeni broj mladih još uvijek nije izašao na tržište rada zbog obaveze školovanja, te da je određeni broj mladih napustilo općinu, tako da je sasvim sigurno da stvarna nezaposlenost mladih iznosi mnogo više.

Prethodno navedeno se može potvrditi i rezultatima već pomenute Analize koja je u obzir uzela i stavove mladih kada je u pitanju zapošljavanje i odlazak. **Anketom je obuhvaćen broj od 105 mladih sa područja Općine Jablanica u dobi od 15-30 godina, od kojih je 57,14% žena i 42,86% muškaraca.** Od ukupnog broja ispitanika, 46% ima namjeru da napusti općinu a najčešći razlog koji se navodi je nesigurnost kvalitetnog zapošljavanja.

Grafikon 1. Namjera mladih da napuste općinu Jablanica.

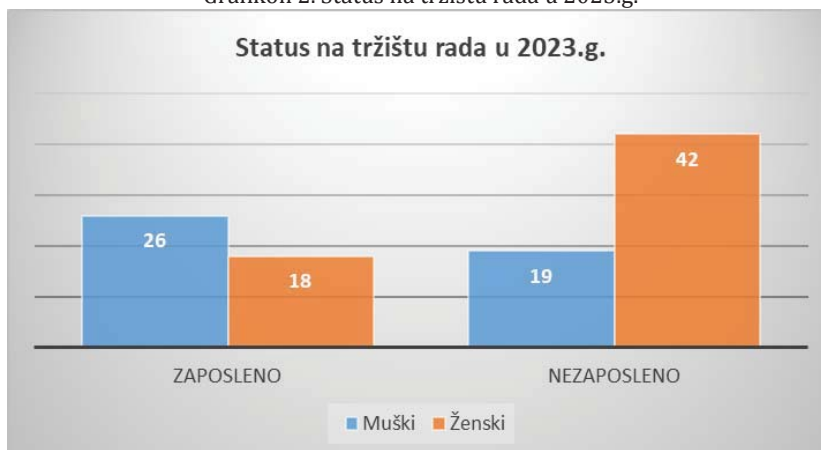
Izvor: Analiza potreba mladih u općini Jablanica, april 2023.

Također je anketa pokazala da je **58% mladih koji su učestvovali u anketi nezaposleno**, što ukazuje na vrlo loš položaj mladih na tržištu rada, naročito ako se u obzir uzme činjenica da je zvanična stopa nezaposlenosti u općini Jablanica za 2021.g. iznosila 50,9%. Kao razloge nezaposlenosti, 14,8% ispitanika navodi da nemaju dovoljno znanja i vještina za ponuđena radna mjesta dok 7% smatra da je konkurencija na tržištu rada prevelika jer je puno kvalificiranih mladih ljudi, a čak 23% smatra da je za zaposlenje potrebno imati "vezu" i poznanstva sa ključnim ljudima.

Položaj mladih žena na tržištu rada u općini Jablanica je nepovoljniji u odnosu na položaj muškaraca, što potvrđuju prethodno analizirani zvanični statistički podaci, ali i podaci dobijeni analizom ankete među mladima koji ukazuju da procenat nezaposlenih djevojaka iznosi 69% u odnosu na ukupan broj anketiranih koji su izjavili da su nezaposleni. Ukoliko se analiziraju podaci iz narednog grafikona, može se zaključiti da je položaj djevojaka lošiji u odnosu na muškarce i u slučaju zaposlenosti, gdje je broj zaposlenih žena 41%.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Grafikon 2. Status na tržištu rada u 2023.g.

Izvor: Analiza potreba mladih u općini Jablanica, april 2023.

Na tržištu rada, koje karakterizira visoka stopa nezaposlenosti, evidentan je deficit određenih profila radnika, dok srednje stručne škole upisnu politiku prilagođavaju postojećim vlastitim resursima. Upisna politika utječe na tržište rada jer se njome planiraju vrste obrazovnih programa koji će se izučavati u institucijama formalnog obrazovanja i određuju upisne kvote za svaki od profila obrazovanja koji se nude u ovim institucijama. Stoga, upisna politika u dobroj mjeri diktira ponudu radne snage na tržištu rada. Dvije su ključne posljedice neusklađenosti upisnih politika i obrazovnih programa s potrebama tržišta rada su:

1. neusklađenost ponude i potražnje kako u pogledu broja izvršilaca tako i u pogledu profesionalne osposobljenosti i zanimanja/kvalifikacija;
2. nedostatak kvalificirane radne snage.

Rezultati provedene analize donekle potvrđuju ranije navode. Mladi koji obavljaju poslovne aktivnosti ne obavljaju poslove za koje su kvalifikovani, što potvrđuje činjenicu da mladi nesprenni izlaze na tržište rada i nemaju potrebne kvalifikacije.

Grafikon 3. Vrsta posla koju obavljaju mladi koji su zaposleni

Izvor: Analiza potreba mladih u općini Jablanica, april 2023.

Formalni obrazovni sistem već dugi niz godina obrazuje kadrove koji nisu potrebni na tržištu rada, dok su kadrovi deficitarni na tržištu rada i dalje zanemareni kroz procese formalnog obrazovanja. Opravdano se može pretpostaviti da se ovakav nesklad na tržištu rada javlja i uslijed nemogućnosti zapošljavanja u struci koja je suficitarna te se mladi odlučuju prihvatiti poslove za koje nemaju formalne kvalifikacije.

Navedeno potvrđuje činjenica da se čak 61% anketiranih mladih osoba izjasnilo da im je potrebna dodatna edukacija i prekvalifikacija kako bi bili konkurentniji na tržištu rada.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Grafikon 4. Uključenost mladih u volonterske aktivnosti na području općine Jablanica

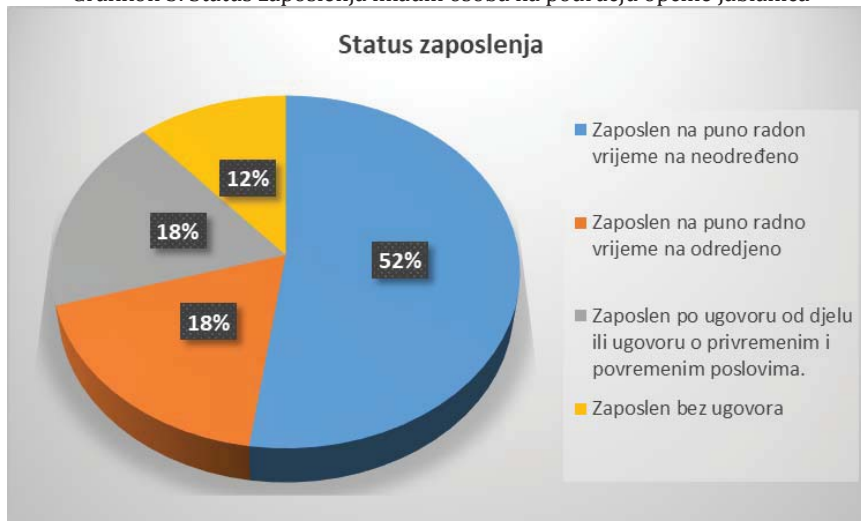

Izvor: Analiza potreba mladih u općini Jablanica, april 2023.

Upravo zbog nespremnosti za tržište rada, mladi nemaju adekvatnu priliku da dođu do prvog radnog iskustva, dok se s druge strane, zbog neafirmisanosti i neinformisanosti mladih, isti ne odlučuju da svoje radno iskustvo i praksu ostvare kroz volonterske aktivnosti. Istraživanje je pokazalo da je svega **9% anketiranih mladih osoba učestvovalo u volonterskim aktivnostima.**

Kada je riječ o zaposlenim mladim osobama, njih 52,27% (od ukupno 44 ispitanika sa zaposlenim statusom) je zaposleno na puno radno vrijeme, dok je 18% zaposleno na određeno vrijeme, 18% po ugovoru o djelu i 12% je zaposleno ali nema formalno zasnovani oblik zaposlenja.

Grafikon 5. Status zaposlenja mladih osoba na području općine Jablanica

Izvor: Analiza potreba mladih u općini Jablanica, april 2023.

Jedan od razloga nedovoljne aktivnosti mladih na tržištu rada jeste i njihova nedovoljna informiranost o mogućnostima zaposlenja, sticanja prvih iskustava i prekvalifikacije kroz praktičan rad.

Obzirom da se 78% mladih u potpunosti ili velikom većinom informiše putem društvenih mreža, to i programi usmjereni ka većoj aktivaciji mladih, zapošljavanju i njihovoj prekvalifikaciji za rad moraju biti promovisani na ovaj način, što trenutno nije slučaj.

Kada je u pitanju samozapošljavanje mladih, odnosno pokretanje vlastitih biznisa kao oblik rješavanja ključnog statusa nezaposlenosti, 66,6% mladih se izjasnilo da je jedna od ključnih aktivnosti za rješavanje problema mladih na području općine Jablanica upravo podrška u osiguravanju finansijskih poticaja za razvoj

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

vlastitih poslovnih ideja. Od ukupnog broja anketiranih, 6,6% mladih je eksplicitno navelo da postoji potreba za daljim profesionalnim usavršavanjem u oblasti razvoja vlastitih biznisa (poslovni menadžment, izrada biznis planova, finansijski menadžment i dr.).

S druge strane, čak 65% mladih smatra da je okruženje za pokretanje vlastitog biznisa, odnosno poduzetnička klima loša. Iako općina, u saradnji sa službom za zapošljavanje i privrednim sektorom provodi programe u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja, navedeni stav mladih ukazuje da i dalje postoji potreba za unapređenjem u ovoj oblasti, odnosno da je i dalje evidentan nedostatak usmjerenog i kvalitetnog pristupa i djelovanja u kreiranju poduzetničke infrastrukture i promocije razvoja omladinskog poduzetništva. Osiguranje podrške mladima za pokretanje vlastitih biznisa, kako finansijske tako i druge vrste, treba biti poseban fokus u budućem planiranju i djelovanju Općine Jablanica i drugih nadležnih institucija.

Pravci djelovanja u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja

Kako bi se trendovi zapošljavanja mladih još više povećali i radna mjesta u općini Jablanica učinila atraktivnim, potrebno je:

- Zadržati postojeće i razvijati nove mjere kojima će se omogućiti zapošljavanje mladih u privrednim sektorima koje je općina definirala kao prioritetne u narednih sedam godina.
- Posebnu pažnju je potrebno obratiti da se u svim mjerama koje za rezultat imaju zapošljavanje i samozapošljavanje, prednost pruži djevojkama.
- Potrebno je razvijati mjere koje su usmjerene prema oblastima digitalnih tehnologija i poticanju zapošljavanja u oblastima vezanim za razvoj i inovacije.
- Mjere jačanja kompetencija mladih, prekvalifikacije i dodatnih edukacija je potrebno usmjeriti prema deficitarnim zanimanjima, potrebama poslodavaca i djelatnostima sa većom cijenom rada.
- Jačanje poduzetničkih kompetencija mladih, odnosno sveobuhvatan razvoj poduzetničke infrastrukture za mlade je mjera koja u širem okviru planiranja i upravljanja razvojem općine mora biti značajno pozicionirana.
- Potrebno je povećati informisanost mladih o mogućnostima zaposlenja i stanju na tržištu rada, metodama i načinu aktivnog traženja posla, kao i postojanju programa poticaja za mlade na lokalnom i regionalnom nivou.
- Neophodno je omogućiti i promovisati programe za sticanje prvog radnog iskustva, ne samo za visoko obrazovane profile mladih već i za mlade sa završenim srednjim obrazovanjem.

2.1.3. Analiza stanja u oblasti obrazovanja i nauke

Kada je u pitanju obrazovanje, na području općine Jablanica u periodu 2020.-2022. godina nije došlo do promjena u broju obrazovnih ustanova. Međutim, kada je riječ o broju učenika koji pohađa osnovnu i srednju školu, zabilježen je pad broja učenika, što se, između ostalog, može dovesti u vezu sa negativnim migracionim saldom i negativnim prirodnim priraštajem. U 2022. godini obrazovne ustanove ukupno je pohađalo 844 učenika, što je za 106 učenika manje u odnosu na 2019.g..

Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje na području općine Jablanica odvija se u JU Dječiji vrtić Pčelica, te se broj predškolskih ustanova u periodu 2020-2022. godina nije mijenjao. Broj djece obuhvaćen predškolskim obrazovanjem, iako limitiran kapacitetima obrazovne ustanove, bilježi rast i u 2022. godini je iznosio 82, što je za 7,2% više u odnosu na 2019.g.. Povećanje broja djece obuhvaćenih predškolskim odgojem je rezultat povećanja potrebe roditelja za ovim vidom usluga.

Obzirom da je predškolska ustanova raspolagala sa dovoljnim prostornim kapacitetima, nije bilo ni potrebe

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

za dodatnim investicionim ulaganjima. Ukupan Broj zaposlenih u JU Dječiji vrtić Pčelica (9) je u skladu sa pedagoškim zahtjevima. Ovaj broj zaposlenih organizuje uslugu predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu uzrasta 3-6 godina.

Međutim, zbog sve veće potrebe mladih bračnih parova za uslugom predškolskog odgoja djece u dobi od 1-3 godine, potrebno je planirati povećanje kapaciteta vrtića i uvesti novu inkluzivnu uslugu koja će se pružati djeci ove životne dobi. Također je iskazana potreba za kvalitetnijim uslugama ranog rasta i razvoja djece predškolskog uzrasta. S toga je u narednom periodu neophodno da vrtić formira dvije dodatne usluge: (i) usluge defektologa-logopeda i (ii) usluge dječijeg Psihologa.

Osnovno obrazovanje

Na području općine Jablanica egzistira 1 centralna osnovna škola i 6 područnih škola, sa upisanih 669 učenika u školskoj 2022/23. godini što je za 40 učenika (5,6%) manje u odnosu na 2019/2020 školsku godinu, te se trend u prethodnom petogodišnjem razdoblju kontinuirano nastavlja istim intenzitetom kao i u periodu 2015-2019.

Grafikon 6. Broj upisanih učenika u osnovno obrazovanje na području Općine Jablanica u periodu 2019-2022.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023

Pad broja učenika osnovnih škola dovodi se u direktnu vezu sa negativnim migracionim saldonom, odnosno izraženim iseljavanjem lokalnog stanovništva, naročito mladih u zemlje EU.

Srednje obrazovanje

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području općine Jablanica u srednje škole u školskoj 2022/23 godini upisano je ukupno 175 učenika što je 53 učenika (23,24%) manje u odnosu na školsku 2019/20 godinu. Za razliku od osnovnog obrazovanja, trend smanjenja učenika u srednjim školama u prethodnom petogodišnjem razdoblju je izraženiji u odnosu na razdoblje 2015-2019.

Grafikon 7. Broj upisanih učenika u osnovno obrazovanje na području Općine Jablanica u periodu 2019-2022.

Izvor: Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2023

Broj srednjoškolskih obrazovnih ustanova se nije mijenjao u periodu 2019-2022. godina te se nastava odvijala u: Općoj gimnaziji, Ugostiteljsko – Turističkoj školi, Trgovinsko stručnoj školi, Ekonomskoj školi i Građevinskoj stručnoj školi – smjer kamenorezac/keramičar. Broj nastavnog osoblja u srednjim školama se

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

nije značajnije mijenjao u posmatranom periodu i iznosi 31.

Negativan prirodni priraštaj u 2000-tim, zatim negativan migracioni saldo te fluktuacija učenika prema Mostaru, Konjicu i Sarajevu, kao većim gradskim i školskim centrima, odražava se direktno i na smanjenje ukupnog broja učenika na području općine.

Kada je riječ o djeci sa teškoćama u razvoju, na osnovu dostupnih podataka registrirano je troje djece sa teškoćama u razvoju, kojem pomažu tri asistenta u nastavi. U svim osnovnim i srednjim školama na području općine Jablanica nedovoljno je razvijena inkluzivna nastava. Naime, principi uključivanja sve djece u osnovno i srednje obrazovanje postoje i oni se primjenjuju, ali nema sistemskog pristupa ovoj problematici kroz angažovanje asistenata u nastavi i opremanje učionica koje će pomoći djeci sa teškoćama u razvoju da lakše usvoje gradivo.

Zatim ne postoje liftovi za djecu sa teškoćama u razvoju iako se pojedini kabineti za predmetnu nastavu nalaze na spratovima. Fizički pristup školi za djecu sa teškoćama u razvoju je izgrađen samo u gradskoj matičnoj školi, dok u područnim škola isti nedostaje.

Kada je u pitanju obrazovna infrastruktura, u porozteklu periodu implementiran je niz strateških intervencija kojima su se unaprijedili uslovi obrazovanja. U tom kontekstu izvršena je zamjena vanjskih otvora na srednjoj školi, uređeno prilazno stepenište, rekonstrukcija sanitarnih čvorova, rekonstrukcija centralnog grijanja, nabavka školskih klupa, i rekonstrukcija školskog dvorišta itd.

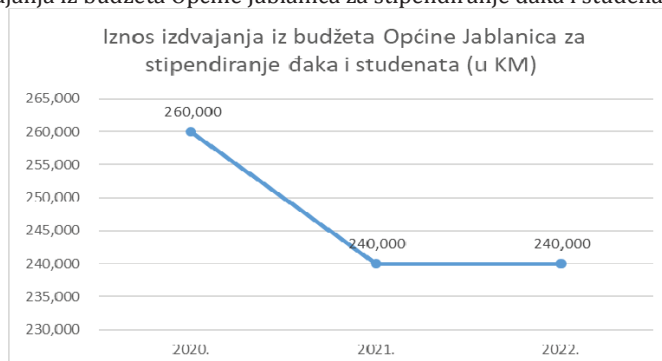
Na objektu centralne škole kroz projekte energetske efikasnosti zamjenjeni su krov i otvori, a instaliran je i novi sistema grijanja na pelet.

Osnovna škola ne posjeduje dovoljan broj kvalitetnih i modernih nastavnih učila i opreme usklađen sa uslovima koji su propisani pedagoškim standardima i normativima. Osnovna škola je u dosadašnjem periodu, uglavnom putem raznih donacija i projekata obezbijedila jedan dio školskog namještaja. U narednom periodu potrebno je u 10 učionica zamjeniti namještaj i izvršiti nabavku novih učila za potrebe osnovnog obrazovanja.

Centralna biblioteka u sastavu Osnovne škole u Jablanici ne posjeduje knjižni fond usklađen sa uslovima koji su propisani pedagoškim standardima i normativima. Potrebno je izvršiti nabavku novih knjiga i dopunu postojećeg knjižnog fonda, kako bi se zadovoljile potrebe učenika i mladih na ovom području.

Općina Jablanica redovno planira u svom budžetu sredstva za stipendiranje đaka i prosječan iznos izdvajanja u posljednje tri godine iznosio je 246.666 KM.

Grafikon 8. Iznos izdvajanja iz budžeta Općine Jablanica za stipendiranje đaka i studenata za period 2020-2021.

Đačke stipendije iznose oko 500 KM godišnje. Kategorije učenika koji primaju ove stipendije su:

- Učenici srednjih škola koji su aktivni i zaslužni članovi sportskih organizacija,
- Učenici srednjih škola iz porodica korisnika boračke zaštite,
- Učenici iz reda romske nacionalne manjine,
- Učenici koji su osnovnu školu završili odličnim uspjehom i upisali su prvi razred JU "Srednja škola Jablanica"
- Učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" koji su prethodni razred završili odličnim uspjehom,

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

- Učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja i
- Učenici upisani u neku drugu srednju školu, čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja.

Kada je u pitanju nastavni program osnovnog i srednjeg obrazovanja, on djelimično prati potrebe tržišta radne snage. Naime, u JU Srednja škola Jablanica egzistiraju smjerovi za prodavača, keramičara-tracer-podopolagača, kamenoresca i klesara, ugostiteljskih i turističkih tehničara, kuhara i konobara što je djelimično u skladu sa potrebama tržišta rada. Međutim, zbog niskih plata u ovom sektoru, zainteresiranost mladih da pohađaju ove smjerove je veoma mala, te je potrebno provesti određene mjere afirmacije mladih da se obrazuju za ove profile. Nastavni programi su neznatno naslonjeni na razvoj vještina u oblasti informacionih tehnologija.

Ovoj konstataciji ide u prilog i činjenica da se prilikom provođenja Ankete o potrebama mladih u Jablanici čak 61% mladih izjasnilo da im je potrebna dalja profesionalna orijentacija.

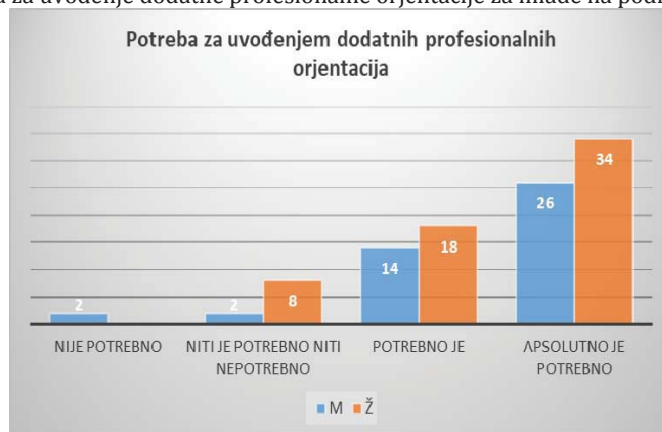
Grafikon 9. Potreba za daljom profesionalnom orijentacijom za mlade na području općine Jablanica.

Izvor: Anketa o potrebama mladoih, april 2023

Odnosno, 92 anketirane mlade osobe, (87,62%) smatra da je potrebno uvođenje dodatnih profesionalnih orijentacija, naročito u segmentu korištenja savremenih IT tehnologija i pokretanju i upravljanju vlastitim biznisima.

Grafikon 10. Potreba za uvođenjem dodatne profesionalne orijentacije za mlade na području općine Jablanica.

Izvor: Anketa o potrebama mladoih, april 2023

Također, tokom provođenja ankete, mladi sa područja općine Jablanica koji su još uvijek u nastavnom procesu (52 anketirane osobe) izjasnili su se da nakon završenog školovanja ne mogu lako doći do posla (20 od ukupno 52 mlade osobe). Najčešći navedeni razlog ovakvom stavu jeste da ne posjeduju dovoljno znanja i vještina za ponuđena radna mjesta, što između ostalog, dodatno ukazuje na činjenicu da nastavni plan i program u školama ne prati potrebe tržišta rada.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Grafikon 11. Broj mladih koji vjeruje da imaju dovoljne vještine da pronađu posao nakon završenog obrazovanja.

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Iz svega navedenog pohađanje kurseva ili drugih vidova obuka koje nisu u programu redovnog obrazovanja važna je dopuna formalnom obrazovanju. Zapravo, kroz neformalno obrazovanje mladi su u mogućnosti da djelimično nadomjestite ili prošire znanja i vještine koje su usvojili tokom redovnog školovanja. Najčešće dodatne obuke za koje su mladi iskazali interesovanje odnose se na: IT i savremene tehnologije, edukacije vezane za poduzetništvo i menadžment vlastitih preduzeća, izgradnja socijalnih vještina, učenje stranih jezika, priprema CV i komunikacija, ugostiteljstvo i turizam itd.

Pravci djelovanja u oblasti obrazovanja

- Razvoj efikasnog sistema savjetovanja, profesionalnog usmjeravanja i motivacijskog treninga posebno za mlade koji se nalaze izvan sistema obrazovanja i zapošljavanja duže vrijeme.
- Organizacijski i finansijski podržavati provođenje edukacija mladih u završnim razredima osnovne i srednje škole o prednostima pohađanja smjerova za deficitarna zanimanja.
- Podržavati programe pripreme mladih za tržište rada kroz finansiranje i sufinansiranje programa prekvalifikacije, i dokvalifikacije u oblastima: IT i savremene tehnologije (CNC mašine, programiranje, digitalni dizajn), strani jezici, ugostiteljstvo, turizam, komuniciranje, pokretanje i vođenje vlastitih biznisa.
- U saradnji sa obrazovnim institucijama organizirati pravovremeno upoznavanje mladih s mogućnostima zapošljavanja u određenoj struci, kao i planiranja njihove profesionalne budućnosti.
- U saradnji sa privatnim sektorom organizirati kvalitetnu praktičnu nastavu za mlade u sektorima za koji se obrazuju, ali i praktičnu nastavu za mlade osobe koje pokreću vlastiti biznis u malim privatnim preduzećima, gdje će imati priliku da se upoznaju sa izazovima koje donosi pokretanje i vođenje vlastitog biznisa.

2.1.4. Analiza stanja u oblasti socijalne brige za mlade

Socijalna politika prema mladima podrazumijeva sistem društvenih intervencija i napora usmjerenih ka prevladavanju socijalnih rizika, ublažavanju socijalnih nejednakosti, ujednačavanju životnih šansi te poticanju društvene integracije. Sve navedeno neophodno je kako bi se osigurala bolja socijalna integracija svih mladih osoba, a posebno marginaliziranih mladih, koji zahtijevaju dodatnu pažnju i podršku.

Mladi su generalno u nepovoljnijem socio-ekonomskom položaju u odnosu na druge grupe, s obzirom na to da uglavnom ne raspolažu imovinom, teško pronalaze zaposlenje i rješavaju svoje stambeno pitanje, te zavise od pomoći roditelja. Usto, mladi su, kao specifična kategorija stanovništva, u povećanom riziku od socijalne isključenosti te samim tim imaju i specifične potrebe kada je u pitanju socijalna politika. Međutim,

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

mladi često nisu prepoznati kao posebna kategorija te njihove specifične potrebe nisu u fokusu socijalnih politika. Obaveza institucija i ustanova socijalne zaštite jeste osigurati ravnopravan pristup korištenju prava iz oblasti socijalne zaštite te spriječiti svaki oblik diskriminacije po bilo kojem osnovu.

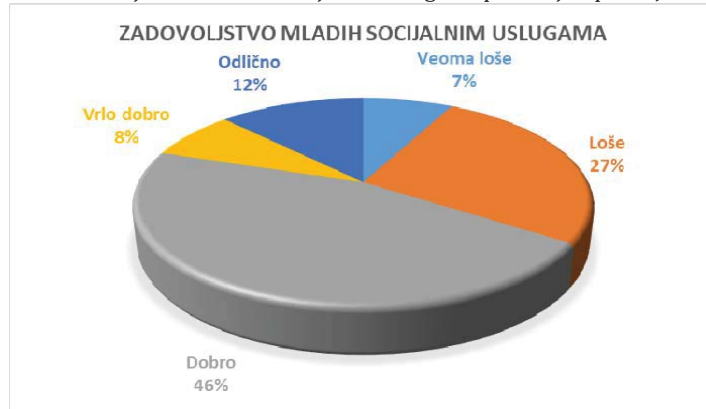
Na području općine Jablanica, nadležnost za provođenje socijalne politike ima Centar za socijalni rad. U okviru svojih nadležnosti, Centar ima obavezu da pripremi i provodi politike socijalne zaštite mladih, ali i da kreira socijalne usluge za mlade.

Trenutno, kada su u pitanju mladi, značajnu problematiku čini registrovani broj slučajeva nasilja u porodici, narušenih porodičnih odnosa, brakorazvoda, maloljetničke delikvencije koja je u najvećem broju izazvana narušenim porodičnim odnosima, ovisnošću i sličnom problematikom mladih. U ovom dijelu se stalno nameće potreba formiranja jednog inkluzivnog psihološkog savjetovaništa koje bi radilo na nivou općine u okviru Centra za socijalni rad i pružalo usluge mladima ali i svim drugim građanima u stanju potrebe. Također se nameće i potreba formiranja Centra za mentalno zdravlje, koje će mladima sa izraženim problemom u ponašanju i ovisnošću, pružiti kvalitetniju psihološku podršku. Pored navedenog centra i pripadajućih usluga, potrebno je razmotriti i razvoj usluga za mlade sa teškoćama u razvoju (autizam, downov sindrom i dr.)

Prema provedenoj anketi, preko 80% mladih smatra da se ovisnost o duhanu, alkoholu, psihoaktivnim supstancama, igrama na sreću mora adresirati na način da se mladi više edukuju o štetnosti konzumiranja navedenih supstanci. Pored edukacije, nepohodno je da se i primjene mjere zabrane prodaje navedenih artikala u blizini škola i objekata u kojima borave djeca i mladi. U ove aktivnosti je neophodno uključiti organ općinske uprave i inspekcijske organe. Pored edukacije, potrebno je problem ovisnosti, koji vodi ka neprimjerenom ponašanju mladih i maloljetničkoj delikvenciji, adresirati i sa roditeljima, kroz određene vidove prezentacija i edukacija.

Za sve prethodno navedeno ne postoje sistematizovane socijalne usluge koje bi adresirale socijalne probleme mladih, zato i ne čudi da se 34% mladih osoba eksplicitno izjasnilo da su socijalne usluge na području općine Jablanica loše.

Grafikon 12. Ocjena kvaliteta socijalnih usluga na području općine Jablanica

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

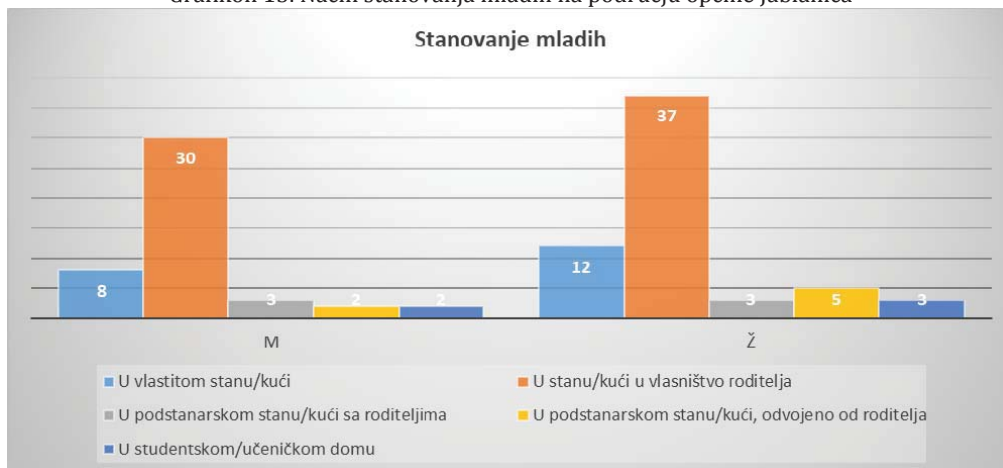
Međutim, iako su mladi pretežno nezadovoljni socijalnim uslugama, ipak ih većina smatra da je Jablanica sigurna lokalna zajednica. Naime svega 19% anketiranih mladih smatra da je sigurnosna situacija na području općine Jablanica loša.

Socijalno nepovoljan položaj mladih povezan je i s problemom otežanog stambenog osamostaljivanja. Uzrok tome su visoke cijene stanova za najam, nedostatak subvencija za troškove stanovanja, nepostojanje programa socijalnog stanovanja te nemogućnost kupovine nekretnine. Iako općina Jablanica provodi program subvencioniranja kupovine prve nekretnine kroz subvenciju kamatnih stopa na stambene kredite u godišnjem iznosu od 20.000 KM, to nije dovoljno za mlade. Većina mladih nije vlasnik imovine niti se može kreditno zadužiti za rješavanje stambenog pitanja. Nezaposlenost i stambeno zbrinjavanje mladih i dalje predstavljaju glavne probleme, čijem rješavanju nadležne vlasti trebaju pristupiti s ciljem poboljšanja ekonomske situacije kako mladih tako i cjelokupnog društva.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Kada je u pitanju stambeni status mladih, rezultati analize pokazuju da 67 anketiranih mladih osoba (63,81%) živi sa roditeljima, dok njih 20 živi u vlastitom stanu/kući (19%). Manji broj mladih živi kao podstanar ili u đaćkom domu, ali je to i za očekivati obzirom da za oba načina stanovanja mladi i njihovi roditelji moraju imati kvalitetne izvore prihoda.

Grafikon 13. Način stanovanja mladih na području općine Jablanica

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Socijalni status mladih, prvenstveno stambena problematika i nezaposlenost ali ne zanemarujući i druge aspekte socijalne zaštite, u najvećoj mjeri utiču na odluku mladih da napuste općinu u potrazi za kvalitetnijim životom. Rezultati analize pokazali su da 46% mladih želi napustiti općinu odlaskom u inozemstvo ili drugi grad u BiH.

Grafikon 14. Namjera mladih da napuste općinu Jablanica u narednom periodu

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Među najčešćim odgovorima kao razloge napuštanja Bosne i Hercegovine navodili su: bolja perspektiva za vlastitu budućnost, ekonomska stabilnost, kvalitetnije školovanje, bolji uvjeti za život i sigurnije zaposlenje.

Socijalno nepovoljni položaj mladih u Bosni i Hercegovini povezan je i sa problemom nemogućnosti pronalaska zaposlenja i otežanog stambenog osamostaljivanja, što uveliko otežava i doprinosi što kasnijem zasnivanju porodice i roditeljstvu te napuštanju države. U današnjem vremenu socijalni standard i proces modernizacije zahtijevaju zaposlenost oba roditelja, a ne postoje zadovoljavajući prateći društveni servisi koji bi to omogućili i olakšali.

Neophodno je da općinske vlasti u saradnji s kantonalnim i višim nivoima, kao i s ustanovama i institucijama iz različitih oblasti kreiraju i provode poticajne programe i mjere za mlade bračne parove kako bi osigurali njihov bolji socio-ekonomski položaj i spriječili potencijalni odlazak iz lokalne zajednice.

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***Pravci djelovanja u oblasti socijalne brige za mlade**

- Planirati i realizirati programe prevencije zloupotrebe štetnih supstanci (droga, alkohol, duhan) koji dovode do društveno neprihvatljivih ponašanja mladih.
- Planirati edukacije, ne samo mladih, već i njihovih roditelja na temu pozitivnog roditeljstva i načina rada sa mladima kako bi ih spriječili u konzumaciji štetnih supstanci,
- Kvalitetnije planirati aktivnosti za mlade kako ne bi imali vremena da slobodno vrijeme provode igrajući igre na sreću.
- Formirati uslugu inkluzivnog savjetovišta i centara za mlade, posebno za mlade bračne parove i djecu sa teškoćama u razvoju.
- Unaprijediti politike stambenog zbrinjavanja mladih i pronaći nove modele finansiranja izgradnje stambenih objekata namijenjenih mladima (socijalno stanovanje za mlade),
- Kreirati i provoditi poticajne programe i mjere za mlade bračne parove kako bi osigurali njihov bolji socio-ekonomski položaj i spriječili potencijalni odlazak iz lokalne zajednice.
- Zajedno sa općinskom upravom animirati inspekcijske službe i vršiti kontinuiran nadzor nad radom objekata koji prodaju za djecu zabranjene proizvode unutar zakonom zabranjenog područja (okolina škole i objekata gdje borave mladi i djeca).

2.1.5. Analiza stanja u oblasti zdravstvene zaštite mladih

Zdravlje, po definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, ne predstavlja samo odsustvo bolesti, već stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, što znači da zdravlje nije isključivo problem zdravstvenog sektora. Da bi se u potpunosti osigurala zdravstvena zaštita svih građana, a posebno mladih osoba, potreban je multisektorski pristup koji uključuje i druge sektore, prije svega obrazovnog i sektora socijalne zaštite. Zdravstvene usluge trebaju biti prilagođene mladima te osiguravati zdravo okruženje za rast i razvoj.

Primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu na području općine Jablanica provodi JZU Dom Zdravlja Jablanica kao zdravstvena ustanova koja pruža sve vrste zdravstvenih usluga iz djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, zubozdravstvene zaštite, usluge sekundarne zdravstvene zaštite tipa konsultativno - specijalističkih zdravstvenih usluga. U sklopu zgrade Doma zdravlja ima pet ambulanti porodične medicine sa devet educiranih ljekara i tri ambulante na terenu (Ostrožac, Doljani i Glogošnica) u kojima ne ordiniraju timovi porodične medicine.

Bez obzira na čitav niz poteškoća s kojima se susreće, Dom zdravlja Jablanica uspijeva zadovoljiti potrebe za zdravstvenom zaštitom područja i stanovništva koje mu gravitira.

Zgrada Doma zdravlja Jablanica napravljena je 1950. godine i uz povremena ulaganja u neophodnu infrastrukturu i opremu, u potpunosti zadovoljava potrebe lokalne zajednice. Kao rezultat strateških intervencija u prethodnom razvojnom periodu, Dom zdravlja je opremljen neophodno opremom za nesmetan rad i pružanje zdravstvenih usluga.

U narednom periodu se planira kompletirati nedostajuća oprema u Službi hitne medicinske pomoći (SHMP) i stomatologiji što će dovesti do daljnjeg unapređenja kvaliteta primarne zdravstvene zaštite kako z amlade tako i za sve građane u općini Jablanica.

Ukupan broj zaposlenih u Domu Zdravlja kreće se na nivou 52 zaposlenika od čega oko 71% spada u medicinsko osoblje. Kada je riječ o zdravstvenim radnicima Dom zdravlja, broj doktora medicine je na nivou 10 doktora, uključujući doktore opšte medicine, specijaliste i stomatologe.

Uzimajući u obzir standarde zdravstvene zaštite, Dom zdravlja raspolaže sa dovoljnim brojem ljekara i stomatologa na ukupan broj stanovnika (1 ljekar na 1180 stanovnika i 1 stomatolog na 4720 stanovnika).

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Također, općina na godišnjem nivou izdvajala značajna sredstva (u prosjeku od 67000 KM) za provedbu specijalističkih pregleda koji se obavljaju u Jablanici, a gdje ljekari specijalisti dolaze iz drugih gradova jer Dom zdravlja Jablanica nema potrebne ljudske kapacitete.

Prethodno je konstatovano da Općina Jablanica nema formiran Centar za mentalno zdravlje koji bi pružio usluge mladim osobama u lokalnoj zajednici. Posebno kada je riječ o psihološkoj podršci i održavanju edukacije i radionica za mlade ovisne o aktivnim supstancama i duhanom, zatim ovisne o igrama na sreću i mladim sa izraženim ponašajnim poremećajem. Posebno važnu ulogu Centar bi imao u pružanju podrške mladima i djeci sa teškoćama u razvoju, ali i mladima i drugim građanima koji se mentalno i psihički moraju suočiti sa liječenjem vrlo teških bolesti.

Sveukupno zdravstveno stanje mladih može se reći da je na zadovoljavajućem nivou. Od ukupnog broja anketiranih, 84 mlada osoba (80%) smatra da je njihovo zdravlje dobro ili vrlo dobro, 11 mladih smatra da je zdravlje osrednje (10,5%), a svega 9 mladih osoba smatra da ima loše zdravstveno stanje (8,6%).

Grafikon 15. Stav mladih o njihovom zdravstvenom stanju

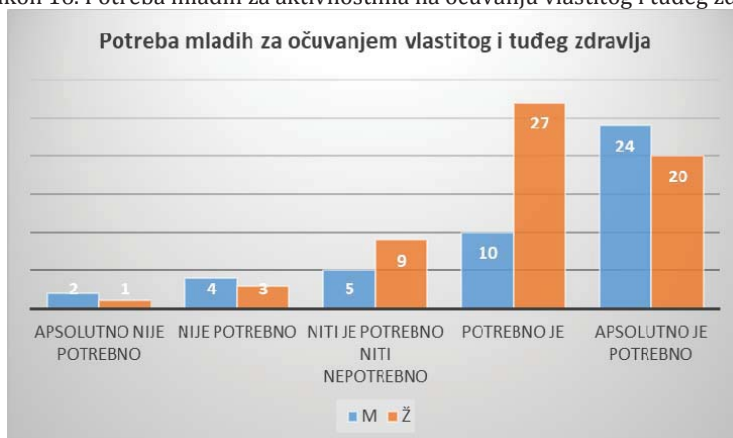

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Pored navedenog, velika potreba mladih ističe se u organizovanju edukacije o reproduktivnom zdravlju i sistematskih pregleda za mlade osobe.

Rezultati ankete pokazali su da mladi imaju potrebe za unaprijeđenjem vlastite brige o zdravlju. Naime, čak 90% mladih odgovorilo je da ima potrebu za aktivnostima koje su usmjerene na očuvanje vlastitog i tuđeg zdravlja.

Grafikon 16. Potreba mladih za aktivnostima na očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Također, mladi su kroz anketu iskazali da postoji velika potreba za brigom o reproduktivnom zdravlju, a koja podrazumjeva edukaciju o spriječavanju reproduktivnih i spolno prenosivih bolesti, te redovne sistematske preglede u cilju ranog otkrivanja i pravovremenog liječenja bolesti reproduktivnih organa koji sve češće

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

pogađaju i mlade osobe.

Čak 92,4% anketiranih mladih osoba smatra da je potrebno provoditi aktivnosti usmjerene na brigu o reproduktivnom zdravlju mladih.

Grafikon 17. Potreba mladih za aktivnostima na očuvanju vlastitog i tuđeg zdravlja

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Pravci djelovanja u oblasti zdravstvene zaštite mladih

- Pripremiti elaborat i analizu opravdanosti otvaranja Centra za mentalno zdravlje i na bazi rezultata analize, planirati sredstva za formiranje i stavljanje u funkciju istog.
- Organizirati radionice za mlade i roditelje i promovirati važnost očuvanja mentalnog zdravlja mladih.
- Uspostaviti međusektorska saradnju svih aktera socijalne i zdravstvene zaštite, općinske uprave i omladinskih organizacija s ciljem očuvanja općeg, reproduktivnog i mentalnog zdravlja mladih
- Provoditi sistematske preglede i animirati mlade osobe da pristupe besplatnim sistematskim pregledima koji se organizuju u Domu zdravlja.
- Formirati Centar za mentalno zdravlje u kojem bi se pružale kvalitetne usluge za unaprijeđenje mentalnog zdravlja mladih kao i psihološka podrška mladima u problemu.
- Izraditi program edukacije mladih vezano za prevenciju spolno prenosivih infekcija i unapređenje reproduktivnog zdravlja, te kreirati i provoditi javnu kampanju o zaštiti seksualnog i reproduktivnog zdravlja i važnosti obavljanja redovnih ginekoloških pregleda.
- Animirati mlade na redovne dentalne preglede radi očuvanja oralne higijene mladih.
- Inicirati osnivanje savjetovališta za mlade u oblasti reproduktivnog zdravlja koje će kroz različite metode (društvene mreže, web-stranica, chat, besplatni info telefon) nuditi besplatne savjete i pomoć.

2.1.6 Analiza stanja u oblasti kulture i sporta

Važan dio kulturnih odnosa i svakodnevnog života mladih je upravo kultura mladih. Pod pojmom kultura mladih često se misli samo na alternativno i vaninstitucionalno kulturno stvaralaštvo mladih i za mlade, ali je važno napomenuti da u kulturu mladih spadaju i različiti oblici institucionalnog kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. Učešće mladih u polju kulture je važno s obzirom na to da su tako mladi u mogućnosti kreirati vlastite identitete i afirmirati se kao ličnosti. Kultura značajno doprinosi formiranju identiteta i osjećaju pripadnosti pojedinaca u zajednici. Aktivnim uključivanjem mladih u kulturne organizacije i programe

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

kulture, kao kreatore ili aktivne realizatore, stvorila bi se prilika za kreiranje kulturnih navika i razvoj amaterskog stvaralaštva kod mladih. Na taj način bi se stvorila šansa za mlade da pojam kulture počnu shvatati i doživljavati kao nešto realno i opipljivo, nešto čemu i sami doprinose i u čijem kreiranju učestvuju i samim tim dodaju vrijednost vlastitoj zajednici i društvu.

Važnu ulogu u odgoju, obrazovanju i razvijanju mladih osoba, pored kulture, zauzima i sport. Bavljenjem sportsko-rekreativnim aktivnostima mladi jačaju svoje fizičko, ali i psihičko i mentalno zdravlje, te stvaraju pozitivne i zdrave navike. Temelj ove oblasti je koncept aktivnog učešća mladih u aktivnostima iz područja sporta i kulture, sve u cilju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena, te poboljšanja psihofizičke i tjelesne sposobnosti kao i kreativnosti, a time i zdravlja i znanja mladih, pri čemu se dugoročno kreira navika bavljenja sportom i kulturom.

Općina Jablanica, u skladu s nadležnostima, provodi politike i mjere usmjerene na oblasti kulture i sporta. U sklopu Općine djeluje Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, koja, između ostalog, predlaže i provodi utvrđene politike te stvara uvjete za unapređenje i razvoj djelatnosti u oblastima kulture, fizičke kulture i sporta, prati rad i nadzor nad radom javnih ustanova i javnih preduzeća iz djelokruga društvenih djelatnosti čiji je osnivač Općina te prati stanje i pomaže u radu udruženja građana i nevladinih organizacija u oblasti kulture i sporta.

Općina Jablanica je u prethodnom periodu poduzimala mnogobrojne mjere na unaprijeđenju kulturnog sadržaja. U okviru kojeg je dijelom obnovljen kulturno-historijski objekat: JU Muzej "Bitka za ranjenike na Neretvi", te rekonstruisana kino dvorana u Jablanici za koju je potrebno još nabaviti savremenu digitalnu opremu.

U sklopu aktivnosti kulturnih institucija, organizacija i udruženja realizovane su mnoge kulturne manifestacije koje su uključivale mlade ili kao učesnike ili kao posjetioce, a to su: Obilježavanje godišnjice "Bitka za ranjenike na Neretvi" koja prosječno na nivou godine ima 15.000 posjetilaca muzeju "Bitka za ranjenike na Neretvi", „Smotra folkora“ koja bilježi i do 1.000 posjetilaca godišnje. Broj posjetilaca ovim manifestacijama se nije značajno mijenjao u proteklom petogodišnjem periodu i radi se o manifestacijama koje se organiziraju redovno tj. na godišnjem nivou.

Svake godine, BZK "Preporod" organizuje škole stranih jezika (engleski, turski, njemački).

Udruženje za djecu i omladinu „Galeb“ iz Jablanice organizuje redovnu Školu gitare Galeb čiji članovi redovno održavaju muzičke koncerte širom i van BiH i koja je istakla potrebu za dodatnim muzičkim obrazovanjem mladih ne samo u sviranju gitare već i u muziciranju na drugim instrumentima.

Već tradicionalnom manifestacijom smatra se manifestacija "Jablaničko ljeto", koja bogatstvom sadržaja privlači sve veću pažnju u posljednjih nekoliko godina, a građani, pogotovo mladi imaju priliku vidjeti i učestvovati u veoma interesantnim događajima, kao što su Veslački maraton, predstave, koncerti, škola kanua, smotra folklor, Rock maraton, gastro turistička ponuda "Okusi Jablanice", Turnir u malom nogometu, i dr. Od nabrojanih dešavanja kao najatraktivniji se izdvaja Veslački maraton, kao centralna manifestacija u kojoj dominira utrka tradicionalnih drvenih čamaca. Procjena općine je da se na godišnjem nivou ostavari najmanje 20.000 posjeta svim manifestacijama „Jablaničkog ljeta“, te je ovaj nivo posjeta konstantna tokom godina, izuzev 2020. i 2021. kada su manifestacije morale biti odgođene radi pojave COVID-19 pandemije.

Unaprijeđenjem tehnike organiziranja kulturnih i drugih sadržaja u općini i nabavkom vanjske pozornice, smanjili bi se troškovi organizovanja kulturno-zabavno-sportskih manifestacija Jablaničkog ljeta i organizacijama civilnog društva bi bila data mogućnost da unaprijede i provedu niz društvenih aktivnosti koje nisu bili u mogućnosti implementirati ranije

Na taj način bi organizacije civilnog društva i druge kulturne institucije imale priliku organizacije i pozorišnih predstava na otvorenom. Međutim, kada se govori o pozorišnoj sceni, ne postoji kontinuitet u pozorišnim predstavama, nema pozorišne sekcije niti osnove za dalji razvoj pozorišta, i tu je potrebno intervenisati u narednom periodu. Neophodno je raditi na afirmaciji pozorišta kroz formiranje i jačanje pozorišnih sekcija i organizovanje redovnog kalendara pozorišnih predstava. Ovakva unaprijeđenja kulturnih sadržaja neminovno bi dovela do povećanja broja kulturnih manifestacija odnosno broja posjetitelja ovim manifestacijama i unaprijedila bi kulturni sadržaj za mlade u Jablanici. Pored navedenog, općina jablanica ima značajne potencijale u oblasti slikarstva.

U narednom periodu je potrebno afirmisati mlade osobe koje se bave slikarstvom, da se uključe u

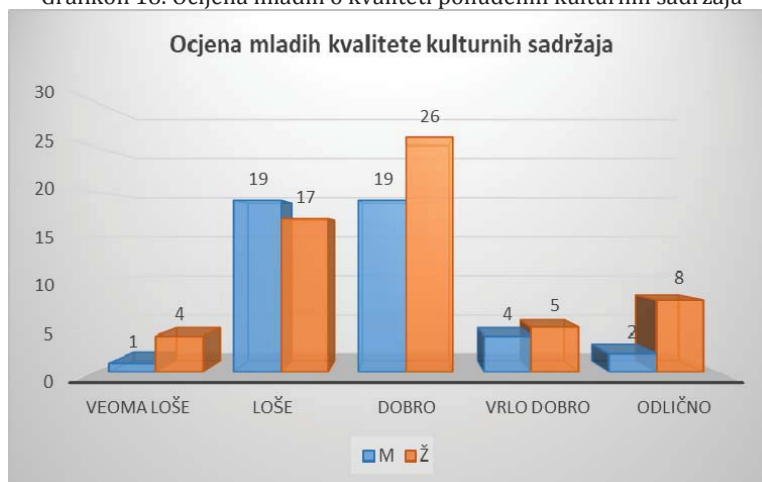
Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

organizaciju likovnih susreta i formiranju stalne postavke umjetničkih galerija, te pokrenuti inicijativu za izgradnju ili uređenje nekog od postojećih prostora koji bi se koristili za potrebe likovne izložbe i funkcionisanja umjetničke galerije Jablanica.

Pored razvoja i unaprijeđenja kulturno-umjetničkih sadržaja, u narednom periodu je neophodno raditi na uspostavi Kulturnog centra, sa akcentom na uključivanje i mlađe populacije stanovništva u rad Kulturnog centra. Kulturni centar bi pored svoje uloge u unaprijeđenju kvaliteta kulturnog sadržaja imao i ulogu prilikom planiranja razvoja kulture i praćenja realizacije planiranih aktivnosti u sektoru društvenih događanja. Obzirom da to do sada nije bio slučaj, prilikom planiranja razvoja vrlo teško se može doći do preciznih i validnih podataka, a samim time je i otežano planiranje u naprijeđenje kulturnih sadržaja u Jablanici.

Potrebu razvoja kulturnih sadržaja istaknuli su mladi i prilikom anketiranja. Naime, oni su ukazali na činjenicu da su nezadovoljni ponudom i kvalitetom kulturnih sadržaja u općini Jablanica. Od ukupnog broja anketiranih mladih osoba sa područja općine Jablanica, 41 mlada osoba (39%) je stava da su kulturni sadržaji koji se nude lošeg kvaliteta, dok 45 mladih osoba ili 42,86% je kulturne sadržaje ocijenilo kao dobre. Svega 18,1% mladih smatra da su kulturni sadržaji koji se nude vrlo dobre i odlične kvalitete.

Grafikon 18. Ocijena mladih o kvaliteti ponuđenih kulturnih sadržaja

Izvor: Anкета o potrebama mladih, april 2023

U skladu sa prethodno navedenim, 60% mladih su stava da postoji potreba da se u narednom periodu više pažnje posveti unaprijeđenju kvaliteta kulturnih sadržaja iz oblasti muzičke kulture, dok 78,1% mladih smatra da je u narednom periodu potrebno raditi na uspostavljanju umjetničkih događaja na kojima će izlagati mladi umjetnici.

Grafikon 19. Ocijena mladih o potrebi unaprijeđenja kulturnih sadržaja u oblasti muzičke kulture na području općine Jablanica

Izvor: Anкета o potrebama mladih, april 2023

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Grafikon 20. Ocijena mladih o potrebi unaprijeđenja kulturnih sadržaja u oblasti umjetničkih izložbi

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Potrebe mladih za kulturnim i umjetničkim sadržajima na području lokalne zajednice ne mogu biti zadovoljene samo na osnovu podrške projektima nevladinih organizacija. Na području općine djeluje više različitih institucija i udruženja koja se bave organizacijom i promocijom kulturnih aktivnosti te nude određene sadržaje iz oblasti kulture. Ipak, mladi su rijetko ili gotovo nikako uključeni u planiranje i organizaciju tih sadržaja. To ukazuje činjenica da su mladi nedovoljno uključeni u rad nevladinih organizacija. Prema rezultatima istraživanja, svega 10% mladih je na neki način uključeno u rad organizacija koje djeluju na području općine Jablanica. Stoga, potrebno je aktivnije uključivati mlade u planiranje i kreiranje različitih kulturnih, sportskih i umjetničkih sadržaja namijenjenih prvenstveno njima.

Kada je u pitanju sportska infrastruktura, u prethodnom periodu učinjen je veliki iskorak u jačanju i unaprijeđenju sportske infrastrukture. Najznačajniji sportski tereni i objekti na teritoriji općine su: Gradski fudbalski stadion kapaciteta 2000 mjesta sa pomoćnim igralištem; Sala OŠ „Suljo Čilić“, kapaciteta 500 gledalaca, koja je višenamjenskog tipa (koriste je učenici, košarkaši, rukometaši, karatisti i rekreativci); Otvoreni stadion malih sportova, kapaciteta oko 3000 gledalaca; Otvoreni stadion i mala sportska dvorana Srednje škole Jablanica, te niz sportskih terena raspoređenih po gradskim kvartovima. Također, kod OŠ „Suljo Čilić“, izgrađen je teren za „veliki“ tenis koji je osnov za razvoj ovog sporta na području općine Jablanica. Izgrađena je i sportska dvorana u Jablanici, čime su značajno poboljšani uvjeti za bavljenje dvoranskim sportovima (košarka, rukomet i odbojka) kao sportovi, koji pored nogometa, okupljaju najveći broj sportista. Od seoskih igrališta najznačajnija su: asfaltirana igrališta na Djevoru, Doljanima i Ostrošcu, te djelomično urađena igrališta: Ravna, Krstac, Zlate, Donje Paprasko, Šabančići, Glodnica i Slatina.

U posmatranom periodu sportske organizacije okupljale su preko 1.000 sportista i procjenjuje se da je došlo do porasta broja sportista u 2021. godini za 10% u odnosu na 2019. godinu. Općina izdvaja značajna sredstva za afirmaciju sportskih aktivnosti i taj iznos je u 2021. godini iznosio cca 147.000,00 KM.

Tabela 5. Izdvajanja iz Općinskog budžeta za potrebe finansiranja sportskih klubova za period 2017-2021

Naziv ustanove	Iznos dotacija iz općinskog budžeta (u KM)				
	2017	2018	2019	2020	2021
Sportski savez općine Jablanica	10.000,00	10.000,00	10.000,00	25.000,00	15.000,00
FK Turbina	56.193,00	54.776,00	72.882,00	39.260,63	48.271,84
RK Turbina	22.710,00	23.133,00	23.164,00	14.020,48	24.956,63
KK Turbina	19.574,00	20.841,00	32.269,00	15.506,20	25.376,02
OK Turbina	5.072,00	5.572,00	8.989,00	5.837,20	4.906,57
KK Gazija	4.700,00		5.707,00	864,48	769,39
Ston.klub Haspin	4.700,00	3.922,00	6.680,00	3.072,48	4.898,28
Tavla klub	2.400,00		1.602,00	345,18	307,21
PSD Vilić	3.150,00	3.350,00	2.470,00	532,22	1.894,55
Ronilački klub Jablanica	2.200,00	2.776,00	2.520,00	543,42	1.164,45

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Udruženje za sport i rekreaciju invalida	2.400,00	2.619,00	3.254,00	701,16	759,02
MNK Pionir	4.935,00	7.665,00	14.818,00	7.982,25	11.365,96
PD Plasa	3.100,00	3.350,00	2.470,00	522,22	1.048,69
PD Prenj-Glogošnica 1979	2.200,00	3.300,00	2.470,00	1.064,44	1.894,48
KES Four seasons	1.500,00			258,56	230,66
Klub dizača tegova Sidro	1.500,00			580,22	1.986,47
Streljački klub osoba sa invaliditetom "Centar" Jablanica				36,20	32,21
Šahovski klub "Neretva " Jablanica				174,62	621,62
Malonogometni klub futsal „Neretva“ Jablanica				1.992,92	1.773,70
UG "Začepi i trči" Doljani Jablanica					
UKUPNO	146.334,00	141.304,00	189.295,00	118.294,88	147.257,75

Izvor: Općina Jablanica

Obzirom da je oblast sporta veoma dobro razvijena, da se i dalje nastavlja ulagati u afirmaciju i sportske susrete mladih, u planiranju strateških intervencija prioritet će se staviti na aktivnosti usmjerene na razvoj kulture, a u okviru sporta, aktivnosti će biti usmjerene na prakticanje zdravih stilova života kroz organiziranje aktivnosti vezanih za kampioniranje, promociju konzumiranja zdravijih namirnica, ljetne igre mladih, biciklizam, pješačenjem do zdravlja, veslanjem do zdravlja itd.

Pravci djelovanja u oblasti kulture i sporta

- Podržavati neformalne edukacijske programe iz područja savremenih praksi u kulturi i umjetnosti namijenjenih mladima.
- Redovno organizirati sportske i rekreativne manifestacije za mlade, te time promovirati zdrave stilove života.
- Uspostaviti međusektorsku saradnju svih aktera socijalne i zdravstvene zaštite, općinske uprave i omladinskih organizacija s ciljem očuvanja općeg, reproduktivnog i mentalnog zdravlja mladih.
- Kreirati kalendar kulturno-umjetničkih sadržaja i manifestacija na društvenim mrežama te ga redovno ažurirati.
- Organizirati dodatne edukacije mladih u segmentu muzičkog obrazovanja.
- Organizirati likovne susrete i izložbe mladih umjetnika iz Jablanice i drugih lokalnih zajednica.
- Organizovati stalnu postavku umjetničkih dijela mladih umjetnika iz Jablanice.
- Kreirati program afirmacije mladih za učešće u pozorišnim sekcijama, te napraviti godišnji kalendar i formirati program pozorišnih dana u općini Jablanica
- Formirati Centar za kulturu koji će biti nosilac promocije, realizacije i nadzora nad provođenjem kulturnih aktivnosti i projekata na području općine Jablanica
- Nastaviti sa finansijskom podrškom organizovanja sportskih susreta mladih
- Organizacija sportskih aktivnosti vezanih za promociju zdravih stilova života

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***2.1.7 Analiza stanja u oblasti aktivizma mladih (učesće, volontiranje, mobilnost i informiranje)**

Evropska povelja o učešću mladih u životu na regionalnom i lokalnom nivou govori: „Aktivno učešće mladih u akcijama i donošenju odluka na lokalnom i regionalnom nivou od suštinske je važnosti, želimo li graditi demokratsko i napredno društvo. Njihovo aktivno građanstvo podrazumijeva posjedovanje prava, prostora, i prilike, u kom pogledu je neophodno pružati im punu podršku, jačajući njihov utjecaj na odluke, kao i njihovo angažiranje u aktivnostima koje doprinose izgradnji boljeg društva.“

Aktivno učešće mladih znači postojanje ne samo određenih prava mladih koja moraju osigurati i garantirati nosioci vlasti i donosioci odluka, nego i aktivnu ulogu mladih te njihovo aktivno učešće u lokalnoj zajednici i procesima donošenja odluka. 'Ništa o nama bez nas' osnova je svakog aktivnog učesća mladih u svim procesima koji ih se tiču.

Pored već pomenute evropske povelje, učesće mladih spominje se u zakonskim i podzakonskim aktima Bosne i Hercegovine. Pored aktivnog učesća mladih, nezaobilazne teme su volontiranje, mobilnost i informiranje mladih te neformalno obrazovanje kao alat kroz koji mladi stječu znanje i iskustvo potrebno kako na tržištu rada tako i za svakodnevni život. Glavni cilj ove oblasti je osigurati podržavajuću okolinu koja se bazira na međusobnom povjerenju, saradnji i odgovornosti, u kojoj su mlade osobe informirane, educirane i motivirane za aktivno učešće u lokalnoj zajednici.

Međutim, društvo ne ulaže dovoljno u mlade i ne nudi im priliku za razvoj i ekonomsko osnaživanje i osamostaljivanje, niti im nudi mogućnosti za kvalitetno obrazovanje (formalno i neformalno), mogućnosti za djelovanje u zajednici i učestvovanje u njenom razvoju.

Posljedice toga su:

- Mladi se osjećaju kao „stranci“ a često i nepoželjno u svojim zajednicama,
- Generalno nemaju osjećaja pripadnosti zajednici te su veliki kritičari i „negativci“.
- Mladi ne učestvuju u aktivnostima, izgradnji i razvijanju lokalne zajednice
- Mladi su neinformisani, često se nalaze na marginama dešavanja u lokalnoj zajednici, te se posljedično ne osjećaju odgovornima za doprinos razvoju iste, što vodi do daljeg njihovog isključivanja iz društveno-ekonomskih aktivnosti.
- Mladi nemaju povjerenja u političke strukture niti vjeruju da se išta može promijeniti. Stoga je i izlazak na izbore, među mladima, jako nizak

Informiranje mladih je načelo politike prema mladima. Kako bi vlasti pružile dobre uvjete mladima za njihovo aktivno uključivanje, mlade je potrebno prethodno informirati o prilikama za: učesće u predstavničkim tijelima mladih, aktivizam u raznim omladinskim organizacijama, nevladinim i vladinim organizacijama, prakse, obuke, razmjene, stipendije itd.

Mladi trebaju priliku da se na pozitivan i adekvatan način uključe u događanja u zajednici. Na području općine Jablanica mladi imaju priliku da učestvuju u različitim aktivnostima koje provodi Općina, Vijeće mladih ili nevladine organizacije. Ono što je generalno prisutno u bosanskohercegovačkom društvu, a što je i slučaj s mladima u Jablanici, jeste da mladi ne učestvuju u kreiranju sadržaja, vrlo rijetko su uključeni u procese odlučivanja te nisu dovoljno upoznati s prilikama koje postoje. Razloga za ovakvo stanje je mnogo, ali se svi mogu svesti na nedovoljno proaktivan i ne prilagođen pristup mladima da ih se pravovremeno i adekvatno informiše i uključi u procese odlučivanja i kreiranja sadržaja namijenjenih mladima.

Glavni akter politike prema mladima u Federaciji BiH je Federalno ministarstvo kulture i sporta, ali je nadležnost nad pitanjima mladih podijeljena na deset kantona, gdje su u svakom određena ministarstva koja su nadležna za pitanja mladih. Nadležno resorno ministarstvo za pitanja mladih u Hercegovačko-neretvanskom kantonu je Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK.

Kada je riječ o institucionalnom okviru na nivou općine, nadležna služba Općine Jablanica je Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, koja vrši informiranje mladih o otvorenim javnim pozivima, projektima, aktivnostima Općine i svim drugim relevantnim informacijama za mlade. U okviru ove službe kreiranje referat za mlade koji je dodijeljen Referentu za mlade (što je u skladu sa Zakonom o mladima). Međutim referat za mlade je tek dio opisa

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

poslova koje obavlja refrent, što ne ostavlja dovoljno prostora da se kvalitetnije bavi realizacijom i praćenjem politika prema mladima. Pored nadležne službe, Općinsko vijeće je u okviru radnih tijela Vijeća imenovalo Komisiju za mlade koja bi u okviru svojih djelatnosti, između ostalog, trebala razmatrati pitanja mladih i predlagati odgovarajuće mjere za djelovanje Općine i općinskih službi u oblasti mladih. Ova komisija broji pet članova, od kojih je jedan od članova predstavnik Vijeća mladih Općine Jablanica.

Aktivizam

Aktivizam mladih provodi se kroz neformalno obrazovanje, rad u nevladinom sektoru, aktivnostima u okviru sportskih organizacija te učešćem u humanitarnim akcijama i sličnim aktivnostima. Općina podržava aktivizam mladih kroz podršku nevladinim organizacijama i udruženjima za mlade. Mladi se organiziraju primarno kroz neformalne grupe, omladinske organizacije i Vijeće mladih. Dodatno, mladi učestvuju u radu organizacija koje rade s mladima, humanitarnim organizacijama, sportskim udruženjima, ali i kroz političke stranke. Općina u sklopu nadležne službe posjeduje Registar nevladinih organizacija (OCD), koji se redovno ažurira i obuhvata udruženja registrirana na području općine. Trenutno se u registru nalaze 94 aktivne organizacije civilnog društva, koje kroz svoj rad i aktivizam pružaju mogućnost mladima da učestvuju u njihovom radu.

Najznačajnije aktivne organizacije koje su registrovane za rad sa mladima su: Omladinski klub "Pod istim suncem", Omladinska organizacija „Prenj“ Jablanica, Vijeće mladih općine Jablanica, Udruženje za djecu i omladinu Galeb i OKC Urban Art. Ovoih **5 organizacija okuplja 232 mlade osobe** sa područja općine Jablanica.

Podršku omladinskom aktivizmu Općina osigurava kroz finansiranje/sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva. Prilikom raspisivanja javnih poziva delegiraju se oblasti i teme koje će Općina podržati u skladu sa LOD metodologijom. Prilikom raspisivanja javnog poziva objave se i kriteriji koje aplikanti moraju ispuniti kako bi bili finansirani iz budžeta. Za ove namjene općina je u 2022 godini izdvojila 45.000 KM iz kojih je finansirala sljedeće prioritete:

1. Obilježavanje značajanih datuma i događaja (lokalnih i drugih nivoa), organizacija i provedba manifestacije „Jablaničko ljeto 2022“ (multikulturalna manifestacija), oblast definirana strateškim ciljevima Strategije razvoja općine Jablanica za period 2021-2027 i drugim važećim razvojnim dokumentima Općine;
2. Neformalna edukacija za mlade (kursevi stranih jezika, edukacija iz oblasti likovne umjetnosti, fotografije, muzike, škole i informatike); Kultura (kulturno-sportske manifestacije, koncerti, izložbe, predstave..); Rad sa mladima u zajednicama i promocija volonterizma
3. Sportske aktivnosti-sport za sve; zaštita okoliša, promocija turizma i stvaranje preduslova za unapređenje turističkih potencijala u općini Jablanica; Zapošljavanje mladih (poticanje preduzetništva, edukacije, start-up programi (projekti u skladu sa razvojnim ciljevima i strateškim dokumentima Općine Jablanica.,

Međutim, doznačena sredstva nisu bila dovoljna da se na adekvatan način afirmišu mladi da učestvuju u volonterskim aktivnostima, jer namjena sredstava je imala široku primjenu, a omladinski aktivizam je činio samo jedan mali dio finansijskog „kolača“. Rješenje se vidi u formiranju zasebnog fonda koji bi bio namjenjen isključivo za volonterske aktivnosti, usklađene sa prioritetima razvoja lokalne zajednice.

Vijeće mladih

Na području općine formirano je Vijeće mladih Općine Jablanica, koje aktivno radi od septembra 2014. godine. Vijeće mladih općine Jablanica je krovna omladinska organizacija u općini Jablanica. Aktivnosti Vijeća mladih uglavnom su usmjerene na oblasti prava mladih i politika prema mladima. Vijeće od svog postojanja održava kontinuitet u provođenju aktivnosti koje su mladima nudile mogućnost da uče o svojim pravima i načinima organiziranja. Jedan od osnovnih zadataka Vijeća mladih, bez obzira na kojem je nivou registrirano jeste da jača sudjelovanje mladih u društvenom životu, kao i da poveća informiranost mladih, ne samo o njihovim pravima i obavezama, nego i o mogućnostima koje im se nude u radu s mladima i udrugama mladih. Vijeće mladih čini četiri omladinske organizacije sa područja općine Jablanica, a to su: Omladinski klub „Pod istim suncem“, Udruženje za djecu i omladinu Galeb, Omladinska organizacija „Prenj“ i Omladinski kulturni centar „UrbanArt“.

Vijeće mladih ima predstavnika u Komisiji za mlade, koje je aktivno i sastaje se minimalno dva puta godišnje, sa konkretnim zaključcima kada je u pitanju rad sa mladima. Vijeće mladih je aktivno, što ukazuje i činjenica da je čak 60% mladih koji su učestvovali u anketi izjavilo da su upoznati sa radom Vijeća mladih. Činjenica da

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Vijeće mladih koristi savremene tehnologije u informisanju mladih ide u prilog prethodno navedenoj činjenici.

Informisanje

Općina Jablanica mlade nastoji informirati putem službene web-stranice (www.jablanica.ba). Pored web-stranice, Općina sve bitne informacije proslijedi i objavljuje putem javnog servisa općine RTV Jablanica, čiji je i osnivač. Pored navedenih, Općina za komunikacija i informisanje mladih koristi portal <https://rtvjablanica.ba/>. Spomenuti digitalni medijski kanali za komunikaciju nemaju posebne programe namijenjene isključivo za mlade. Jedini kanal kojeg Općina koristi u direktnoj komunikaciji sa mladima jeste informisanje putem Vijeća mladih, čiji predstavnik je član Komisije za mlade, ali i ova komunikacija je sporadična i neredovna.

Kada je u pitanju infrastruktura, pokrivenost teritorije općine sa signalom mobilne telefonije je 100% ukupne površine putem baznih stanica i repetitorima BH Telekoma, Eroneta i Mtel-a. Prijem RTV signala na većem području općine je putem predajnika na brdu Gradac iznad grada, a na manjem području općine (MZ Doljani) putem predajnika Borovnik. Internet se može koristiti tj., dostupan je svim pretplatnicima fiksne telefonije na teritoriji općine. Navedeno upućuje da postoji kvalitetna mrežna infrastruktura i preduslovi za korištenje dostupnih internet servisa i savremenih načina komunikacije.

Međutim, Općina nema razvijene kvalitetne i savremene sisteme informisanja mladih putem društvenih mreža i drugih online sistema. S druge strane, anketa je pokazala da se mladi najviše informišu upravo putem interneta i to putem društvenih mreža. Pristup internetu svaki dan ostvaruje preko 95% mladih, a oko 93% svakodnevno koristi društvene mreže za prikupljanje informacije, dok 95,23 % mladih koristi web stranice i portale za informisanje. Instagram, Facebook, Youtube i TikTok su najčešće posjećivane društvene mreže, dok je Viber najčešće korištena aplikacija za razmjenu tekstualnih informacija na individualnom nivou i putem grupe. Najčešće posjećivan portal je Klix.ba.

S druge strane, aktivizam mladih na području općine Jablanica je na jako niskom nivou. Rezultati ankete pokazuju da je svega 9% mladih koji su učestvovali u anketi uzelo učešće u nekom obliku volonterskih aktivnosti. Poražavajuća je i činjenica da je svega 10% mladih uključeno u rad neke od organizacija koje djeluju na području općine Jablanica.

Grafikon 21. Ocijena mladih o potrebi unaprijeđenja kulturnih sadržaja u oblasti umjetničkih izložbi

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

Do sada je bilo iskustva rada volonterskog servisa na lokalnom nivou, ali taj sistem nije kvalitetno zaživio zbog toga što knjižica koja se izdavala i služila kao potvrda obavljenih volonterskih aktivnosti nije imala pravnu snagu odnosno nije bila pravno priznati dokument. Ova aktivnost bi imala smisla ako bi se volonterski servis i knjižica stavili u zakonski okvir, i na taj način se volontersko iskustvo zvanično priznalo kao radno iskustvo.

Sve navedeno govori u prilog da se sa mladima ne radi dovoljno, ili adekvatno, kako bi se uključili u aktivnosti koje se provode u lokalnoj zajednici a namijenjene su mladima. Čak i ako se mladi uključe u volonterske aktivnosti, iste nisu dovoljno promovisane. Prema rezultatima ankete, 48,57% mladih smatra da se status mladih može promijeniti nabolje ukoliko se isti aktivno uključe u proces odlučivanja na svim nivoima (poboljšana komunikacija sa vlastima, učestvovanje na tribinama i okruglim stolovima). Iz ovoga se može zaključiti da mladi imaju interesovanja za uključivanje u procese odlučivanja ali da nema adekvatnog pristupa da se istima pruži prilika za uključivanju u ovu aktivnost.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Također 31,4% mladih smatra da uključivanje mladih u društveno političke inicijative može unaprijediti položaj mladih, dok 50,4% smatra da osiguravanje poticaja za pokretanje vlastitog posla također predstavlja ključnu kariku u djelotvornijem rješavanju problema mladih.

Prema rezultatima ankete, mladi svoje slobodno vrijeme najviše provode u druženju sa prijateljima, odnosno 83,8% mladih provodi vrijeme sa prijateljima 3-4 puta sedmično ili češće, dok 80% mladih istu količinu vremena provede na internetu. Obzirom da većina mladih provodi slobodno vrijeme na internetu i sa prijateljima, možemo uspostaviti vezu između ove dvije pojave i konstatovati da mladi većinu slobodnog vremena provode na internetu - sa prijateljima. S druge strane, 74,28% mladih 3-4 puta sedmično ili češće provede gledajući TV. Vrlo interesantno je da 62,8% mladih isto vrijeme provede na edukaciji. Ovu pojavu možemo povezati sa činjenicom da je većina mladih koji su učestvovali u anketi još uvijek u obrazovnom sistemu (u srednjoj školi ili na fakultetu) te da većinu vremena provode studirajući.

61,9% mladih svoje slobodno vrijeme utroši većinom na slušanje muzike, a 62,8% mladih 3-4 puta sedmično ili češće provodi u kafiću. Interesantno je još napomenuti da većina mladih svoje slobodne vrijeme troši za šetnju i sportske aktivnosti, što je i za očekivati obzirom da je sport i sportska infrastruktura razvijenija u odnosu na druge oblasti društvenog razvoja.

Najmanje slobodnog vremena mladi provode obavljajući vjerske/duhovne aktivnosti, čitajući knjige i informirajući se putem novina, magazina i portala, baveći se politikom i posjećujući javne tribine i političke događaje. Obzirom da nije razvijen umjetnički i pozorišni sadržaj na području općine Jablanica, mladi najmanje vremena troše na ove aktivnosti.

Obzirom da općina Jablanica leži na magistralnom putu M.17 i da ima jako dobru saobraćajnu (cestovnu i željezničku) povezanost sa većim gradovima u BiH (na sjeveru sa Sarajevom i na jugu sa Mostarom i Hrvatskom rivijerom), očekivati je da je mobilnost mladih ljudi na zavidnom nivou. Rezultati ankete su pokazali da su svi mladi mobilni na svakodnevnoj osnovi u smislu lokalne mobilnosti, ali čak 79% mladih imalo priliku da putuje u inozemstvo, razlog putovanja su u najvećem broju slučajeva naveli turizam.

Grafikon 22. Broj mladih koji su imali priliku putovati u inozemstvo

Izvor: Anketa o potrebama mladih, april 2023

U cilju uspostavljanja efikasnog sistema za provedbu politika prema mladima i uključivanja mladih u procese odlučivanja u zajednici, Općina se u skladu sa svojim nadležnostima opredijelila za nekoliko ključnih koraka koji će u narednom periodu doprinijeti boljem položaju mladih u ovoj oblasti, a navedeni su u kako slijedi:

Pravci djelovanja u oblasti omladinskog aktivizma

- Jačati i promovisati lokalni volonterski servis i omogućiti volonterima zvanično priznavanje volonterskog staža kao dio radnog iskustva.
- Promocija i nagrađivanje najboljih volontera i volonterskih akcija.
- Kroz formiranje fonda za volonterske aktivnosti (zaštita okoliša, uređenje okoline, podrška ranjivim grupama itd.), a u skladu sa strateškim aktivnostima i razvojnim prioritetima, podržati implementaciju volonterskih aktivnosti od značaja za zajednicu,
- Podržati neformalne edukacije mladih i inicijative za kreiranje mladih lidera koji će nositi inicijative

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

omladinskog aktivizma i napraviti promjenu u uključivanju mladih u procese koji su od značaja za njihov razvoj,

- Osigurati podršku Vijeću mladih i drugim omladinskim organizacijama u cilju umrežavanja i jačanja kapaciteta za realizaciju i monitoring politika prema mladima.
- Podržati razmjenu iskustava u implementaciji zakona o mladima i aktivnostima za mlade koje se provode u različitim sredinama (organizovanje konferencija za mlade i omladinskih susreta),
- Jačati kapacitete organa uprave za provođenje i vrednovanje implementacije politika prema mladima (Uspostavljanje posebnog referata za mlade u općini Jablanica koji će se baviti isključivo politikama prema mladima, certificirati službenika kojem bude dodijeljen ovaj certifikat),
- Digitalizacija komunikacije općine sa mladima za povećano učešće mladih u donošenju odluka (Formiranje npr. Viber grupe za jednosmjerno širenje informacija o ključnim aktima, planovima, aktivnostima, projektima itd. odlukama koje se donose a tiču se mladih),
- Digitalizacija administrativnih postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade,
- Objave na društvenim mrežama prilagoditi formatima koji su zanimljivi mladima.
- Na službenoj stranici Općine Jablanica kreirati rubriku "Info-servis za mlade" namjenjena isključivo mladim osobama sa sadržajem i obavještenjima koja se odnose samo na njih.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

2.2. Strateško fokusiranje

SWOT analiza predstavlja most između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno analizom, i željenog budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja. Ovaj koncept nam daje sistematsku analizu prijetnji i prilika kao i njihovo usaglašavanje sa jakim i slabim stranama općine kada su u pitanju razvojne politike prema mladima. SWOT analiza obezbjeđuje informacije korisne za usklađivanje općinskih kapaciteta i sposobnosti sa okruženjem u kojem općina djeluje, odnosno predstavlja analitičku osnovu za definisanje strateških fokusa Strategije prema mladima općine Jablanica za period 2024-2027.

Slijedi detaljan pregled SWOT analize.

2.2.1. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Saobraćajna povezanost općine sa drugim dijelovima BiH (drumski i željeznički saobraćaj koji uključuje i Talgo prijevoz putnika) ➤ Dostupni prirodni resursi za razvoj privrede i preduzetničkih inicijativa ➤ Blizina turističkih destinacija u regionu (Via Dinarica Mostar) ➤ Programi zapošljavanja mladih su dostupni kroz programe prvog radnog iskustva u općini i kroz programe podrške zavoda za zapošljavanje. ➤ Podrška omladinskom poduzetništvu ➤ Strategija razvoja Općine prepoznaje mlade kao ciljanu grupu stanovništva za koje je potrebno graditi povoljno okruženje za život (prepoznati kroz Prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih) ➤ Aktivnost omladinskih udruženja u planiranju i implementaciji aktivnosti za mlade. ➤ Aktivno učešće omladinskih udruženja u implementaciji strateških i razvojnih projekata (učesće u realizaciji preko 15 strateških projekata u posljednjih pet godina) ➤ Vrlo aktivno Vijeće mladih općine Jablanica ➤ Smanjenje broja nezaposlenih mladih ➤ Uspostavljen trend povećanja opšte zaposlenosti i trend smanjenja nezaposlenosti ➤ Zadovoljavajući nivo urbanizacije užeg gradskog područja ➤ Izgrađeno partnerstvo između javnog i privatnog sektora i podrška općine Jablanica razvoju preduzetništva (programi podrške od strane općine) ➤ Brojnost i aktivizam udruženja ➤ Dostupnost sportskih servisa i izgrađena sportska infrastruktura ➤ Dostupnost servisa predškolskih ustanova ➤ Značajna podrška Općine Jablanica u stipendiranju đaka i studenata, volontera i pripravnika ➤ Pokrivenost stanovništva komunalnim uslugama je na zadovoljavajućem nivou ➤ Uređene zelene površine ➤ Postojanje udruženja koje mogu uključiti veći broj mladih volontera Vrlo nizak procenat maloljetničke delikvencije ➤ Pokrivenost općine mobilnom telefonijom je 100% ➤ Relativno dobra pokrivenost općine brzim internetom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Trend odlaska mladih - Broj mladih koji odlaze iz općine u odnosu na mlade koji dolaze u općinu je u prosjeku veći za 20% na godišnjem nivou ➤ Procjena je da 45,7% mladih želi napustiti općinu Jablanica u narednom periodu ➤ Još uvijek visoka stopa nezaposlenosti mladih osoba (24% od ukupnog broja nezaposlenih i procjenjuje se preko 40% od ukupnog broja mladih) ➤ Mladi nedovoljno poznaju postojeće vladine programe zapošljavanja i samozapošljavanja ➤ Mladi uglavnom ne rade poslove za koje su se školovali, što ukazuje na nedovoljno usklađenu obrazovnu ponudu sa potrebama tržišta rada (nedostatak praktične nastave u formalnom obrazovanju, preopširni i zastarjeli obrazovni planovi i programi) – nekonkurentna mlada radna snaga. ➤ Nedovoljan stepen digitalne pismenosti mladih ➤ Nedovoljno iskorišteni turistički potencijali za razvoj omladinskog turizma; ➤ Slabo razvijena poduzetnička svijest i obučenos mladih osoba za pokretanje vlastitog biznisa ➤ Nedovoljno razvijena ekološka svijest mladih. (neuključenost mladih u ekološke akcije i ekološki volonterizam) ➤ Na području općine aktivno djeluje svega 4 omladinske organizacije od ukupno 96 registriranih udruženja i fondacija. ➤ Neadekvatan pristup školama za djecu sa posebnim potrebama i nedovoljno razvijeno inkluzivno obrazovanje ➤ Smanjenje broja djece obuhvaćenih programom pripreme za školu u godini prije početka škole. ➤ Škole nemaju pripremljene planove postupanja u slučaju katastrofa i prirodnih nesreća. ➤ Nedovoljna sigurnost mladih ➤ Nedovoljno razvijeni kulturni sadržaji za mlade (Kino nije u funkciji iako je rekonstruisano) ➤ Nedovoljno razvijen osjećaj volonterizma kod mladih. ➤ Nedovoljno prilika za sve mlade za neformalno obrazovanje ➤ Nepostojanje Centra za psihološko savjetovanje mladih i inkluzivnu praksu pri Centru za socijalni rad, kao i Centra za podršku djeci i mladima sa teškoćama

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Subvencioniranje kamata za stambeno zbrinjavanje mladih (umanjenje porezne osnovice prilikom prve kupnje stambenog prostora) 	<ul style="list-style-type: none"> u razvoju. ➤ Nedovoljno ulaganja u mjere energetske efikasnosti Obnovljive izvore energije koji kreiraju poslovne budućnosti. ➤ Nedovoljna zainteresiranost mladih za uključivanje u politiku i u procese donošenja odluka, ➤ Nepoznavanje zdravstvenih usluga posebno namijenjenih mladima u lokalnoj zajednici; ➤ Nedovoljna informiranost mladih o važnosti reproduktivnog i dentalnog zdravlja; ➤ Nedovoljan kapacitet vrtića za obuhvat djece (nema usluge za djecu jasličkog uzrasta) ➤ Ne postojanje programa podrške sticanja prvog radnog iskustva za mlade sa SSS/VKV/KV ➤ Nema sistemskog pristupa u animiranju dijaspora za podršku aktivnostima za mlade
--	--

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Značajan potencijal dijaspora, naročito mladih. ➤ Povećan interes za turističkim servisima (zimski, rekreativni, planinski, lovni, ruralni itd.) ➤ Učešće u regionalnim projektima od zajedničkog interesa u oblasti turizma ➤ Međuopćinska saradnja na implementaciji projekata za mlade ➤ Uključenje u Programe i subvencije državnih, entitetskih i kantonalnih institucija ➤ Uključivanje jablaničana iz dijaspora u razvojne projekte za mlade ➤ Regionalno povezivanje na infrastrukturnim i projektima za mlade ➤ Digitalizacija društva ➤ Izrada strategije za mlade HNK ➤ BiH je dobila kandidatski status EU te se otvaraju nove mogućnosti za finansiranje strateških projekata za mlade 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politička nestabilnost u zemlji i regiji ➤ Nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH odvraća strane ulagače i time sužava mogućnosti otvaranja novih atraktivnih radnih mjesta za mlade ➤ Neadekvatna zastupljenost općine u projektima strateškog razvoja Kantona, Regije i Federacije u oblasti poduzetništva, turizma, mladih, ekologije itd. ➤ Nedovoljna pomoć viših nivoa vlasti općini u stvaranju uslova za održivi ostanak mladih ➤ Kratkoročni i dugoročni efekti pandemije ➤ Postojanje minskih polja na području općine ➤ Neadekvatno organizovan odgovor Države na prirodne i druge nesreće stvara nesigurnost kod mladih osoba ➤ Neprepoznavanje omladinskog turizma kao segmenta značajnog za unaprijeđenje socio-ekonomskog statusa mladih

2.2.2. Strateški fokusi

Iz nalaza SWOT analize, baziranoj na socio-ekonomskoj analizi te zaključcima i preporukama istraživanja potreba mladih u Jablanici, došlo se do sljedećih strateških fokusa za unaprijeđenje položaja mladih u općini Jablanica.

Strateški fokus br. 1: Iskoristiti postojeće prirodne i druge resurse za smanjenje nezaposlenosti mladih i povećanje njihove konkurentnosti na tržištu rada.

Ovdje se prvenstveno odnosi na podršku mladima u jačanju njihovih poduzetničkih kompetencija, podršku u sticanju prvog radnog iskustva za sve mlade bez obzira na stepen obrazovanja, subvencioniranje i prilagođavanje programa zapošljavanja potrebama tržišta ali i potrebama mladih.

U smislu jačanja konkurentnosti mladih na tržištu rada potrebno je uskladiti obrazovne programe sa potrebama tržišta rada, zatim organizirati i jačati sistem formalnog i neformalnog obrazovanja, kao i jačanja životnih kompetencija mladih. Potrebno je unaprijediti kvalitet praktične nastave i osigurati da mladi tokom školovanja imaju priliku praktično obaviti nastavu u lokalnim uspješnim poduzetničkim obrtima i kompanijama.

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***Strateški fokus br. 2: Unaprijediti kvalitet života i sigurnost mladih u lokalnoj zajednici kroz unaprijeđenje stambene politike, digitalno opismenjavanje i unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja, i na taj način osigurati kvalitetnije slobodno vrijeme za mlade.**

Iako je zdravlje mladih na visokom nivou, veoma je bitno raditi na prevenciji zaraznih oboljenja kojima su posebno skloni mladi, odnosno sa mladima raditi na osiguranju kvalitetnog reproduktivnog zdravlja. Potrebno je iskoristiti razvijenu IT infrastrukturu i ogromno korištenje društvenih mreža kao osnovni vid komunikacije među mladima i pripremiti programe digitalnog opismenjavanja mladih, sa posebnim akcentom na ponašanje u digitalnom svijetu i povećanje digitalne sigurnosti mladih.

Veliki broj mladih provodi slobodno vrijeme u kafićima, kladionicama i upražnjavajući različite igre na sreću. Sistemskim pristupom u jačanju kvalitetnih društvenih sadržaja za mlade, smanjiti ovisnost mladih o igrama na sreću. U tom kontekstu potrebno je osigurati da se unaprijede kulturni sadržaji koji podrazumijevaju formiranje centra za kulturu, sistemsku podršku jačanju kulturnih sadržaja, organiziranje filmskih i pozorišnih predstava, organiziranje kvalitetnih muzičkih događaja, organiziranje likovnih susreta, galerija i kolonija.

Veliki problem za mlade na području općine Jablanica predstavlja njihovo stambeno zbrinjavanje. Analiza potreba mladih pokazala je da mladi nemaju dovoljno sredstava za rješavanje stambenog pitanja, posebno mladi bračni parovi sa djecom. U tom kontekstu potrebno je razviti programe podrške mladim bračnim parovima i porodicama sa djecom, subvencioniranja rješavanja prvog stambenog pitanja kroz subvencije kamata na stambene kredite i oslobađanja taksu. Također je u narednom periodu potrebno razvijati različite modele stambenog zbrinjavanja mladih kroz stanogradnju. Jedan od mogućih modela jeste razvijanje javno-privatnog partnerstva u izgradnji stambenih jedinica i rješavanju stambenih pitanja mladih.

Strateški fokus br. 3: Iskoristiti postojeće organizacije mladih, lokalna udruženja i druge organizacije, i jačati aktivizam mladih naročito kroz prizmu volonterizma.

Aktivno učešće mladih znači postojanje ne samo određenih prava mladih koja moraju osigurati i garantirati nosioci vlasti i donosioci odluka nego i aktivnu ulogu mladih te njihovo aktivno učešće u lokalnoj zajednici. Potrebno je u narednom periodu iskoristiti veliki broj aktivnih omladinskih i drugih organizacija i kulturu omladinskog aktivizma i volonterizma dovesti na veći nivo, te u saradnji sa njima poboljšati kvalitet društvenih sadržaja za mlade na području općine Jablanica. Potrebno je podršku organizacijama/udruženjima usmjeriti ka finansiranjem projekata volonterskih akcija kroz sistemski pristup (javne pozive za volonterske aktivnosti).

U tom kontekstu ključno je razvijati volonterski servis i različite programe afirmisanja mladih za učešće u volonterskim aktivnostima (posebno kroz ekološki volonterizam), uvođenja sistema vrednovanja istaknutih volontera u zajednici, uvođenje sistemskog okvira za finansijsku podršku volonterskih aktivnosti, definisanje konkretnih benefita za mlade koji učestvuju u određenom broju volonterskih aktivnosti – priznavanje istih kao radno iskustvo.

Pored podrške organizacijama/udruženjima i programima volonterizma i aktivizma, neophodno je raditi na umrežavanju organizacija sa udruženjima drugih lokalnih zajednica, te u tom kontekstu podržati aktivnosti Vijeća mladih u segmentu umrežavanja organizacija. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti umrežavanju mladih i stvaranju mladih lidera kroz organiziranje kontinuiranih edukacija i susreta mladih iz drugih lokalnih zajednica i inozemstva.

Strateški fokus br. 4: Iskoristiti prilike za dodatno jačanje kapaciteta lokalne uprave, institucija i ustanova za rad sa mladima.

Lokalna uprava je prepoznala mlade kao jednu od ključnih ciljanih grupa kojima je potrebno stvoriti povoljno okruženje za ostanak i kvalitetniji život. Potrebno je iskoristiti ovu spremnost lokalne uprave te u narednom periodu kreirati programe koje će animirati dijasporu da ulaže u lokalne projekte i inicijative prema mladima, te sistemski pristupiti većem uključivanju mladih u procese odlučivanja na lokalnom nivou.

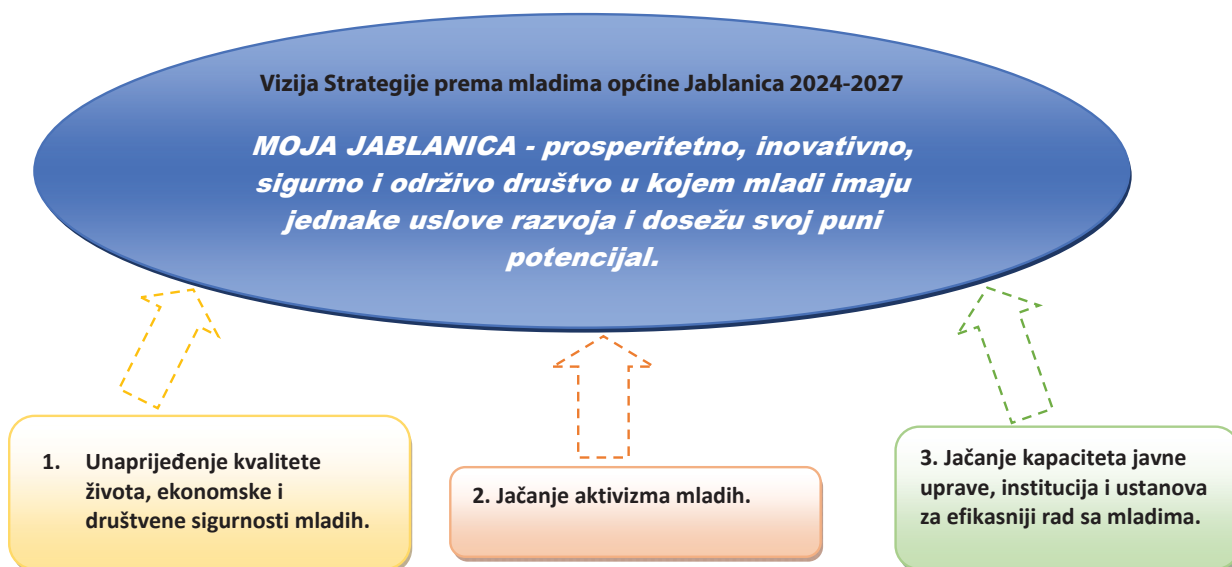
Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Od posebnog značaja za jačanje kompetencija lokalne uprave u radu sa mladima jeste digitalizacija administrativnih procesa, jačanje institucionalne uloge Vijeća mladih i Općinske komisije za mlade, kao i sistemski podrška formiranju funkcionalnih Savjetovališta i Centara za mlade osobe sa teškoćama u razvoju. Koristeći savremene digitalne tehnologije, potrebno je da lokalna uprava unaprijedi i prilagodi svoj informativni servis prema potrebama mladih i na taj način unaprijedi njihovo aktivno učešće u programima, inicijativama i aktivnostima na lokalnom nivou.

Pored jačanja kapaciteta lokalne uprave, od ključnog značaja za stvaranje povoljnog okruženja za razvoj mladih u Jablanici predstavlja i unaprijeđenje kapaciteta i kvaliteta usluga lokalnih institucija i ustanova. U tom kontekstu neophodno je unaprijediti usluge kroz uvođenje usluga Psihološkog savjetovališta za mlade i porodicu. Također, neophodno je povećanje kapaciteta predškolske ustanove kao i unaprijeđenje usluga za kvalitetniji rast i razvoj djece predškolskog i školskog uzrasta kroz veći angažman dječijih psihologa, defektologa, logopeda i pedagoga.

2.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja

Uzimajući u obzir SWOT analizu i definisane strateške fokuse razvoja povoljnog okruženja za mlade definisani su strateški ciljevi koji ukazuju na aktuelnost prioriteta razvoja lokalne zajednice u narednom četverogodišnjem razvojnom periodu. Glavni pravci i očekivani dometi budućeg razvoja Općine Jablanica kao sredine povoljne za kvalitetan život mladih, u narednom razvojnom periodu su sljedeći:

Očekivani uticaj strateških ciljeva (u skladu sa preporukama srednjoročne evaluacije) na sveukupni razvoj općine Jablanica u narednom periodu će se pratiti i sagledavati putem sljedećih makro indikatora:

STRATEŠKI CILJ (SC) 1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih.

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u prvom i drugom strateškom fokusu koji su usmjereni na smanjenje nezaposlenosti mladih, povećanje njihove konkurentnosti na tržištu rada, unaprijeđenje stambene politike, digitalno opismenjavanje i unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja za mlade. Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027.)	Izvor
STRATEŠKI CILJ 1	Negativni migracioni saldo	-6 (2021.g.)	5	FZZS
	Stopa nezaposlenosti mladih (formalna)	42,45% (2021.g.)	30%	FZZS
	Procenat mladih koji želi napustiti	46% (2023.g.)	15%	Anketa o

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	općinu Jablanica		potrebama mladih
--	------------------	--	------------------

STRATEŠKI CILJ (SC) 2. Jačanje aktivizma mladih

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u trećem strateškom fokusu koji je usmjeren jačanje aktivizma mladih naročito kroz prizmu volonterizma, unaprijedjenja programa volonterskih aktivnosti i umrežavanja mladih i omladinskih udruženja sa mladima i udruženjima iz susjednih općina i regije. Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027.)	Izvor
	Broj organizacija registrovanih za volontiranje	1 (2022.g.)	5	Općina Jablanica
	Uspostavljena platforma za razvoj omladinskog volonterizma	Nije uspostavljena (2022.g.)	Upostavljena	Općina Jablanica

STRATEŠKI CILJ (SC) 3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u četvrtom strateškom fokusu koji je usmjeren na jačanje kapaciteta općinske uprave da na bazi postojećih programa podrške mladima unaprijedi svoje institucionalne kapacitete i napravi iskorak u privlačenju dijaspore u finansiranj uprojekata za mlade, digitalizaciji administrativnih usluga i jačanje institucionalne uloge mladih kroz njihovo aktivnije uključivanje u procese odlučivanja. Pored navedenog ovaj strateški cilj je usmjeren ka jačanju javnih usluga institucija i ustanova, posebno u segmentu psihološke podrške mladima i povećanju kapaciteta ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja . Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

STRATEŠKI CILJ 3	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027.)	Izvor
	Broj mladih koji su učestvovali u javnim raspravama i procesima donošenja odluke u javnoj upravi (na godišnjem nivou)	10 ¹ (2022.g.)	50	Općina Jablanica
	Broj mladih i djece koja koriste uspostavljene razvojne i savjetodavne usluge (na godišnjem nivou)	0 (2022.g.)	20	Općina Jablanica, Centar za socijalni rad, Vrtić

¹ Procijenjena vrijednost od strane općinske uprave jer se ranije nije vodila precizna evidencija godina starosti učesnika javnih rasparava

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

III. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva Strategije prema mladima općine Jablanica 2024-2027 i kao takvi imaju najveći uticaj na ostvarenje strateških indikatora. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze iz utvrđenih rezultata strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima.

Tabela 6. Prioriteti grupisani po strateškim ciljevima

Strateški ciljevi	Prioriteti
STRATEŠKI CILJ 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 1.1: Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada • Prioritet 1.2: Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih • Prioritet 1.3: Stambeno zbrinjavanje mladih • Prioritet 1.4: Sigurnost mladih • Prioritet 1.5: Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja
STRATEŠKI CILJ 2: Jačanje aktivizma mladih	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 2.1: Jačanje volonterizma • Prioritet 2.2: Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja
STRATEŠKI CILJ 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima.	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 3.1: Unaprijeđenje kapaciteta lokalne uprave za realizaciju programa i politika prema mladima. • Prioritet 3.2: Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima

3.1. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 1.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 1, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022. i 2023.. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Tabela 7. Prioriteti za strateški cilj 1 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih				
PRIORITET	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027)	Izvor
Prioritet 1.1: Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast	Stopa zaposlenosti mladih (formalna)	57,55% (2021.g.)	70%	FZZS
	Procenat zaposlenih mladih osoba koje rade posao u struci	23% (2023.g.)	50%	Anketa o potrebama mladih
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 1.1.				
Mjera 1.1.1. Podrška zapošljavanju mladih				
Mjera podrazumijeva aktivnosti na sticanju prvog radnog iskustva i formiranju programa u koje je potrebno uključiti i mlade sa srednjom stručnom spremom a ne samo sa VŠS i VSS, te pokušati dati prednost subjektima koje vrše javne usluge odnosno društveno korisnim organizacijama – npr. bolnica, vrtić, CZSR, i da se za njih pruži podrška u potpunom finansiranju troškova pripravnika koji odrađuju radni staž u ovim				

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

organizacijama. Pored navedenog prvog radnog iskustva mjera podrazumijeva i druge programe koje su usmjerene na subvencioniranje i zapošljavanje mladih.				
Mjera 1.1.2. Jačanje poduzetničkih aktivnosti Mjera podrazumijeva aktivnosti na jačanju poduzetničkih kompetencija mladih kao i stvaranju prilika za pokretanje vlastitih poduzetničkih inicijativa i prilika za samozapošljavanje. Pored navedenog mjerom se predviđaju i dodatne aktivnosti na sticanju praktičnih iskustava u vođenju biznisa kroz održavanje praktične nastave/osposobljavanja u poduzetničkim firmama.				
Prioritet 1.2: Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 4:Kvalitetno obrazovanje 	Broj programa osposobljavanja mladih u IT sektoru	1 (2022.g.)	3	Općina Jablanica
	Realizacija upisne kvote za deficitarna zanimanja	<40% (2022.g.)	>60%	Srednjoškolski centar Jablanica
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 1.2.				
Mjera 1.2.1. Programi prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu sa potrebama tržišta rada Mjera podrazumijeva planiranje i realizaciju programa prekvalifikacija, dokvalifikacije i osposobljavanja kroz realizaciju obuka u skladu sa potrebama tržišta rada i lokalnog razvoja. Obuke za mlade osobe u oblasti savremenih IT tehnologija, obuke za strane jezike, obuke za turističke vodiče, ali i ostale obuke za koje se pojavi potreba na tržištu rada.				
Mjera 1.2.2. Razvoj i podrška programima neformalnog obrazovanja, sticanja cjeloživotnih kompetencija i kvalitetnih vannastavnih aktivnosti Prilikom istraživanja došlo se do zaključka da je digitalna pismenost mladih kao i druge osnovne kompetencije na niskom nivou. Kako bi se mladim osobama omogućilo da unaprijede svoje životne vještine, u okviru ove mjere predviđene su aktivnosti na daljem razvoju neformalnog obrazovanja i sticanja socijalnih vještina mladih osoba. Također je predviđeno da se kroz van nastavne aktivnosti sa mladima u osnovnoj školi razgovara o mogućnostima i prilikama koje nude deficitarna zanatska zanimanja usmjerenog srednjeg obrazovanja i mogućnostima kvalitetnog zapošljavanja ukoliko se odluče na obrazovno usmjerenje u srednjoj školi.				
Prioritet 1.3: Stambeno zbrinjavanje mladih Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 3 -Zdravlje i blagostanje 	Godišnji iznos subvencioniranja kamata za stambeno zbrinjavanje	20.000,00 KM (2022.g.)	40.000,00 KM	Općina Jablanica
	Broj uspostavljenih javno-privatnih partnerstava za stambenu gradnju	0 (2022.g.)	1	Općina Jablanica
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 1.3.				
Mjera 1.3.1. Subvencije za rješavanje stambenog pitanja mladih Mjera podrazumijeva realizaciju programa podrške mladima kroz subvencioniranje kamata za stambeno zbrinjavanje mladih prilikom kupovine novih stambenih prostora i podršku mladima kroz subvencioniranje kupovine prve stambene nekretnine (uključujući nove i postojeće nekretnine).				
Mjera 1.3.2. Razvijanje modela stambenog zbrinjavanja mladih Mjera podrazumijeva izgradnju stambenih jedinica koje bi bile predate mladim osobama i bračnim parovima na korištenje, a pojedini modeli koji bi se koristili u realizaciji ovih velikih infrastrukturnih projekata podrazumijevaju ali nisu ograničeni na javno-privatno partnerstvo				
Prioritet 1.4: Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa	Procenat mladih koji su zadovoljni sigurnosnom situacijom na području općine	38,1 % (2023.g.)	50 %	Anketa o potrebama mladih (odgovori vrlo dobro i odlično)

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

ciljevima održivog razvoja: SDG 3 -Zdravlje i blagostanje 16 – Mir, pravda i snažne institucije 	Procenat mladih koji smatra da opšte zdravstveno stanje nije na zadovoljavajućem nivou	20% (2023.g.)	10%	Anкета o potrebama mladih
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 1.4.				
Mjera 1.4.1. Prevencija negativnog ponašanja mladih Mjera podrazumijeva realizaciju različitih programa prevencije i suzbijanja negativnog ponašanja mladih, između ostalog i aktivnosti digitalnog opismenjavanja mladih u cilju prevencije Cyber-uznemiranja, sprječavanje vršnjačkog nasilja u školi i van škole (edukacije, zaštitarski i video nadzor u školi itd.) i pojačan inspekcijski nadzor nad uslužnim objektima u cilju smanjenja izloženosti mladih prodaji i konzumaciji alkohola i cigareta i igara na sreću.				
Mjera 1.4.2. Jačanje zdravstvene sigurnosti mladih Mjera podrazumijeva aktivnosti na prevenciji spolno prenosivih bolesti, zatim na animiranju mladih da obavljaju redovne sistematske i dentalne preglede, a naročito djevojaka da obavljaju redovne ginekološke preglede u cilju sprečavanja, preventivnog djelovanja i ranog liječenja reproduktivnih bolesti. Pored navedenog u okviru ove mjere planiraju se i razne aktivnosti promocije zdravih stilova života mladih osoba (kampovanje, promociju konzumiranja zdravijih namirnica, ljetne igre mladih, biciklizam, pješačenjem do zdravlja itd..)				
Prioritet 1.5: Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 4:Kvalitetno obrazovanje 	Procenat mladih koji smatraju da su lokalni kulturni sadržaji kvalitetni	18,1 % (2023.g.)	40 %	Anкета o potrebama mladih (odgovori vrlo dobro i odlično)
	Broj programa obrazovanja mladih iz oblasti kulture i umjetnosti	0 (2022.g.)	4	Općina Jablanica, Vijeće mladih
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 1.5.				
Mjera 1.5.1. Poboljšanje kulturnih sadržaja Mjera podrazumijeva formiranje ustanove koja će planirati i pratiti razvoj kulturnih sadržaja na području općine Jablanica, unaprijeđenje pozorišnih sadržaja i realizaciju različitih programa finansiranja kulturnih sadržaja (muzičke scene, likovni susreti, galerije i kolonije, aktivnosti KUD).				
Mjera 1.5.2. Razvoj umjetnosti Mjera podrazumijeva aktivnosti na organiziranje likovnih susreta, galerija i likovnih kolonija, afirmacija umjetnika, kreiranje programa muzičkog obrazovanja mladih – klavir, gitara violina itd.				

3.2. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 2.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 2, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022. i 2023. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Tabela 8. Prioriteti za strateški cilj 2 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 2: Jačanje aktivizma mladih				
PRIORITET	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027)	Izvor
Prioritet 2.1: Jačanje volonterizma Ovaj prioritet i pripadajuće mjere	Broj volontera kojima je izdata volonterska knjižica	0 (2022.g.)	50	Vijeće mladih
	Procenat mladih koji su učestvovali u volonterskim	9% (2023.g.)	30%	Anкета o potrebama mladih

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

<p>u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 10: Smanjenje nejednakosti.</p> 	aktivnostima			
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 2.1.				
<p>Mjera 2.1.1. Afirmisanje mladih za učešće u volonterskim aktivnostima Do sada je bilo iskustva u volonterskom servisu ali se knjižica koja se izdavala nije bila zvanično validna. Ova mjera ima za cilj da jača kapacitete volonterskih servisa, uspostavljanje sistema priznavanja volonterskog staža kao radno iskustvo te vršiti kontinuiranu promociju volonterskog servisa i volonterizma među mladima. Jedna od značajnijih promotivnih aktivnosti jeste nagrađivanje najboljih volontera, volonterskih akcija i volonterskih organizacija.</p>				
<p>Mjera 2.1.2. Podrška udruženjima koje potiču volonterskih aktivnosti Aktivnosti predviđene ovom mjerom podrazumijevaju podršku organizacijama u implementaciji volonterskih aktivnosti od značaja za zajednicu (zaštita okoliša, ozelenjavanje površina, podrška ranjivim grupama itd.) kroz formiranje fonda za volonterske aktivnosti koji bi finansirao one aktivnosti koje su u skladu sa Strateškim razvojnim opredjeljenjima lokalne zajednice.</p>				
<p>Prioritet 2.2: Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja</p> <p>Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 17: Partnerstvom do ciljeva</p> 	<p>Procenat mladih koji su članovi Udruženja/ organizacije</p>	<p>10% (2023.g.)</p>	<p>30%</p>	<p>Anketa o potrebama mladih</p>
	<p>Iznos izdvajanja iz budžeta za Fond za finansiranje volonterskih aktivnosti</p>	<p>0 KM (2023.g.)</p>	<p>10.000,00 KM</p>	<p>Općina Jablanica</p>
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 2.2				
<p>Mjera 2.2.1. Poticanje razmjene i saradnje mladih Aktivnosti koje se planiraju provesti u okviru ove mjere imaju za cilj jačanje mladih kao lidera kroz posebno dizajnirane edukacije i umrežavanje mladih iz lokalnih zajednica, regije i inozemstva kroz organizovanje godišnjih susreta mladih.</p>				
<p>Mjera 2.2.2. Podrška umrežavanju i koordinaciji aktivnosti udruženja za mlade Aktivnosti u okviru ove mjere podrazumijevaju inicijative na organizacijskom nivou odnosno umrežavanje i jačanje partnerstava između lokalnih organizacija sa udruženjima/organizacijama iz drugih lokalnih zajednica, kako u kantonu tako i u regiji i inozemstvu. Razmjena iskustava u implementaciji zakona o mladima i aktivnostima za mlade koje se provode u različitim sredinama. Također, jedna od ključnih aktivnosti jeste podrška radu Vijeća mladih u segmentu umrežavanja organizacija.</p>				

3.3. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 3.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 3, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022.g. i 2023.g. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Tabela 9. Prioriteti za strateški cilj 3 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima				
PRIORITET	Indikator (krajnjeg rezultata)	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027)	Izvori
Prioritet 3.1: Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 16: Mir, pravda i sanžne institucije i SDG 9: Industrija, inovacije i infrastruktura 	Prosječna ocjena efikasnosti lokalne uprave (na skali od 1-5)	2,96 (2023.g.)	4,00	Anкета o potrebama mladih
	Procenat mladih koji smatraju da su mogućnosti za mlade u Jablanici lošiji u odnosu na druge lokalne zajednice u BiH	39% (2023.g.)	20%	Anкета o potrebama mladih
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 3.1.				
Mjera 3.1.1. Jačanje kapaciteta organa uprave za implementaciju i praćenje aktivnosti za mlade Mjera podrazumijeva niz aktivnosti koje općinska uprava mora poduzeti kako bi se unaprijedio sistem upravljanja, implementacije i praćenja aktivnosati usmjerenih ka mladima. Ovo se prvenstveno, između ostalih aktivnosti, odnosi na uspostavljanje posebnog referata za pitanja mladih u općini Jablanica, a u skladu sa Zakonom o mladim u F BiH. Taj službenik mora imati Certifikat za referat rada sa mladima, u skladu sa Zakonom o mladima				
Mjera 3.1.2. Digitalizacija administrativnih procesa usmjerenih prema mladima i povećanje učešća mladih u procesima odlučivanja Mjera podrazumijeva niz aktivnosti na digitalizaciji administrativnih postupaka usmjerenih prema mladima (postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade) kao i unaprijeđenje procesa uključivanja mladih u procese donošenja odluka, a jedna od mogućnosti jeste korištenje savremenih digitalnih tehnologija. Kako bi se općina pripremila na navedene aktivnosti neophodno je uraditi Analizu digitalne spremnosti općine.				
Prioritet 3.2: Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 3: Zdravlje i blagostanje i SDG 4: kvalitetno obrazovanje 	Broj novih razvojnih i savjetodavnih usluga za mlade	0 (2023.g.)	2	JU Centar za socijalni rad, JU Vrčić
	Procenat mladih koji su socijalne uslug ocijenili lošim	34% (2023.g.)	20%	Anкета o potrebama mladih
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA 3.2.				
Mjera 3.2.1. Unaprijeđenje mentalnog zdravlja mladih U okviru ove mjere predviđene su aktivnosti na jačanju sistema kvalitetne socijalne i psihološke zaštite kroz formiranje Centra za mentalno zdravlje i podršku mladimosobama sa teškoćama u razvoju, odnosno uspostava novih socijalnih usluga u segmentu psihološkog savjetovaništa za mlade i za porodice sa djecom. Na ovaj način će se pokušati utjecati na smanjenje društveno neprihvatljivog ponašanja mladih kao i poboljšanje porodične dinamike mladih bračnih parova sa djecom u cilju prevencije razvoda i odvajanje djece od porodica.				
Mjera 3.2.2. Jačanje kapaciteta predškolskog odgoja za rad sa mladima Predviđene aktivnosti u okviru ove mjere odnose se na jačanje kapaciteta vrtića u cilju većeg obuhvata djece				

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

predškolskim odgojem i obrazovanjem, uspostavljanje predškolskih usluga za djecu uzrasta od 1-3 godine kao i uvođenje novih usluga usmjerenih na kvalitetan rani rast i razvoj djece predškolskog uzrasta (Defektolog, logoped, psiholog). Sve usluge će biti inkluzivnog karaktera.

IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI

Strateški projekti predstavljaju intervencije od najvećeg značaja za općinu i razvoj povoljnog okruženja za kvalitetan život i rad mladih, imaju višestruki efekat na razvoj u pravcu ostvarenja utvrđene vizije i strateških ciljeva Strategije prema mladima općine Jablanica 2024 -2027.

U okviru ostvarenja strateških ciljeva identifikovani su prioriteti za razvoj povoljnog okruženja za mlade u općini Jablanica. Na bazi utvrđenih prioriteta djelovanja, identifikovano je 5 ključnih strateških projekata:

- **Sticanje prvog radnog iskustva.** Prvo radno iskustvo za mlade nakon završenog školovanja predstavlja ključni momenat u njihovom daljem ekonomskom razvoju i osnaživanju. Do sada je ovaj projekat podrazumijevao podršku mladima na sticanju prvog radnog iskustva nakon završenog visokog obrazovanja. Međutim iskazala se potreba za podrškom i mladima koji završe srednje opšte ili usmjereno obrazovanje. S toga je u projekat potrebno uključiti i mlade sa srednjom stručnom spremom i pokušati dati prednost u apliciranju za finansijska sredstva za one pravne subjekte koji vrše javne usluge, odnosno društveno korisnim organizacijama – npr. bolnica, vrtić, CZSR, itd. Osim prednosti u apliciranju, neophodno je da se za njih pruži podrška u potpunom finansiranju troška pripravnika koji odrađuju radni staž u ovim organizacijama. Specifični cilj projekta je da na godišnjem nivou, tokom trajanje projekta, najmanje 10 mladih osoba sa SSS/KV i 10 mladih sa VSŠ i VSS steknu prvo radno iskustvo. **Okvirna vrijednost projekta je 600.000,00 KM** za period 2024-2027. Izvor sredstava: Budžet općine Jablanica 100%
- **“Podrška omladinskim start up aktivnostima”.** Ključni projekat za smanjenje nezaposlenosti mladih, pored programa koje provodi Zavod za zapošljavanje, jeste i podrška mladima u osnivanju vlastitih obrta i preduzeća. Za učešće u projektu osnovni kriterij predstavljati će i edukacija mladih u u pripremi i vođenju vlastitih biznisa. Na ovaj način se ne potiče samo zapošljavanje mladih, već se stvaraju uslovi za jačanje cjelokupnog sektora malih i srednjih preduzeća na području općine Jablanica. Cilj projekta je da se u naredne 4 godine podrži pokretanje najmanje 18 malih biznisa koje vode mladi. **Okvirna vrijednost projekta je 125.000,00 KM** za period 2024-2027. Izvor sredstava: Budžet općine Jablanica 100%
- **“Izgradnja zgrade za mlade”.** Kreiranje politika mladih u okviru lokalnih zajednica je jedna od najvažnijih za prostor općine Jablanica. Pored pitanja zapošljavanja i društvenog sadržaja, rješavanje stambenog pitanja je ključno, obzirom na cijene nekretnina i nivo prosječne plaće. Potrebe mladih se mogu riješiti razvojem projekata izgradnje stanova obezbjeđivanjem sredstava iz više izvora koji podrazumjevaju učešće općine, mladih i investitora izgradnje stanova, odnosno primjenom modela Javno-privatnog partnerstva. Na ovaj način se potiče novogradnja, ostvaruje niža cijena stanova i ostvaruje stambena politika kupovine stanova za mlade po povoljnijim uslovima. Ovaj projekat je prepoznat i kao ključni strateški projekat Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027. **Okvirna vrijednost projekta je 1.700.000,00 KM.** Za period od 2026-2030. Izvori finansiranja: Budžet općine Jablanica: 400.000 KM, Ostali izvori: 1.300.000 KM
- **“Digitalizacija administrativnih postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade”.** Mladi na području općine Jablanica se kontinuirano susreću sa sporim administrativnim procedurama za čije se rješavanje od mladih iziskuje dodatno vrijeme i novac. Obzirom da preko 90% mladih koriste savremene digitalne tehnologije u svakodnevnom komuniciranju i obavljanju poslova, neophodno je da općinska uprava napravi iskorak u pružanju usluga i da većinu administrativnih postupaka ne samo digitalizira, već i pojednostavi odnosno da ih objedini u jedinstveni sistem. Na ovaj način će mladima omogućiti da samo sa jednog mjesta, ili čak putem online platforme, obavie svi administrativni poslovi. Korist od uvođenja digitaliziranih administrativnih postupaka neće imati samo mladi, već i cjelokupno stanovništvo, privredni subjekti i investitori koji djeluju na području općine. Ovaj projekat ima širi katalitički uticaj na cjelokupni razvoj javnih usluga na području općine Jablanica. Očekuje se da će do 2027.g. biti digitalizovana

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

najmanje 3 administrativna postupka. Okvirna vrijednost projekta iznosi 500.000,00 KM za period od 2026-2030. Izvori finansiranja: Budžet općine 100%

- **“Uspostavljanje inkluzivnog psihološkog savjetovališta za djecu mlade pri Centru za socijalni rad”.** Podrška djeci i mladima, posebno onih sa teškoćama u razvoju, predstavlja prioritet koji se pokušava riješiti već dugi niz godina. Naime, putem anagažovanja jednog logopeda i uspostavljanja logopedске usluge, te zapošljavanja psihologa na neodređeno vrijeme i jačanje kompetencija i vještina stručnog osoblja Centra za socijalni rad, namjera je obezbijediti veću posvećenost stručnih osoba djeci i mladima sa razvojnim potrebama, te unaprijediti i proširiti kvalitativni i kvantitativni nivo usluga u CSR sa fokusom na djecu i mlade sa poteškoćama u razvoju. Pored ove usluge, projekat će izgraditi i inkluzivno igralište koje će imati višestruke efekte za razvoj i inkluziju djece i mladih, i omogućiti mladim bračnim parovima sa djecom kvalitetniju socijalnu uslugu, te povećati kvalitet življenja na području općine Jablanica. Očekivani rezultat projekta je da do početka 2025.g. najmanje 37 porodica sa djecom koja imaju teškoće u razvoju koriste nove usluge Centra. **Okvirna vrijednost projekta je 150.000,00 KM.** Izvori finansiranja: Budžet općine: 27.000 KM; Ostali izvori (UNDP i UNICEF): 127.000 KM

V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA

Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 74/19) u članom 16. propisuje obavezu međusobne provjere strateških dokumenata, odnosno potrebu provjere usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa drugim relevantnim strateškim dokumentima.

Proces izrade Strategije prema mladima Općine Jablanica 2024-2027. u svim fazama je usmjeravan i obezbjedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega sa Strategijom razvoja općine Jablanica 2021 - 2027 i Strategijom za mlade Hercegovačko-neretvanskog kantona 2023 – 2028. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Jablanica istovremeno odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH.

Tabela 10. Pregled usklađenosti strategije sa relevantnim strateškim dokumentima

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera i strategije prema mladima općine Jablanica
OKVIR CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA ZA BIH-(SDG)	
Razvojni pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom Akcelerator 1.1. Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor Akcelerator 1.2. Vladavina prava, sigurnost i osnovna prava	Strateški cilj 1: Prioritet 1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih Strateški cilj 2: Jačanje aktivizma mladih Prioritet 2.1. Jačanje volonterizma Prioritet 2.2. Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja Strateški cilj 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima Prioritet 3.1. Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima
Razvojni pravac: Pametan rast Akcelerator 2.1. Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije Akcelerator 2.3. Unaprijeđenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke	Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih Prioritet 1.5. Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja
Razvojni pravac: Društvo jednakih mogućnosti Akcelerator 3.1. Unaprijeđenje politike socijalne zaštite	Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada Prioritet 1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih Prioritet 1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

<p>Akcelerator 3.2. Aktivacija i zapošljavanje sa fokusom na ranjive kategorije Akcelerator 3.3. Efektivna zdravstvena zaštita za sve Akcelerator 3.4. Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema Akcelerator 3.5. Finansijska inkluzija</p>	<p>Strateški cilj 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima Prioritet 3.2. Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima</p>
STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE JABLANICA 2021-2027	
<p>Strateški cilj 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma</p> <p>Prioritet 1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP Prioritet 1.3 Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih</p>
<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana</p> <p>Prioritet 2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaja Prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece Prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti Prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih Prioritet 2.5. Efikasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih Prioritet 1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih Prioritet 1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštita mladih Prioritet 1.5. Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja</p> <p>Strateški cilj 2: Jačanje aktivizma mladih Prioritet 2.1. Jačanje volonterizma Prioritet 2.2. Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja</p> <p>Strateški cilj 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima Prioritet 3.1. Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima Prioritet 3.2. Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima</p>
<p>Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge, održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša</p> <p>Prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša</p>	<p>Strateški cilj 2: Jačanje aktivizma mladih Prioritet 2.1. Jačanje volonterizma</p>
STRATEGIJA ZA MLADE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA 2023 - 2028 (u postupku usvajanja)	
<p>Strateški cilj 1: Promocija i unaprijeđenje programa zapošljavanja mladih i usmjeravanje stambene politike za mlade</p> <p>Prioritet 1.1. Mladi nakon uspješno završenog školovanja uspješno pronalaze prvo radno iskustvo, obavljanje pripravničkog staža i/ili se samozapošljavaju</p> <p>Prioritet 2.2. Mladi dobivaju podršku od</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih Prioritet 1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih</p>

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

HNK u stambenom zbrinjavanju	
Strateški cilj 2: Unaprjeđenje uslova za ostvarivanje prava mladih iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite	Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih Strateški cilj 3: Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima Prioritet 3.2. Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima
Strateški cilj 3: Poboljšati aktivno i kreativno slobodno vrijeme i mobilnost mladih u sigurnom okruženju Prioritet 3.2 Podsticanje mladih na veću mobilnost u društvu i postizanje visokog nivoa sigurnosti	Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštita mladih Strateški cilj 2: Jačanje aktivizma mladih Prioritet 2.1. Jačanje volonterizma Prioritet 2.2. Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja
Strateški cilj 4: Promicanje važnosti odgojno-obrazovnog sistema i kulturno-umjetničkog aktivizma mladih u cilju doprinosa ekonomskom i društvenom razvoju HNK Prioritet 4.1. Unaprijediti odgojno-obrazovni sistem i naučni razvoj na području HNK	Strateški cilj 1: Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih Prioritet 1.5. Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno (KM)	Budžet institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Naziv potencijalnog izvora
Strateški cilj 1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih	69,77%	2.419.000,00	1.756.000,00	663.000,00	
Prioritet 1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada	27,11%	940.000,00	931.000,00	9.000,00	
Mjera 1.1.1 Podrška zapošljavanju mladih		800.000,00	800.000,00	0,00	
Mjera 1.1.2. Jačanje poduzetničkih aktivnosti		140.000,00	131.000,00	9.000,00	Donatori, razvojni fondovi
Prioritet 1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih	3,35%	116.000,00	42.000,00	74.000,00	
Mjera 1.2.1. Programi prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu sa potrebama tržišta rada		113.000,00	40.000,00	73.000,00	Zavod za zapošljavanje, donatori, NVO, CARITAS
Mjera 1.2.2. Razvoj i podrška programima neformalnog obrazovanja, sticanja cjeloživotnih kompetencija i kvalitetnih vannastavnih aktivnosti		3.000,00	2.000,00	1.000,00	NVO
Prioritet 1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih	24,51%	850.000,00	450.000,00	400.000,00	
Mjera 1.3.1. Subvencije za riješavanje stambenog pitanja mladih		350.000,00	350.000,00	0,00	
Mjera 1.3.2. Razvijanje modela stambenog zbrinjavanja mladih		500.000,00	100.000,00	400.000,00	Investitori kroz JPP
Prioritet 1.4: Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih	2,74%	95.000,00	18.000,00	77.000,00	
Mjera 1.4.1. Prevencija negativnog ponašanja mladih		20.000,00	6.000,00	14.000,00	Donatori, Federalni fondovi za mlade
Mjera 1.4.2. Jačanje zdravstvene sigurnosti mladih		75.000,00	12.000,00	63.000,00	Lokalna udruženja i donatori
Prioritet 1.5: Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja	12,06%	418.000,00	315.000,00	103.000,00	
Mjera 1.5.1. Poboljšanje kulturnih sadržaja		348.000,00	280.000,00	68.000,00	Donatori, privrednici, lokalna udruženja,
Mjera 1.5.2. Razvoj umjetnosti		70.000,00	35.000,00	35.000,00	Donatori, učešće građana

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Strateški cilj 2. Jačanje aktivizma mladih	2,16%	75.200,00	57.200,00	18.000,00	
Prioritet 2.1: Jačanje volonterizma	0,89%	31.000,00	29.000,00	2.000,00	
Mjera 2.1.1. Afirmisanje mladih za učešće u volonterskim aktivnostima		6.000,00	4.000,00	2.000,00	Lokalna udruženja, donatori, fond za zaštitu okoliša
Mjera 2.1.2. Podrška udruženjima koje potiču volonterskih aktivnosti		25.000,00	25.000,00	0,00	
Prioritet 2.2: Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja	1,27%	44.200,00	28.200,00	16.000,00	
Mjera 2.2.1. Poticanje razmjena i saradnje mladih		22.000,00	18.000,00	4.000,00	Fondovi za podršku mladima, donatori, EU
Mjera 2.2.2. Podrška umrežavanju i koordinaciji aktivnosti udruženja za mlade		22.200,00	10.200,00	12.000,00	Fondovi za podršku mladima, donatori, lokalna udruženja, EU
Strateški cilj 3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima	28,07%	973.000,00	800.000,00	173.000,00	
Prioritet 3.1: Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima	14,80%	513.000,00	513.000,00	0	
Mjera 3.1.1. Jačanje kapaciteta organa uprave za implementaciju i praćenje aktivnosti za mlade		76.000,00	76.000,00	0	
Mjera 3.1.2. Digitalizacija administrativnih procesa usmjerenih prema mladima i povećanje učešća mladih u procesima odlučivanja		437.000,00	437.000,00	0	
Prioritet 3.2: Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima	13,27%	460.000,00	287.000,00	173.000,00	
Mjera 3.2.1. Unaprijeđenje mentalnog zdravlja mladih		250.000,00	127.000,00	123.000,00	UNDP, UNICEF
Mjera 3.2.2. Jačanje kapaciteta predškolskog odgoja za rad sa mladima		210.000,00	160.000,00	50.000,00	UNICEF, EU, razvojni fondovi
Ukupno iz strateškog dokumenta**	100%	3.467.200,00	2.613.200,00	854.000,00	
PREGLED PO IZVORIMA					
(iznosi u KM i procenti) ujednačiti kolone sa planiranjem					
Budžetska sredstva	Kreditna sredstva		Ostali izvori		
2.613.200,00 KM	0,00 KM		854.000,00 KM		
75,37%	0,00%		24,63%		

Indikativni finansijski okvir predstavlja pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera, pri čemu se daje pregled i potencijalnih izvora sredstava. Strategijom prema mladima Općine Jablanica predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju prvog strateškog cilja i to 69,77%, što u suštini i treba da ja tako obzirom da se u prvom strateškom cilju nalaze mjere koje doprinose zapošljavanju i stambenom zbrinjavanju mladih, a koje po svojoj prirodi nose i najviše finansijskih sredstava. Procenat planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 75,37% i 24,63% iz ostalih izvora finansiranja, što je i za očekivati.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

VII. SAŽETI PREGLED STRATEGIJE

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
1. Strateški cilj	Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Negativni migracioni saldo	-6 (2021.g.)	5
		Stopa nezaposlenosti mladih (formalna)	42,45% (2021.g.)	30%
		Procenat mladih koji želi napustiti općinu Jablanica	46% (2023.g.)	15%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.756.000,00	663.000,00	2.419.000,00
1.1. Prioritet	Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Stopa zaposlenosti mladih (formalna)	57,55% (2021.g.)	70%
		Procenat zaposlenih mladih osoba koje rade posao u struci	23% (2023.g.)	50%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		931.000,00	9.000,00	940.000,00
1.1.1. Mjera	Podrška zapošljavanju mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj mladih koji su stekli prvo radno iskustvo	6 (2023.g.)	80
		Broj mladih osoba dugoročno zaposlenih kroz programe subvencija zapošljavanja	0 (2023.g.)	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		800.000,00	0,00	800.000,00
1.1.2. Mjera	Jačanje poduzetničkih aktivnosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj mladih poduzetnika koji su registrovali vlastiti biznis	3 (2023.g.)	18
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		131.000,00	9.000,00	140.000,00

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

1.2. Prioritet	Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj programa osposobljavanja mladih u IT sektoru	1 (2022.g.)	3
		Realizacija upisne kvote za deficitarna zanimanja	<40% (2022.g.)	>60%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		42.000,00	74.000,00	113.000,00
1.2.1. Mjera	Programi prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu sa potrebama tržišta rada	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Ukupan broj mladih koji su prošli obuke iz IT i stranih jezika na godišnjem nivou	70 (2023.g.)	90
		Broj mladih koji su prošli obuku za deficitarna zanimanja na godišnjem nivou	45 (2023.g.)	60
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		40.000,00	73.000,00	113.000,00
1.2.2. Mjera	Razvoj i podrška programima neformalnog obrazovanja, sticanja cjeloživotnih kompetencija i kvalitetnih vannastavnih aktivnosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj organizovanih savjetodavnih radionica za mlade pred polazak u srednju školu na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	10
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.000,00	1.000,00	3.000,00
1.3. Prioritet	Stambeno zbrinjavanje mladih	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Godišnji iznos subvencioniranja kamata za stambeno zbrinjavanje	20.000,00 KM (2022.)	40.000,00 KM
		Broj uspostavljenih javno-privatnih partnerstava za stambenu gradnju	0 (2023.g.)	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		450.000,00	400.000,00	850.000,00
1.3.1. Mjera	Subvencije za rješavanje stambenog pitanja mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj mladih koji su koristili poticaje za	0 (2023.g.)	40

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

		kupovinu nove ili korištene stambene jedinice		
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		350.000,00	0	350.000,00
1.3.2. Mjera	Razvijanje modela stambenog zbrinjavanja mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj potpisanih sporazuma za izgradnju stambenog objekta za mlade	0 (2023.g.)	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		100.000,00	400.000,00	500.000,00
1.4. Prioritet	Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Procenat mladih koji su zadovoljni sigurnosnom situacijom na području općine Jablanica	38,1 % (2023.g.)	50 %
		Procenat mladih koji smatra da opšte zdravstveno stanje nije na zadovoljavajućem nivou	20% (2023.g.)	10%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		18.000,00	77.000,00	95.000,00
1.4.1. Mjera	Prevenција negativnog ponašanja mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj organizovanih aktivnosti za mlade i roditelje na temu vršnjačkog nasilja i cyber-uznemiravanja	2 (2023.g.)	25
		Broj inspeksijskih nadzora nad uslužnim objektima u cilju smanjenja izloženosti mladih prodaji i konzumaciji alkohola i cigareta i igara na sreću (na godišnjem nivou)	0 (2023.g.)	50
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		6.000,00	14.000,00	20.000,00
1.4.2. Mjera	Jačanje zdravstvene sigurnosti mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj mladih koji su prošli edukaciju na temu reproduktivnog zdravlja	0 (2023.g.)	100

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

		Broj mladih koji su učestvovali u aktivnostima i promociji zdravih stilova života	10 (2023.g.)	150
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		12.000,00	63.000,00	75.000,00
1.5. Prioritet	Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Procenat mladih koji smatraju da su lokalni kulturni sadržaji kvalitetni	18,1 % (2023.g.)	40 %
		Broj programa obrazovanja mladih iz oblasti kulture i umjetnosti	3 (2023.g.)	4
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		315.000,00	103.000,00	418.000,00
1.5.1. Mjera	Poboljšanje kulturnih sadržaja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Pripremljen i usvojen godišnji izvještaj o radu Centra za kulturu	Ne (2023.g.)	da (do kraja 2026.g.)
		Prosječan broj članova pozorišne sekcije na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	10
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		280.000,00	68.000,00	348.000,00
1.5.2. Mjera	Razvoj umjetnosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj muzičkih obrazovnih smjerova	2 (2023.g.)	3
		Broj umjetničkih događaja na godišnjem nivou (koncerti, izložbe, predstave itd.)	15 (2023.g.)	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		35.000,00	35.000,00	70.000,00

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
2. Strateški cilj	Jačanje aktivizma mladih	Broj organizacija registrovanih za volontiranje	1 (2022.g.)	5
		Uspostavljena platforma za razvoj omladinskog volonterizma	Nije uspostavljena (2022.g.)	Upostavljena
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		57.200,00	18.000,00	75.200,00
2.1. Prioritet	Jačanje volonterizma	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj voloneta kojima je izdata volonterska knjižica	0	50
		Procenat mladih koji su učestvovali u volonterskim aktivnostima	9% (2023.g.)	30%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		29.000,00	2.000,00	31.000,00
2.1.1. Mjera	Afirmisanje mladih za učešće u volonterskim aktivnostima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj mladih koji koriste volonterski servis na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	20
		Promocija volontera i volonterki je uključen u kalendar društvenih događaja u općini	Ne (2022.g.)	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		4.000,00	2.000,00	6.000,00
2.1.2. Mjera	Podrška udruženjima koje potiču volonterskih aktivnosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj provedenih volonterskih aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		25.000,00	0,00	25.000,00
2.2. Prioritet	Umrežavanje mladih i	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti indikatora

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	omladinskih organizacija i drugih udruženja		indikatora	(2027)
		Procenat mladih koji su članovi Udruženja/ organizacije	10% (2023.g.)	30%
		Iznos izdvajanja iz budžeta za Fond za finansiranje volonterskih aktivnoati	0 KM (2023.g.)	10.000 KM
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		28.200,00	16.000,00	44.200,00
2.2.1. Mjera	Poticanje razmjena i saradnje mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj mladih koji su unaprijedili liderske vještine	4 (2023.g.)	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		18.000,00	4.000,00	22.000,00
2.2.2. Mjera	Podrška umrežavanju i koordinaciji aktivnosti udruženja za mlade	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj organizovanih konferencija za mlade i omladinska udruženja	1 (2023.g.)	4
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		10.200,00	12.000,00	22.200,00

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
3. Strateški cilj	Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima	Broj mladih koji su učestvovali u javnim raspravama i procesima donošenja odluke u javnoj upravi (na godišnjem nivou)	10 (2022.g.)	50
		Broj mladih i djece koja koriste uspostavljene razvojne i savjetodavne usluge (na godišnjem nivou)	0 (2023.g.)	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		800.000,00	173.000,00	973.000,00
3.1. Prioritet	Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti indikatora

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima		indikatora	(2027)
		Prosječna ocjena efikasnosti lokalne uprave (na skali od 1-5)	2,96 (2023.g.)	4,00
		Procenat mladih koji smatraju da su mogućnosti za mlade u Jablanici lošiji u odnosu na druge lokalne zajednice u BiH	39% (2023.g.)	20%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		513.000,00	0,00	513.000,00
3.1.1. Mjera	Jačanje kapaciteta organa uprave za implementaciju i praćenje aktivnosti za mlade	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Certificiran državni službenik za rada sa mladima u skladu sa Zakonom o mladima	Ne (2023.g.)	Da (2025.g.)
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		76.000,00	0,00	76.000,00
3.1.2. Mjera	Digitalizacija administrativnih procesa usmjerenih prema mladima i povećanje učešća mladih u procesima odlučivanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Izrađena analiza digitalne spremnosti	Ne (2023.g.)	Da (do kraja 2024)
		Broj digitalizovanih kanala za komunikaciju općine sa mladima	0 (2023.g.)	2
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		437.000,00	0,00	437.000,00
3.2. Prioritet	Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj novih razvojnih i savjetodavnih usluga za mlade	0 (2023.g.)	2
		Procenat mladih koji su socijalne usluge ocijenili lošim	34% (2023.g.)	20%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		287.000,00	173.000	460.000
3.2.1. Mjera		Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Uspostavljena i funkcionalna usluga inkluzivnog psihološkog	Ne (2023.g.)	Da (2024.g.)

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	Unaprijeđenje mentalnog zdravlja mladih	savjetovaništa za djecu i mlade pri Centru za socijalni rad		
		Formiran Centar za mentalno zdravlje	Ne (2023.g.)	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		127.000,00	123.000,00	250.000,00
3.2.2. Mjera	Jačanje kapaciteta predškolskog odgoja za rad sa mladima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora (2027)
		Broj usluga u vrtiću (Usluge predškolskog odgoja, usluge odgoja djece jasličkog uzrasta, Usluge Defektologa i Usluge psihologa)	1 (2022.g.)	4
		Broj djece uključene u predškolski odgoj	82 (2022.g.)	100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		160.000,00	50.000,00	210.000,00

VIII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE

Poštivajući odredbe regulatornog okvira za planiranje i upravljanje razvojem, prije svega Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH, općina Jablanica ispunila je sve zakonske odredbe u kontekstu uspostave sistema za efikasno upravljanje razvojem, odnosno provođenje, praćenje izvještavanje i evaluaciju razvojnih i sektorskih strategija. Formalnu funkciju tijela za razvojno planiranje i upravljanje razvojem na nivou općine Jablanica ima Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor (skraćeno Služba za LERIFT), dok su uspostavljena i funkcionalna druga tijela odnosno koordinacioni i participatorni mehanizmi - Općinski odbor za razvoj.

U svrhu efikasne implementacije, ali praćenja ostvarenja i izvještavanja o realizaciji Strategije razvoja i drugih sektorskih strategija općine Jablanica, neophodno je u narednom planskom periodu osigurati bolju horizontalnu koordinaciju i raditi na osnaživanju uloge pojedinačnih službi i drugih tijela u procesu provođenja, praćenja, izvještavanja i evaluacije Strategije prema mladima općine Jablanica 2024-2027. Ovdje se u prvom redu misli na osnaživanje Vijeća za mlade i pozicije Referenta za mlade koje je u ovom obliku neophodno uspostaviti u okviru općinske uprave i dodijeliti ulogu i odgovornost u planiranju, praćenju implementacije, izvještavanju i evaluaciji Strategije prema mladima. Navedeno će se dijelom osigurati i kroz primjenu Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine, a koja će osigurati jedinstven pristup u izradi trogodišnjih i godišnjih planova rada, kao i godišnjih izvještaja o radu općinskog organa uprave uz usaglašavanje plana rada sa Akcionim planom vezanim za provedbu Strategije prema mladima općine Jablanica 2024-2027. Time će se doprinijeti i aktivnijoj ulozi službi u planiranju, praćenju, implementaciji i izvještavanju o realizaciji strateških intervencija.

Od posebnog značaja biti će i uspostava funkcionalnog sistema praćenja ostvarenja definisanih indikatora u okviru Strategije prema mladima kako bi se efikasno osigurala realizacija strateških intervencija, a time i poduzimanje korektivnih akcija i/ili korigiranje definisanih indikatora.

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***Implementacija (provođenje) strategije**

Implementacija Strategije prema mladima općine Jablanica 2024-2027., kao sektorske razvojne strategije, propisana je Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH, kao i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH.

U skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata u FBiH, a koja regulira i izradu sektorskih strategija na svim nivoima upravljanja, za implementaciju Strategije prema mladima općine Jablanica 2024-2027., zaduženo je **tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem**. Isto tijelo, u skladu sa principima izrade strateških dokumenata u FBiH, koordinira izradu Akcionog plana Strategije prema mladima općine Jablanica, svake planske godine po principu 1+2. Navedeni Akcioni plan predstavlja dokument iz kojeg će preuzeti mjere i aktivnosti prilikom izrade Smjernica za trogodišnje planiranje općinskog organa uprave. Podršku u izradi Akcionog plana pružiti će Vijeće mladih općine Jablanica, Komisija za mlade i Referent/službenik za mlade.

Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH propisuje izradu i usvajanje trogodišnjih i godišnjih planova rada općinskog organa uprave. Uredbom je definisan proces izrade i usvajanja trogodišnjih i godišnjih planova rada, godišnjih izvještaja o radu te godišnjeg izvještaja o razvoju/implementaciji sektorske strategije uz definisane nosioce i rokove.

Proces trogodišnjeg planiranja rada započinje izradom Smjernica za trogodišnje planiranje koje priprema Načelnik općine u saradnji sa Službom za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor i kabinetom načelnika. Prilikom izrade Smjernica, u obzir se uzimaju mjere i aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije prema mladima općine Jablanica.

Nakon izrađenih smjernica pristupa se izradi Trogodišnjeg plan rada općinskog organa uprave, koji između ostalog operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije prema mladima općine Jablanica. Trogodišnji plan rada se usvaja svake godine, a prilikom izrade istog između ostalih, preuzimaju se mjere iz Strategije prema mladima općine Jablanica, zajedno sa pripadajućim indikatorima, kao i polazne i ciljne vrijednosti indikatora za svaku godinu trogodišnjeg perioda. Definisane mjere iz Strategije su sastavni dio programa u trogodišnjem planu rada općinskog organa uprave. U odnosu na svaku utvrđenu mjeru/program utvrđuju se aktivnosti/projekti koji se preuzimaju iz akcionog plana i čija realizacija u trogodišnjem periodu doprinosi ostvarenju mjere, prioriteta i strateškog cilja iz Strategije prema mladima općine Jablanica.

Godišnji plan općinskog organa uprave rada je provedbeni dokument koji sadrži aktivnosti na godišnjem nivou koje će se poduzimati kako bi se implementirali strateški ciljevi, prioriteti i mjere iz usvojenih strateških dokumenata, uključujući i Strategiju prema mladima općine Jablanica. Godišnji plan rada se priprema na osnovu usvojenih trogodišnjih planova.

Praćenje i izvještavanje

Praćenje implementacije Strategije je sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije prema mladima Općine Jablanica, a u svrhu preduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima. Naprijed pomenuto u oblasti izvještavanja propisuje obavezu izrade godišnjih izvještaja o radu i Izvještaj o razvoju koji uključuje i dio koji se odnosi na izvještaj o implemntaciji Strategije prema mladima Općine Jablanica.

Godišnji izvještaj o radu priprema se sa namjerom praćenja provođenja planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) na nivou JLS. Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se na godišnjem nivou sagledavaju stepen implementacije, opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz svih strateških dokumenata usvojenih za nivo lokalne samouprave, uključujući i Strategiju prema mladima općine Jablanica, koja predstavlja sektorsku strategiju Općine Jablanica. U pripremi Izvještaja o razvoju, odnosno o pripremidijela izvještaja koji se odnosi na realizaciju Strategije prema mladima općine Jablanica aktivno uzimaju učešće Komisija za mlade i Referent/Službenik za mlade.

*Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027***Evaluacija**

Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja ili sektorske strategije, prema definisanim kriterijima. Za strateške dokumente jedinica lokalne samuprave obavezna je Evaluacija u toku, uključujući i Strategiju prema mladima Općine Jablanica. Evaluacija u toku će se raditi u predzadnjoj godini implementacije Strategije prema mladima, zajedno sa evaluacijom Strategije razvoja (2026. godine). Evaluaciju će provesti nezavisni vanjski evaluator izabran od strane općinske službe. Evaluacija u toku se radi sa ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i obezbjeđenja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus.

Nosioci naprijed pomenutih aktivnosti u Općini Jablanica su Načelnik općine, JURA (jedinica za upravljanje razvojem)/Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor, Općinski razvojni tim (ORT), Vijeće mladih, Komisija za mlade i Referent/službenik za mlade, koji se u praćenje/analizu provođenja strategije uključuju minimalno jednom godišnje, a po potrebi i češće.

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

IX. PRILOZI:

IX.1. Detaljan pregled mjera

STRATEŠKI CILJ 1	
Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih	

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada		
Naziv mjere	1.1.1. Podrška zapošljavanju mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera podrazumijeva aktivnosti na sticanju prvog radnog iskustva i formiranju programa u koje je potrebno uključiti i mlade sa srednjom stručnom spremom a ne samo sa VŠS i VSS, te pokušati dati prednost subjektima koje vrše javne usluge odnosno društveno korisnim organizacijama – npr. bolnica, vrtić, CZSR, i da se za njih pruži podrška u potpunom finansiranju troškova pripravnika koji odraduju radni staž u ovim organizacijama. Pored navedenog prvog radnog iskustva mjera podrazumijeva i druge programe koje su usmjerene na subvencioniranje i zapošljavanje mladih.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška sticanju prvog radnog iskustva - Podrška dugoročnom zapošljavanju mladih 		
Ključni strateški projekti	<p>1.1.1.1 Sticanje prvog radnog iskustva</p> <p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Najmanje 10 mladih sa SSS i KV su stekli prvo radno iskustvo na godišnjem nivou - Najmanje 10 mladih sa VŠS i VSS su stekli prvo radno iskustvo na godišnjem nivou 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji su stekli prvo radno iskustvo	6 (2023)	80 (2027)
	Broj mladih osoba dugoročno zaposlenih kroz programe subvencija zapošljavanja	0 (2023)	20 (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese povećanju generalne zaposlenosti, smanjenju nezaposlenosti i razvoju i rastu privrednih aktivnosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 800.000 Izvor: Budžet 800.000, Ostali izvori: 0 KM		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Mladi, lokalni privredni subjekti		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.1. Unaprijeđenje konkurentnosti mladih na tržištu rada		
Naziv mjere	1.1.2. Jačanje poduzetničkih aktivnosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera ima za cilj da unaprijedi i ojača poduzetničke kompetencije mladih, kao i da kreira prilike za pokretanje vlastitih poduzetničkih inicijativa i prilika za samozapošljavanje mladih. Mjera također podrazumijeva aktivnosti na dodijeli poslovnih prostora za mikro biznise mladih, Subvencije za pokretanje i održivost biznisa za mlade, poticaji za mlade u poljoprivredi, ugostiteljstvu, turizmu, privredi, subvencije za opremu i mšsine u proizvodnim biznisima; subvencije kamata i kredita za otvaranje biznisa mladih. Pored navedenog mjerom se predviđaju i dodatne aktivnosti na sticanju praktičnih iskustava u vođenju biznisa kroz održavanje praktične nastave/osposobljavanja u poduzetničkim firmama, edukacija o samoodrživosti biznisa za mlade. Ovim aktivnostima bi se uticalo na smanjenje nezaposlenosti mladih na području općine Jablanica koja je prema zvaničnim podacima preko 42%.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška omladinskim start up aktivnostima - Edukacija mladih u pokretanju malih biznisa - Podrška organizovanju praktične nastave u preduzetničkim kompanijama 		
Ključni strateški projekti	<p>1.1.2.1. Podrška omladinskim start up aktivnostima</p> <p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Do kraja 2027.g. registrovano najmanje 18 malih biznisa koje vode mladi 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih poduzetnika koji su registrovali vlastiti biznis	3 (2023)	18 (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekti mjere doprinose razvoju poduzetničke klime, razvoju inovacija i smanjenju nezaposlenosti mladih osoba.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 140.000 KM Izvor: Budžet 131.000 KM, ostali izvori 9.000 KM (Donatori, razvojni fondovi)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Mladi sa područja općine Jablanica		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih		
Naziv mjere	1.2.1. Programi prekvalifikacije i dokvalifikacije u skladu sa potrebama tržišta rada		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera podrazumijeva planiranje i realizaciju programa prekvalifikacija, dokvalifikacije i osposobljavanja kroz realizaciju obuka u skladu sa potrebama tržišta rada i lokalnog razvoja. Obzirom na savremene trendove, u okviru mjere se planiraju organizirati obuke za mlade osobe u oblasti savremenih IT tehnologija, obuke za strane jezike, obuke za turističke vodiče, ali i ostale obuke za koje se</p>		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	pojavi potreba na tržištu rada. Ključna područja djelovanja su: - Edukacija mladih u oblasti IT i digitalne transformacije - Edukacija mladih u stranim jezicima - Edukacija mladih za rad u turizmu i drugim srodnim djelatnostima		
Ključni strateški projekti	<i>Nema</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Ukupan broj mladih koji su prošli obuke iz IT i stranih jezika na godišnjem nivou	70 (2023.)	90 na godišnjem nivou do 2027
	Broj mladih koji su prošli obuku za deficitarna zanimanja na godišnjem nivou	45 (2023.)	20 (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Primjena mjere treba direktno da doprinese jačanju kompetencija mladih kako bi postali konkurentniji na tržištu rada, i došli do kvalitetno plaćenih poslova		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 113.000 Izvor: Budžet 40.000 KM, ostali izvori 73.000 KM (Zavod za zapošljavanje, donatori, NVO, CARITAS)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor, OKC, URBAN ART, NVO		
Ciljne grupe	Mladi sa područja općine Jablanica, lokalna udruženja		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.2. Unaprijeđenje stručne osposobljenosti mladih		
Naziv mjere	1.2.2. Razvoj i podrška programima neformalnog obrazovanja, sticanja cjeloživotnih kompetencija i kvalitetnih vannastavnih aktivnosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Prilikom istraživanja došlo se do zaključka da je digitalna pismenost mladih kao i druge osnovne kompetencije na niskom nivou. Kako bi se mladim osobama omogućilo da unaprijede svoje životne vještine, u okviru ove mjere predviđene su aktivnosti na daljem razvoju neformalnog obrazovanja i sticanja socijalnih vještina mladih osoba. Također je predviđeno da se kroz van nastave aktivnosti sa mladima u osnovnoj školi razgovara o mogućnostima i prilikama koje nude deficitarna zanatska zanimanja usmjerenog srednjeg obrazovanja i mogućnostima kvalitetnog zapošljavanja ukoliko se odluče na obrazovno usmjerenje u srednjoj školi. Ključna područja djelovanja su: - Edukacije na jačanju životnih vještina - Savjetovanje mladih u završnim razredima osnovne škole o mogućnostima koje nude razna zanimanja		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj organizovanih savjetodavnih radionica za mlade pred polazak u srednju školu na godišnjem nivou	0 (2023.)	10 na godišnjem nivou do 2027.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera treba da doprinese afirmaciji mladih za upis u smjerove srednjih škola koje edukuju mlade za deficitarna zanimanja i na taj način utjecati na balansiranje ponude i potražnje radne snage. .		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima	Iznos: 3.000 Izvor: Budžet 2.000, ostali izvori 1.000 (NVO)		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

finansiranja	
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica, Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor
Nosioci mjere	NVO, OKPIS
Ciljne grupe	Mladi i djeca pred polazak u srednju školu

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih		
Naziv mjere	1.3.1. Subvencije za rješavanje stambenog pitanja mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Realizacijom ove mjere stvoriti će se prilike za realizaciju programa podrške mladima kroz subvencioniranje kamata za stambeno zbrinjavanje mladih, a prilikom kupovine novih stambenih prostora, kao i podršku mladima kroz subvencioniranje kupovine prve stambene nekretnine (uključujući nove i postojeće nekretnine), Subvencija kirije za stanovanje mladih, Zakup općinskih stanova pod povoljnim uslovima za mlade, dodjele javnih površina i građevinskog zemljišta na privremeno korištenje mladima pod povoljnim uslovima, itd.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Subvencioniranje kamata za stambeno zbrinjavanje mladih prilikom kupovine novih stambenih prostora - Podršku kroz subvencioniranje kupovine prve stambene nekretnine 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji su koristili poticaje za kupovinu nove ili korištene stambene jedinice	0 (2023)	40 do kraja 2027.g.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi poboljšanju životnog standarda mladih, i mladih bračnih parova te se stvaraju uslovi za ostanak mladih na području općine Jablanica		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 350.000 KM Izvor: Budžet 350.000 KM, Ostali izvori: 0 KM		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Mladi, mladi bračni parovi sa djecom		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.3. Stambeno zbrinjavanje mladih		
Naziv mjere	1.3.2. Razvijanje modela stambenog zbrinjavanja mladih		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Ovom mjerom stvaraju se prilike za mlade da riješe stanbeno pitanje pod izuzetno povoljnim uslovima. Naime, mjera podrazumijeva razradu novih modela finansiranja izgradnje stambenih jedinica koje bi bile predane mladim osobama i bračnim parovima na korištenje. Pojedini modeli koji bi se koristili u realizaciji ovih velikih infrastrukturnih projekata podrazumijevaju ali nisu ograničeni na javno-privatno partnerstvo. Ključna područja djelovanja su: - Izgradnja stanbenog objekta za mlade		
Ključni strateški projekti	1.3.2.1. "Izgradnja zgrade za mlade" Očekivani izlazni rezultat: <i>Do kraja 2026.g. izrađena projektno tehnička dokumentacija za izgradnju zgrade</i> <i>Do kraja 2027.g. izgrađeno najmanje 20% objekta u odnosu na projekat</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj potpisanih sporazuma za izgradnju stambenog objekta za mlade	0 (2023)	1 (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi poboljšanju životnog standarda mladih, i mladih bračnih parova te se stvaraju uslovi za ostanak mladih na području općine Jablanica		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000 KM Izvor: Budžet 100.000 KM, ostali izvori: 400.000 KM Privatni investitori		
Period implementacije mjere	2026-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Mladi i mladi bračni parovi sa djecom		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih		
Naziv mjere	1.4.1. Prevencija negativnog ponašanja mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera podrazumijeva realizaciju različitih programa prevencije i suzbijanja negativnog ponašanja mladih, između ostalog i aktivnosti digitalnog opismenjavanja mladih u cilju prevencije Cyber-uznemiranja, spriječavanje vršnjačkog nasilja u školi i van škole (edukacije, zaštitarski i video nadzor u školi itd.) i pojačan inspekcijski nadzor nad uslužnim objektima u cilju smanjenja izloženosti mladih prodaji i konzumaciji alkohola i cigareta i igara na sreću. Ključna područja djelovanja su: - Digitalno opismenjavanje mladih u cilju prevencije Cyber-uznemiranja - Prevencija međuvršnjačkog nasilja - Pojačan inspekcijski nadzor nad uslužnim objektima u cilju smanjenja prodaje i konzumacije alkohola i cigareta i igara na sreću		
Ključni strateški projekti	<i>Nema</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj organizovanih aktivnosti za mlade i roditelje na temu vršnjačkog nasilja i cyber-uznemiravanja	2 (2023.g.)	25 do kraja 2027.g.
	Broj inspekcijskih nadzora nad uslužnim	0	50 na godišnjem

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	objektima u cilju smanjenja izloženosti mladih prodaji i konzumaciji alkohola i cigareta i igara na sreću (na godišnjem nivou)	(2023.g.)	nivou do 2027.g.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjera doprinijeti će se smanjenju konzumacije nedozvoljenih supstanci, alkohola i duhana od strane učenika.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 20.000 KM Izvor: Budžet 6.000 KM, ostali izvori 14.000 KM (Donatori, privrednici, lokalna udruženja,)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Mladi, učenici srednjih i osnovnih škola		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.4. Unaprijeđenje sigurnosti i zaštite mladih		
Naziv mjere	1.4.2. Jačanje zdravstvene sigurnosti mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera podrazumijeva aktivnosti na prevenciji spolno prenosivih bolesti, zatim na animiranju mladih da obavljaju redovne sistematske i dentalne preglede, a naročito djevojaka da obavljaju redovne ginekološke preglede u cilju sprečavanja, preventivnog djelovanja i ranog liječenja reproduktivnih bolesti. Pored navedenog u okviru ove mjere planiraju se i razne aktivnosti promocije zdravih stilova života mladih osoba (kampovanje, promociju konzumiranja zdravijih namirnica, ljetne igre mladih, biciklizam, pješačenjem do zdravlja itd..) Ključna područja djelovanja su: - Edukacija na temu reproduktivnog zdravlja - Promocija zdravih stilova života		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji su prošli edukaciju na temu reproduktivnog zdravlja	0 (2023.g.)	100 do kraja 2027.g.
	Broj mladih koji su učestvovali u aktivnostima i promociji zdravih stilova života	10 (2023.g.)	150 do kraja 2027.g.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjera doprinijet će se smanjenju konzumacije nedozvoljenih supstanci, animirati će se mladi da primjenjuju zdraviju prehranu i kvalitetnije stilove života, i na taj način smanjiti rizik od pojave hroničnih bolesti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 75.000 KM Izvor: Budžet 12.000 KM, ostali izvori 63.000 KM (Lokalna udruženja i donatori)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Omladinske organizacije, Udruženja mladih, NVO		
Ciljne grupe	Mladi, građani,		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
----------------------------------	---	--	--

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Prioritet	1.5. Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja		
Naziv mjere	1.5.1. Poboljšanje kulturnih sadržaja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Planiranje i praćenje razvoja kulturno-umjetničkih sadržaja i aktivnosti predstavlja veliki izazov za općinsku upravu. Upravo zbog toga, i zbog kvalitetnijeg razvoja ovog sektora, neophodno je imati instituciju koja će se baviti ovim pitanjima. Upravo ova mjera podrazumijeva formiranje ustanove koja će planirati i pratiti razvoj kulturnih sadržaja na području općine Jablanica, unaprijeđenje pozorišnih sadržaja i realizaciju različitih programa finansiranja kulturnih sadržaja (muzičke scene, likovni susreti, galerije i kolonije, aktivnosti KUD).</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formiranje Centra za kulturu - Jačanje pozorišnih aktivnosti - Unaprijeđenje i diverzifikacija finansiranja kulturnih sadržaja 		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Pripremljen i usvojen godišnji izvještaj o radu Centra za kulturu	Ne (2023.g.)	da (do kraja 2026.g.)
	Prosječan broj članova pozorišne sekcije na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	10 na godišnjem nivou do 2027.g.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjere doprinijet će se kvalitetnijem kulturnom sadržaju na području općine Jablanica te kvalitetnijim ispunjenim slobodnim vremenom mladih čime će se prevenirati negativno ponašanje mladih i konzumacija nedozvoljenih supstanci štetnih po razvoj i zdravlje mlade osobe.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 348.000 KM Izvor: Budžet 280.000 KM, ostali izvori 68.000 KM (Donatori, privrednici, lokalna udruženja)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove, OKPIS		
Ciljne grupe	Mladi, učenici srednjih i osnovnih škola		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđenje kvalitete života, ekonomske i društvene sigurnosti mladih		
Prioritet	1.5. Unaprijeđenje kulturno-umjetničkih sadržaja		
Naziv mjere	1.5.2. Razvoj umjetnosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera podrazumijeva realizaciju različitih programa umjetničkih sadržaja, čime se upotpunjuje kvalitet i mogućnost učestvovanja mladih u različitim društvenim sadržajima. Mjera podrazumijeva aktivnosti na organiziranju likovnih susreta, galerija i likovnih kolonija, afirmacija umjetnika, kreiranje programa muzičkog obrazovanja mladih – klavir, gitara violina itd.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jačanje i diverzifikacija muzičkog obrazovanja mladih - Organizovanje umjetničkih događaja (likovni susreti, kolonije, galerije itd.) 		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

rezultata mjere	(izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	vrijednosti**	vrijednosti***
	Broj muzičkih obrazovnih smjerova	2 (2023.g.)	3 do kraja 2027.g.
	Broj umjetničkih događaja na godišnjem nivou (koncerti, izložbe, predstave itd.)	15 (2023.g.)	20 na godišnjem nivou do 2027.g.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjera doprinijet će se kvalitetnijoj ponudi umjetničkih sadržaja za mlade te ponuditi mladima sadržaje koje će ih usmjeriti ka kvalitetnijem korištenju slobodnog vremena i sticanju socijalnih vještina.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 70.000 KM Izvor: Budžet 35.000 KM, ostali izvori 35.000 KM (Donatori, učešće građana)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Mladi, učenici srednjih i osnovnih škola		

STRATEŠKI CILJ 2

Jačanje aktivizma mladih

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačanje aktivizma mladih		
Prioritet	2.1. Jačanje volonterizma		
Naziv mjere	2.1.1. Afirmisanje mladih za učešće u volonterskim aktivnostima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Općina Jablanica je i ranije pokušavala animirati mlade da se uključe u volonterske aktivnosti, te je u tom kontekstu bilo inicijativa da se u funkciju stavi volonterski servis. Međutim, i pored najbolje volje, knjižica koja se izdavala kao dokaz o provedenim volonterskim aktivnostima, nije bila zvanično validna. Ova mjera ima za cilj da jača kapacitete volonterskih servisa, uspostavi sistem priznavanja volonterskog staža kao radnog iskustva te vrši kontinuiranu promociju volonterskog servisa i volonterizma među mladima. Jedna od značajnijih promotivnih aktivnosti jeste nagrađivanje najboljih volontera, volonterskih akcija i volonterskih organizacija. Ključna područja djelovanja su: - Jačanje volonterskog servisa - Promocija i nagrađivanje najboljih volontera i volonterskih akcija		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji koriste volonterski servis na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	20 na godišnjem nivou do kraja 2027.
	Promocija volontera i volonterki je uključen u kalendar društvenih događaja u općini	Ne (2022.g.)	Da (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere doprinosi povećanju uključenosti mladih u volonterske aktivnosti što za cilj ima izgradnju kompetencija i socijalnih vještina mladih, koje će im omogućiti kvalitetniji pronalazak budućeg zaposlenja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 6.000 KM Izvor: Budžet 4.000KM, ostali izvori 2.000 KM (Lokalna udruženja, donatori, fond za zaštitu okoliša)		
Period implementacije	2024-2027. godine		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Mladi, omladinske organizacije

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačanje aktivizma mladih		
Prioritet	2.1. Jačanje volonterizma		
Naziv mjere	2.1.2. Podrška udruženjima koje potiču volonterskih aktivnosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Aktivnosti predviđene ovom mjerom podrazumijevaju podršku organizacijama u implementaciji volonterskih aktivnosti od značaja za zajednicu (zaštita okoliša, ozelenjavanje površina, podrška ranjivim grupama itd.) kroz formiranje fonda za volonterske aktivnosti koji bi financirao one aktivnosti koje su u skladu sa Strateškim razvojnim opredjeljenjima lokalne zajednice.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - Podrška implementaciji volonterskih aktivnosti od značaja za zajednicu</p>		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj provedenih volonterskih aktivnosti od značaja za lokalnu zajednicu na godišnjem nivou	0 (2023.g.)	5 na godišnjem nivou do kraja 2027.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere doprinosi povećanju uključenosti mladih u volonterske aktivnosti što za cilj ima izgradnju kompetencija i socijalnih vještina mladih, koje će im omogućiti kvalitetniji pronalazak budućeg zaposlenja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 25.000 KM Izvor: Budžet 25.000 KM, ostali izvori 0 KM		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Mladi, omladinske organizacije, volonterske organizacije i udruženja		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačanje aktivizma mladih		
Prioritet	2.1. Umrežavanje mladih i omladinskih organizacija i drugih udruženja		
Naziv mjere	2.2.1. Poticanje razmjena i saradnje mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Aktivizam i mobilnost mladih je ključan aspekt njihovog kvalitetnog razvoja. Aktivnosti koje se planiraju provesti u okviru ove mjere imaju za cilj jačanje mladih kao lidera kroz posebno dizajnirane edukacije i umrežavanje mladih iz lokalnih zajednica, regije i inozemstva kroz organizovanje godišnjih susreta mladih.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - Stvaranje mladih lidera</p>		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	- Umrežavanje mladih iz lokalnih zajednica i regije		
Ključni strateški projekti	<i>Nema</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji su unaprijedili leaderske vještine	4 (2023)	Najmanje 20 do kraja 2027.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju stepena osposobljenosti mladih osoba da preuzmu odgovornost i vodeću ulogu u uključivanju mladih u procese donošenja odluka kako na lokalnom nivou, tako i na višim nivoima vlasti u BiH.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 22.000 KM Izvor: Budžet 18.000 KM, ostali izvori 4.000 KM (Fondovi za podršku mladima, donatori, EU)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor, Vijeće mladih		
Ciljne grupe	Građani, privredni i javni subjekti		

Veza sa strateškim ciljem	2. Jačanje aktivizma mladih		
Prioritet	2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece		
Naziv mjere	2.2.2. Podrška umrežavanju i koordinaciji aktivnosti udruženja za mlade		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Aktivnosti u okviru ove mjere podrazumijevaju inicijative na organizacijskom nivou odnosno umrežavanje i jačanje partnerstava između lokalnih organizacija sa udruženjima/organizacijama iz drugih lokalnih zajednica, kako u kantonu tako i u regiji i inozemstvu. Razmjena iskustava u implementaciji zakona o mladima i aktivnostima za mlade koje se provode u različitim sredinama je vrlo značajna aktivnost za unaprijeđenje politika za mlade. Također, jedna od ključnih aktivnosti jeste podrška radu Vijeća mladih u segmentu umrežavanja organizacija.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konferencija lokalnih i regionalnih omladinskih udruženja - Koordinacija udruženja mladih na lokalnom nivou 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj organizovanih konferencija za mlade i omladinska udruženja	1 (2023)	Najmanje 4 konferencije do 2027.g
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi umrežavanju i jačanju partnerskih odnosa omladinskih organizacija, što značajno povećava prilike za združeno djelovanje u segmentu provođenja politika za mlade i povećanja prilika za dugoročnije finansiranje aktivnosti za mlade.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 22.200 KM Izvor: Budžet 10.200 KM, ostali izvori 12.000 KM (Fondovi za podršku mladima, donatori, lokalna udruženja, EU)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Omladinske organizacije, Vijeće mladih, mladi

STRATEŠKI CILJ 3**Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima**

Veza sa strateškim ciljem	3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima		
Prioritet	3.1. Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima		
Naziv mjere	3.1.1. Jačanje kapaciteta organa uprave za implementaciju i praćenje aktivnosti za mlade		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera podrazumijeva niz aktivnosti koje općinska uprava mora poduzeti kako bi se unaprijedio sistem upravljanja, implementacije i praćenja aktivnosti usmjerenih ka mladima na području općine Jablanica. Ovo se između ostalih aktivnosti odnosi na uspostavljanje posebnog referata za pitanja mladih u općini Jablanica, a u skladu sa Zakonom o mladim u FBiH. Službenik kojem će biti dodjeljen navedeni referat mora imati Certifikat za rad sa mladima, a skladu sa Zakonom o mladima FBiH. Ključna područja djelovanja su: - Uspostavljanje posebnog referata za mlade u općini Jablanica - Certifikacija službenika za referat rada sa mladima		
Ključni strateški projekti	Nema		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Certificiran državni službenik za rada sa mladima u skladu sa Zakonom o mladima	Ne (2023)	Da (2025)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera će doprinjeti efikasnijoj primjeni politika usmjerenih prema mladima, a što će u konačnici dovesti do boljeg statusa mladih u lokalnoj zajednici.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 76.000 KM Izvor: Budžet 76.000 KM, ostali izvori 0 KM		
Period implementacije mjere	2025-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Mladi, Općina, Vijeće mladih		

Veza sa strateškim ciljem	3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima		
Prioritet	3.1. Jačanje kapaciteta i digitalizacija lokalne uprave za implementaciju i praćenje realizacije politika i programa prema mladima		
Naziv mjere	3.1.2. Digitalizacija administrativnih procesa usmjerenih prema mladima i povećanje učešća mladih u procesima odlučivanja		

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mladi na području općine Jablanica se kontinuirano susreću sa sporim administrativnim procedurama za čije se rješavanje od mladih iziskuje dodatno vrijeme i novac. Obzirom da preko 90% mladih koriste savremene digitalne tehnologije u svakodnevnom komuniciranju i obavljanju poslova, neophodno je da općinska uprava napravi iskorak u pružanju usluga i da većinu administrativnih postupaka ne samo digitalizira, već i pojednostavi odnosno da ih objedini u jedinstveni sistem. Mjera podrazumijeva niz aktivnosti na digitalizaciji postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade, kao i unaprijeđenje procesa uključivanja mladih u procese donošenja odluka, a jedna od mogućnosti jeste korištenje savremenih digitalnih tehnologija i prilagodba postojećih kanala komuniciranja potrebama mladih. Kako bi se općina pripremila na navedene aktivnosti neophodno je uraditi Analizu digitalne spremnosti općine.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalizacija komunikacije općine sa mladima za povećano učešće mladih u donošenju odluka - Digitalizacija administrativnih postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade - Izrada Analize digitalne spremnosti lokalne uprave - Prilagodjavanje digitalnih kanala za komunikaciju sa mladima (izrada rubrike „Info za mlade“ na web stranici općine itd.) 		
Ključni strateški projekti	<p>3.1.2.2. Digitalizacija administrativnih postupaka za jednostavnije i brže izdavanje dokumenata i potvrda za mlade</p> <p><i>Očekivani rezultat:</i> Do kraja 2027.g. digitalizovana najmanje 3 administrativna postupka/procesa</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Izrađena analiza digitalne spremnosti	Ne (2023)	Da (do kraja 2024)
Broj digitalizovanih kanala za komunikaciju općine sa mladima	0 (2023)	2 (2027)	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Mjera doprinosi većoj efikasnosti lokalne uprave, te koristi od digitalizacije neće imati samo mlade osobe, već i svi građani, privredni subjekti i investitori koji žive i rade na području općine Jablanica</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 437.000 KM Izvor: Budžet 437.000 KM, ostali izvori 0 KM</p>		
Period implementacije mjere	<p>2024-2027. godine</p>		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	<p>Općina Jablanica</p>		
Nosioci mjere	<p>Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove</p>		
Ciljne grupe	<p>Općina, mladi, građani, privrednici, investitori</p>		

Veza sa strateškim ciljem	3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima
Prioritet	3.2. Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima
Naziv mjere	3.2.1. Unaprijeđenje mentalnog zdravlja mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>U okviru ove mjere predviđene su aktivnosti na jačanju sistema kvalitetne socijalne i psihološke zaštite kroz formiranje Centra za mentalno zdravlje i podršku mladim osobama sa teškoćama u razvoju odnosno uspostava novih socijalnih usluga u segmentu psihološkog savjetovališta za mlade, djecu (s posebnim osvrtnom na djecu sa teškoćama u razvoju) i za porodice sa djecom. Na ovaj način će se pokušati utjecati na smanjenje društveno neprihvatljivog ponašanja mladih kao i</p>

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

	poboljšanje porodične dinamike mladih bračnih parova sa djecom, i kvalitetnijih socijalnih usluga usmjerenih ka prevenciji razvoda i odvajanje djece od porodica.		
	Ključna područja djelovanja su: - Uspostavljanje inkluzivnog psihološkog savjetovišta za djecu i mlade pri Centru za socijalni rad - Formiranje Centra za mentalno zdravlje i pomoć mladim osobama sa poteskocama u razvoju		
Ključni strateški projekti	3.2.1.1. Uspostavljanje inkluzivnog psihološkog savjetovišta za djecu mlade pri Centru za socijalni rad <i>Očekivani izlazni rezultat:</i> Do 2025.g. najmanje 37 porodica sa djecom koja imaju teškoće u razvoju će koristiti nove usluge Centra.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljena i funkcionalna usluga inkluzivnog psihološkog savjetovišta za djecu i mlade pri Centru za socijalni rad	Ne (2023)	Da (2024)
	Formiran Centar za mentalno zdravlje	Ne (2023)	Da (2027)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere omogućiti će se kvalitetnije socijalne i psihološke usluge za djecu i mlade, naročito za mlade porodice sa djecom sa teškoćama u razvoju. Na ovaj način će se doprinjeti stvaranju inkluzivnog okruženja za svu djecu podjednako, bez obzira na spol i stepen razvoja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 250.000 KM Izvor: Budžet 127.000 KM, ostali izvori 123.000 KM (UNDP, UNICEF)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Djeca sa teškoćama u razvoju. Djeca tipičnog razvoja, mlade porodice sa djecom		

Veza sa strateškim ciljem	3. Jačanje kapaciteta javne uprave, institucija i ustanova za efikasniji rad sa mladima		
Prioritet	3.2. Jačanje kapaciteta ustanova i institucija za rad sa mladima		
Naziv mjere	3.2.2. Jačanje kapaciteta predškolskog odgoja za rad sa mladima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Predviđene aktivnosti u okviru ove mjere odnose se na jačanje kapaciteta vrtića u cilju većeg obuhvata djece predškolskim odgojem i obrazovanjem, uspostavljanje predškolskih usluga za djecu uzrasta od 1-3 godine kao i uvođenje novih usluga usmjerenih na kvalitetan rani rast i razvoj djece predškolskog uzrasta (Defektolog, logoped, psiholog). Sve usluge će biti inkluzivnog karaktera. Ključna područja djelovanja su: - Proširenje kapaciteta vrtića - Uspostavljanje usluge Defektologa i Psihologa u vrtiću		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj usluga u vrtiću (Usluge predškolskog odgoja, usluge odgoja djece jasličkog uzrasta, Usluge Defektologa i Usluge psihologa)	1 (2022)	4 (2027)
	Broj djece uključene u predškolski odgoj	82 (2022)	100 (2027)

Strategija prema mladima Općine Jablanica 2024-2027

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere omogućiti će se kvalitetnije predškolske usluge za djecu i mlade bračne parove sa djecom, naročito za mlade porodice sa manjom djecom uzrasta od 1-3 godine koji nisu imali mogućnosti da djecu uključe u predškolski odgoj, što je imalo nepovoljne efekte na njihov radni angažman. Uvođenjem novih usluga i većim obuhvatom djece, mladi će biti zadovoljniji kvalitetom života i javnih usluga, te će donjeti vrlo važnu odluku o ostanku i planiranju svoje budućnosti u općini Jablanica.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 210.000 Izvor: Budžet 160.000, ostali izvori: 50.000 KM (UNICEF, EU, razvojni fondovi)
Period implementacije mjere	2026-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Mladi, djeca uzrasta 1-7 godina, mladi bračni parovi sa djecom

Na osnovu člana 51. stav 2 Zakona o poljoprivrednom zemljištu Hercegovačko-neretvanskog kantona („Službene novine HNK“, broj: 8/13 i 9/21) i člana 18. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj 2/09,8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Jablanica na 40. sjednici održanoj dana 30.04.2024. godine, *d o n o s i*

ODLUKU
O RASPISIVANJU JAVNOG POZIVA ZA ZAKUP POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U
DRŽAVNOM VLASNIŠTVU NA PODRUČJU OPĆINE JABLANICA

I

Raspisuje se Javni poziv za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na području općine Jablanica koje je Programom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u državnom vlasništvu za područje općine Jablanica, („Službeni glasnik općine Jablanica“, broj: 3/24), predviđeno za zakup.

II

Javni poziv će se provesti za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na području općine Jablanica za sljedeće zemljište:

1. U K.O Risovac zemljište označeno kao k.č. broj 406, ukupne površine 655 m², upisano u PL 96,
2. U K.O Risovac zemljište označeno kao k.č. broj 469, ukupne površine 2332 m², upisano u PL 96,
3. U K.O. Risovac zemljište označeno kao k.č. broj 1736, ukupne površine 826 m², upisano u PL 96,
4. U K.O. Risovac zemljište označeno kao k.č. broj 2032, ukupne površine 3079 m², upisano u PL 96,
5. U K.O. Dobrigošće zemljište označeno kao k.č. broj 410, ukupne površine 1240 m² upisano u PL 65.
6. U K.O. Donja Jablanica zemljište označeno kao k.č. broj 1156, ukupne površine 798 m² upisano u PL 208
7. U K.O. Doljani zemljište označeno kao k.č. broj 1118, ukupne površine 3071 m² upisano u PL 76
8. U K.O. Doljani zemljište označeno kao k.č. broj 3298, ukupne površine 1837 m² upisano u PL 76
9. U K.O. Doljani zemljište označeno kao k.č. broj 1116, ukupne površine 912 m² upisano u PL 76
10. U K.O. Lug zemljište označeno kao k.č. broj 450, ukupne površine 709 m² upisano u PL 231
12. U K.O. Dragan selo zemljište označeno kao k.č. broj 2035, ukupne površine 1606 m² upisano u PL 354
13. U K.O. Mrakovo zemljište označeno kao k.č. broj 764/2, ukupne površine 3331 m² upisano u PL 53
14. U K.O. Mrakovo zemljište označeno kao k.č. broj 765/2, ukupne površine 1144 m² upisano u PL 53

III

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 1. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju povrća i žitarica.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 2. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju ljekovitog bilja.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 3. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju ljekovitog bilja.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 4. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju povrća i žitarica.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 5. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju ljekovitog bilja.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 6. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 7. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju povrća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 8. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 9. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 10. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju povrća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 11. daje se u zakup na rok od 5 (pet) godina za proizvodnju povrća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 12. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 13. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća.

Poljoprivredno zemljište iz tačke II ove Odluke pod rednim brojem 14. daje se u zakup na rok od 10 (deset) godina za podizanje višegodišnjih nasada voća.

IV

Pravo učešća na ovom Javnom pozivu imaju sve pravne i fizičke osobe koje su upisane u Registar poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u općini Jablanica.

V

Javni poziv će se provesti prikupljanjem pisanih prijava.

VI

Pravo prvenstva zakupa imaju fizičke i pravne osobe koje se jave na Javni poziv, a već su bili korisnici poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini, kao i korisnici koji imaju ugovore o korištenju poljoprivrednog zemljišta čija pravna valjanost nije potvrđena od strane nadležnog pravobranilaštva, a predmetno zemljište koriste za poljoprivrednu proizvodnju, ukoliko je Programom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u državnoj svojini predviđeno za davanje u zakup, odnosno osobe iz člana 71. stav 8. Zakona o poljoprivrednom zemljištu HNK („Službene novine HNK“, broj: 8/13 i 9/21).

U koliko se na Javni poziv ne prijave osobe na koje se odnosi predhodna odredba, red prvenstva zakupa se utvrđuje sljedećim redosljedom:

a) pravni sljedbenik bivšeg korisnika poljoprivrednog zemljišta u društvenom vlasništvu predmetnih čestica koje se daju pod zakup,

b) pravna ili fizička osoba koja je vlasnik sisitema za navodnjavanje i odvodnju, ribnjaka ili drugih privrednih objekata koji se nalaze na poljoprivrednom zemljištu koje je predmet zakupa,

c) pravna osoba registrovana za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću,

d) nositelj porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koji ostvaruje prava iz radnog odnosa radom u poljoprivredi na vlastitom imanju i upisan je u Registar poljoprivrednih gazdinstava, a ima prebivalište na području jedinice lokalne samouprave na čijem teritoriju se nalazi zemljište čije ustupanje putem zakupa je predmet javnog poziva,

e) nositelj porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koji ostvaruje prava iz radnog odnosa radom izvan poljoprivrednog gazdinstva, a poljoprivrednu djelatnost obavlja kao dopunsku djelatnost na vlastitom imanju i upisan je u Registar poljoprivrednih gazdinstava i ima prebivalište na području jedinice lokalne samouprave na čijem teritoriju se nalazi zemljište koje je predmet javnog poziva.

Ukoliko bodovanjem navedenih kriterija dva ili više ponuditelja dobiju isti broj bodova na istoj katastarskoj čestici pravo prvenstva ima ponuditelj koji ponudi najvišu cijenu.

VII

Početna cijena na Javnom pozivu za dugogodišnji zakup poljoprivrednog zemljišta utvrđuje se prema vrijednostima navedenim u članu 6. Pravilnika o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od zamjene, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države („Službene novine Federacije BiH“, broj: 78/09), do stupanja na snagu Pravilnika o uslovima, načinu prikupljanja i raspodjele sredstava ostvarenih od korištenja poljoprivrednog zemljišta u Hercegovačko-neretvanskom kantonu i to za:

- Zemljište iz tačke II pod rednim brojem 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13. i 14 iznosi 100,00 KM po ha godišnje.

VIII

Ugovor o zakupu poljoprivrednog zemljišta, na osnovu provedenog Javnog poziva utvrđenog ovom Odlukom, kao i odluke Općinskog vijeća Jablanica o izboru najpovoljnije ponude, zaključit će sa najpovoljnijim ponuditeljem Općinski načelnik.

IX

Postupak po Javnom pozivu za zakup poljoprivrednog zemljišta provest će komisija koju će imenovati Općinski načelnik.

X

Rok za podnošenje prijava na Javni poziv je 15 dana od dana objavljivanja Javnog poziva na oglasnoj ploči općine Jablanica, web stranici općine Jablanica.

O rezultatima Javnog poziva kandidati će biti obavješteni u roku od 8 dana od donošenja Odluke o odabiru najpovoljnije ponude.

XI

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-856-1/24-40
Jablanica, 30.04.2024.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ., s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta Općine Jablanica («Službeni glasnik općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće općine Jablanica, na 40. sjednici održanoj dana 30.04.2024. godine, d o n i j e l o j e

ZAKLJUČAK**Član 1.**

Općinsko vijeće Općine Jablanica prihvata Inicijativu Udruženja privrednika Jablanica za izmjenu Odluke o radnom vremenu trgovačkih, ugostiteljskih, obrtničkih i srodnih radnji i djelatnosti na području općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 11/23) na način da traži od Općinskog načelnika i nadležne službe da za narednu sjednicu Općinskog vijeća predlože izmjene pomenute Odluke kojom bi bio omogućen rad nedjeljom trgovačkih radnji a sve do donošenja federalnog Zakona o unutrašnjoj trgovini kojim će biti detaljno propisano radno vrijeme u pomenutim oblastima.

Član 2.

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: 02-02-856-3/24-40
Jablanica, 30.04.2024.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ., s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20), i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2024. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 11/23), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik **d o n o s i**

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2024. godinu u iznosu od 700,00 KM.

Sredstva se odobravaju Rukometnom klubu „Turbina“ Jablanica na ime pomoći u funkcionisanju kluba.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614324 – Transfer za sport.

III

Rukometni klub „Turbina“ Jablanica je dužan dostaviti izvještaj o utrošku sredstava sa pratećim računima po završetku aktivnosti, a najkasnije do kraja kalendarske godine.

IV

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

V

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-11-687-1/24
Jablanica, 16.04.2024

OPĆINSKI NAČELNIK
Damir Šabanović s.r.

Na osnovu člana 60. Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 2/09, 8/16 i 2/20), i člana 17. Odluke o izvršenju Budžeta općine Jablanica za 2024. godinu („Službeni glasnik općine Jablanica broj: 11/23), a po prijedlogu nadležne službe, Općinski načelnik
donosi

ZAKLJUČAK**I**

Odobrava se izdvajanje sredstava iz Tekuće rezerve Budžeta Općine Jablanica za 2024. godinu u iznosu od 1.000,00 KM.

Sredstva se odobravaju Udruženju građana KUD „Prijetelji“ Jablanica na ime pomoći u organizaciji Prvomajske budilice 2024. godine.

II

Sredstva iz stava I ovog Zaključka izdvajaju se sa konta 999999 – Tekuća rezerva i alociraju na konto 614320 – Ostali tekući transferi neprofitnim organizacijama.

III

Za realizaciju ovog zaključka zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

IV

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK

Broj: 01-11-890-1/24
Jablanica, 30.04.2024

OPĆINSKI NAČELNIK
Damir Šabanović s.r.